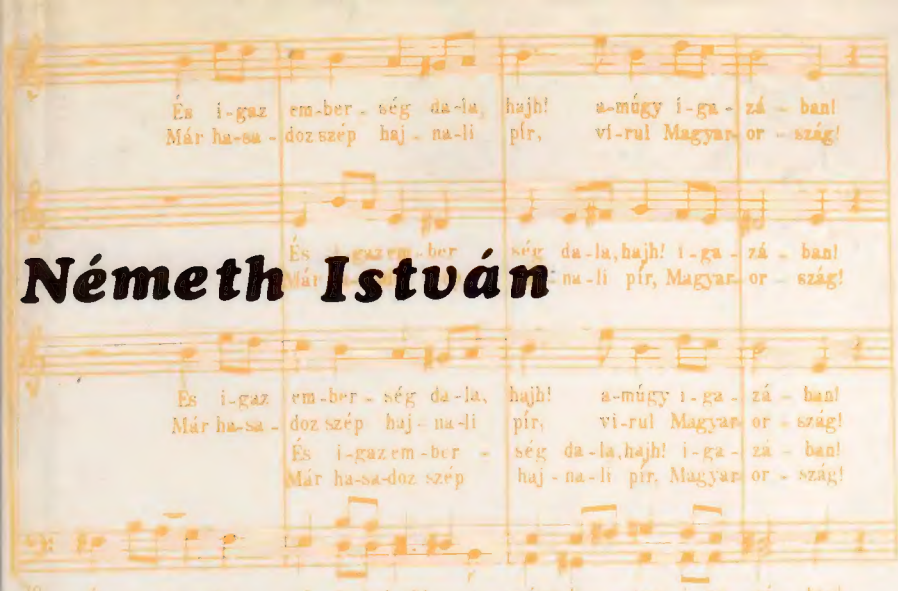

Németh István

zengj

nekünk

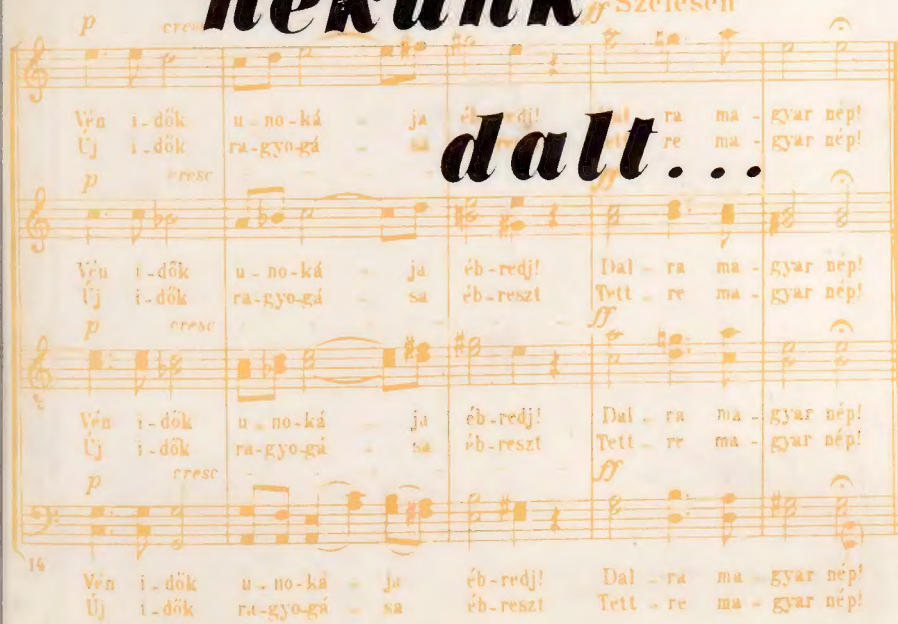

dalt...

NÉMETH ISTVÁN

Zengj nekünk dalt . . .

ORSZÁGOS MUNKÁSDALOS TALÁLKOZÓK SZOMBATHELYEN

LEKTORÁLTA:

MAGYAR GYULA
MARÓTI GYULA

A KÉPANYAGOT KÉSZÍTETTE:

HORVÁTH PÁL

ISBN: 963 7183 027

88/5510 Sylvester János Nyomda, Szombathely
Felelős vezető: Hanuszek Béla igazgató

ELŐSZÓ

Köszöntöm az érdeklődő Olvasót! Köszöntöm és bátorítom, hogy lapozzon bele, ismerkedjen meg a szombathelyi munkásdalos találkozók történetével, közreadott dokumentumaival. Meggyőződésem szerint gazdagodni fog belőle és általa. Az 50 éves múltra tekintő, jubiláló mozgalom egykori alakítói és részesei önmagukra ismernek benne, halványuló, de lelkükben élő élményeik újult izzásba hevülnek, személyiségüket alakító emlékeik torlódnak föl segítségével. A kulturális és társadalmi élet irányítói – legyenek azok bármely poszton – mintát találhatnak egy hagyományokra építkező, de megújulásra képes mozgalom életben tartására, működtetésére és hatókörének folytonos bővítésére. A laikus érdeklődő megérezheti, fölfoghatja, hogy a közös, együttes éneklés és művelődés mekkora összetartó, embert nemesítő erő; s miként járulhat az hozzá még világnézetének fejlesztéséhez is. A szombathelyi olvasó pedig azzal a többletélménnyel forgathatja e kiadványt, hogy olyan város a személyes létének színhelye, amely a munkásdalos találkozók fölvállalásával is – immár 1938 óta – a magyar és az egyetemes kultúra ügyéért példamutató felelősséget érez.

Németh István – e tanulmány szerzője – az 1963-as, a mozgalom újraélesztésének számító találkozó óta tevékeny részese az eseményeknek. Ez a személyesség tetten érhető a téma kezelésének módjában, hangnemében és stílusában egyaránt. Azt bizonyítja, hogy a szombathelyi munkásdalos találkozók légköre és varázsa tartósan és mélyen épül be az egyes ember lelki-akarati világába.

Az 50. évfordulón azt kívánom, hogy még sok-sok generáció részesülhessen áldásaiból.

Szabó László
Vas megye Tanácsa
elnökhelyettese

„. . . Daloljatok dalosok,
biztassátok a teremtő embert,
hogy verejtéke nem hiába hull,
mosolygó scerco-val zengjetek,
hadd permetezzen hétköznapjainkra
az öröm zengő aranyzápora!. . .”
(Pákolitz: Énekeljetek . . .)

Az emberiség legősibb megnyilvánulásai közé tartozik az éneklés. A közösségi szellem, a közös célokért való összefogás erőteljesen a társas éneklésben jutott és jut kifejezésre. E társas éneklés önkéntesen szerveződött, vagy napjainkban hivatalosan szervezett csoportjai a kórusok. Tagjait a munkában kovácsolódott barátság mellett az ének szeretete, a közös éneklés öröme és valami egy cél elérésében vetett hit tartja össze, amely őket közösséggé formálja. Közben erősíti az együvé tartozás érzését, kitartóvá tesz a cél elérése érdekében végzett munkában, s tagjai számára emberi erények és szakmai gazdagodás forrását jelenti.

Hazai ének- és zenekultúránk kialakulásának kezdetét a zenetudományi kutatások szerint a honfoglalás korára tehetjük. Célját tekintve évszázadokon át közös tőről táplálkozott, miszerint a mindenkori társadalom, vagy társadalmi rétegek kitűzött céljainak elérésére mozgósított, ehhez felhasználva a zene és a közösség erejét. Eszmei tartalma, formája és működési keretei koronként, uralkodó eszmei irányzatonként, vagy társadalmi osztályok, rétegek érdekeiként változott. Volt időszak, amikor a kereszténység meghonosodása segítette zenei fejlődésünket, volt amikor történelmünk dicső eseményei vagy fájdalmas következményei lettek a zenei élet fellendülésének mozgatói, de példa van a harci zajoktól csendes korszak zenei fejlődésére, vagy a szellemi élet területén folyt küzdelem, osztályérdekek ütközésének időszakában bekövetkezett zenei élet gazdagodására is.

A 18. század végén születő hivatásos magyar színjátszó társaságok munkája megvetette alapjait a 19. század nemzeti fellendülésével együtt kibontakozó nemzeti romantikának. Zenei életünk e korszakának egyik jellemzője lett a régebbi századok hagyományőrzése mellett a nemzeti elemek meghonosodása, témában, nyelvezetben és zenében egyaránt. Ami az elkövetkezendő két évszázadban a magyar zene érdekében történt, annak színterei elsősorban az iskolák és kollégiumok. A századforduló dalaiban az európai műzene a népies ma-

gyar világgal fonódik össze. Ennek az új zenei nyelvezetnek az alapja a verbunkos, mely magába olvasztja a társasági zene és az európai műzene értékes elemeit.

E korszak kiemelkedő egyénisége volt Liszt és Erkel, akik egyben a magyar dalárdamozgalomnak is jelentős alakjai. Liszt 1846-ban írta első magyar nyelvű kompozícióját a pécsi dalkarnak, Garay versére, Patakcsa címmel. Ez időben sorra alakulnak a műkedvelő ének és zeneegyletek, melyek egyben a városok hangversenyéletének fellendülését is jelentik. Majd a 19. század második felének magyar zenei élete egyre jobban belekapcsolódik az európai zenei műveltség áramlatába. Ez egyben magával hozza a nemzeti törekvések elszíntelenedését. A szélesebb tömegek zenei életének színtere ebben az időben az országos méreteket öltött daláregyleti mozgalom volt.

A hazai kórusmozgalom első írásos bizonyítékai 1752-ből valók, melyben a Sárospataki Énekkar szervezeti életéről szólnak. A kórus már a Maróthi-féle módszer szerint készült fel szerepléseire. Utalás van arra, hogy az énekkar önálló fellépéseket is elvállalt. Magyarul énekeltek nemcsak egyházi, hanem világi dalokat is, hiszen az egyházi szertartások mellett családi és társadalmi ünnepeken is felléptek. A szervezeti életben nélkülözhetetlen fegyelem felelőse az elnök lett, akinek az énekeseket meg kellett óvni attól, hogy a főiskola nevére szégyent hozzanak. A Sárospataki Énekkar 1783-ban életbe lépett működési szabályzatában az alábbiak olvashatók, melyek minden bizonnyal a kórustagság nevelésére, a közösségük iránti felelősség ébrentartására szolgáltak; „Aki a kóruspróbán az éneklést színlelve csak a száját mozgatja; aki vidéki szereplések alkalmával dorbézol, vagy magát leissza; ha azért az ismételt dorgálás nem használ, 10 dénárt köteles fizetni. Akik gyász-, vagy örömünnep alkalmával szálláshelyükről az elnök előzetes engedélye nélkül borbeszerzés végett eltávoznak, 50 dénárt tartoznak fizetni."[1] A világi daléneklés kibontakozása hazánkban az 1840-es évekre tehető, bár a Sárospataki Énekkar működésének időszakában is találkozunk világi daléneklással, főleg a német nyelvet beszélők által lakott városokban. (Sopron, Pozsony, Pest-Buda, Kassa, Temesvár) E helyeken német nyelven és szellemben énekeltek.

Az 1860-as évek végére az országban alakult dalárdák száma mintegy százra tehető.

Városunk Szombathely ebben az időben, pontosabban 1863-ban, a Szombathelyi Dalosegyesület alakulásával hallat magáról az énekkarok kapcsán.

A magyar zenei életben sajátos szerep jutott a bontakozó szocialista munkásmozgalomnak.

„A munkástömegek harcainak mindig velejárója volt a munkásdal, a munkás karének. Hol megelőzte, hol követte a szervezkedő munkásság megmozdulásait, de mindenütt feltűnt, ahol a munkások alapvető emberi jogaikért harcra kényszerültek: a közös ének egy volt a szervezeti megerősödéssel."[2]

Nálunk a munkásdalárdák megjelenésének ideje 1870 körüli évekre tehető. 1868-ban megalakult az Általános Munkásegylet mint az első szocialista munkásszervezet, s ennek kontrájaként a liberális burzsoázia életre hívta az önképzőköröket. Nyilvánvalóan ez egyben az erők megosztottságát is feltételezte. Mindkét szervezetnek saját munkásdalárdája is volt. Felismerve és bízva a dal erejében az 1891-ben alakult Budapesti Általános Munkásdalegylet május 3-i alakuló közgyűlésén a következőket foglalták határozatba:

„... a dalárdát osztálytudatos harci szervezetté kell fejleszteni ..." mert „nagy a dal ereje ... ha kellő helyen és időben alkalmazzák, csodákat teremthet."[3]

A kórusséneklés térhódítása, a kórusok számának növekedése, és az erősödő dalosmozgalom láttán megszületett az 1860-as években egy országos dalünnepély rendezésének a gondolata. Így került sor 1863-ban a Soproni Országos Dalünnepély megtartására. Ez volt a hazai dalosmozgalom első megvalósult kísérlete, mely teljes mértékben betöltötte a neki szánt szerepet, noha nem magyarul, hanem németül énekeltek. Ezidőben Sopronban erősen éltek és hatottak a német zenei hagyományok. Az első országos dalostalálkozó szervezése és rendezése az 1862-ben alakult Pécsi Dalárda nevéhez fűződik. Felhívásuk nyomán 1864. augusztusában a találkozón 18 dalárda vett részt. A találkozó keretében megrendezett versenyre csak öt dalárda jelentkezett. A zsűri szerepét a mintegy tízezres közönség töltötte be. „A pécsi első országos dalosünnepély (1864) minden várakozást felülmúló kihatással volt mind a magyar dalegyleti élet és szövetkezés kifejlesztésére, mind általában a hazai zene- s műviszonyok önálló nemzeti alapon való megmozdítására."[4] A találkozót követő nyilatkozatokban Ábrányi így jellemezte a találkozó hatását: „Az általános felbuzdulásban az egész országban úgy keltek életre a dalegyletek, mint meleg májusi napon a rózsabimbók."[5]

Ezt követte a gyakran rendezett találkozók sora. 1865-ben a pécsi példa első követőjeként a Pest-Budai Hangászegyleti Zenede vállalta

az országos zeneünnepély rendezését, melyen 47 dalárda közel ezer taggal vett részt. A találkozó vezénylő főkarmesteri tisztjét Liszt Ferenc töltötte be.

A következő országos dalárünnepély rendezési jogát Arad kapta, melynek tervezett ideje 1866 volt. A rendezés iránti engedélyt a helytartótanács elutasította. Okként az osztrák–porosz háború és az országos kolerajárvány szolgált, mely valósággal megbénította az egész közéletet. Így az ünnepélynek el kellett maradnia, noha a létező 48 kórusból 43 bejelentette részvételét. A rendezvény megtartására később, 1867. augusztus 9 és 12 között kerülhetett sor, melyen mindössze 16 kórus tudott megjelenni.

Az 1868-as dalárünnepély rendezését Debrecen kérte, melyen 63 kórus vett részt. Ezután került sor az OMDE által 1870-ben Pesten rendezett első olyan dalosversenyre, melyre előzetes versenyszabályok készültek. A résztvevő dalosok száma mintegy 1200 volt.

Az 1907-ben megalakult Magyarországi Munkásdalegyletek Szövetsége előbb a fővárosban – a Kőbányai Régi Sörház nagytermében – mely 1926-tól kezdve kétévenként más-más vidéki városban rendezte meg a maga sajátos célú, demonstratív jellegű dalosünnepségeit. Az első világháború előtti utolsó nagy munkásdalos találkozóra 1914. júniusában került sor, de a már bekövetkezett általános mozgósítás miatt a meghívottak nagy része nem tudott megjelenni. „Néhány kórus eljött ugyan és el is énekelte műsorát, de zömük ezután a találkozóról – a Kőbányai Sörházból – egyenesen a frontra indult."[6]

A 90-es években 200 magyar dalegylet működött. A századfordulót követő évtizedekben a dalosmozgalom hőskorának erényei nacionalizmusba csaptak át „. . . s az uralkodóvá lett „Liedertafel" stílus kizárta a modern, haladó zeneirodalom alkotásait, s nem tette lehetővé a megújulást, sem zenei, sem társadalmi vonatkozásban a dalárdák számára."[7]

A frontáttörés zenei téren csak a harmincas években következett be, elsősorban Kodály munkássága nyomán.

A századforduló táján a magyar szellem erős támaszai és terjesztői lettek az iparos dalegyletek, melyek csatlakoztak e korszak élenjáró dalárdáihoz, akik honi földön és külföldön egyaránt sikerrel hirdették a magyar dalkultúrát.

A nemzetközi és hazai dalosmozgalomban különös jelentőségük volt a munkásdalárdáknak, s a munkásdalegyleteknek, melyek a

munkásmozgalom kibontakozása óta fontos szerepet töltöttek be a zenei műveltség, s különösen a munkásdalok terjesztésében.

E korszak dalárdáinak élete nem volt zavartalan, elsősorban szocialista célkitűzéseik, s a súlyosbodó gazdasági nehézségek miatt, ezért működésük sok esetben formálissá vált. Nevezetes dátum munkáskórusaink életében 1907, a Magyarországi Munkásdalegyletek Szövetsége megalakulásának éve. A Szövetség az első világháború után, a Tanácsköztársaság kikiáltása előtt két hónappal újjá alakult, megkezdte működését és munkáját a közbeni 5 éves kényszerszünet után 1924-ben folytatta. A szövetség hivatalos lapjában szenvedélyes vita folyt a művészi haladásért küzdők és a „Liedertafel" pártiak között, miközben az ország legtávolabbi pontjain – így Szombathelyen is – egymást követték a Bartók, Kodály művek bemutatói. E néhány évtized dalosmozgalmi törekvései városunkat sem hagyták érintetlenül. 1864-ben megalakult a Szombathelyi Dalosegyesület, 1896-ban a Haladás Dal- és Önképzőkör, 1900-ban az Iparos Dalárda és 1930 táján a MÉMOSZ mint az építőipari munkások kórusa, mely a nevezetes 1938-as szombathelyi Országos Munkásdalos Találkozónak szervezését és rendezését vállalta.

A munkáskórusok életében új fejlődési szakaszt nyitottak a 30-as évek, amikor főleg munkásfiatalokból sorra alakultak a népdalkórusok. Majd a második világháború fegyvereinek ropogása egy időre elragadta dalosaink ajkáról a dalt. A századforduló környéki évtizedek munkás dalosmozgalmának jellemzésére a Magyarországi Dalosmozgalom 100 éve c. kiadvány XVIII. oldalán ez olvasható:

„Egy azonban nem vitatható: ellenséges társadalomban a nehéz osztályharc viszonyai közepette a munkáskórus mozgalom minden esetleges megtorpanása és megalkuvása ellenére ragyogó fejezete az egyetemes magyar művelődéstörténetnek. S ezen a tényen nem változtat az sem, ha részletes kutatás kideríti egyes hiányosságait."[8]

A munkáskórusok 1937. december 12-én kettős jubileumot, – a Magyarországi Munkásdalegyletek Szövetsége megalakulásának harmincadik és Ady Endre születésének hatvanadik évfordulóját – ünnepeltek. Budapesten az Erkel színházban rendezett műsor második részében az egyesített férfikar előadásában hangzott el Kodály–Ady: Fölszállott a páva c. műve, mely a döbbenet erejével hatott.

E rendezvényt Tóth Aladár így méltatta a Pesti Naplóban: „. . . . az a párt, az az osztály, mely magáévá tudta tenni ennek az egyetemes géniusznak a tanítását, túlemelkedik önmagán. Értsük meg jól: ma-

gáévá tenni. Nem egyszerűen kisajátítani korlátolt érdekkörök számára. Mert az utóbbihoz ma sokan értenek. Éppen ezért kétszeres öröm látni az őszinte, tiszta odaadást, mellyel a magyar munkástömegek... odaállnak őrnek a költészet és a zene nagy őrszellemei mellé."[9]

Így érkeztünk el 1938. pünkösdjéhez, mely Szombathelyt a munkásdalosok és a város lakóinak ünnepévé, s a munkásmozgalom jeles napjává avatta. A megszólaltatott összkari számokban a munkásság tiltakozása jutott kifejezésre a fenyegetően érlelődő második világháborúval szemben. A kitűzött művészi célok felé való törekvést pedig Bartók, Kodály és tanítványaiknak elhangzott nagy számú műve igazolta. „... hogy pedig a politikai demonstráció is telibe talált" azt az az interpelláció bizonyítja, amelyet Rajniss Ferenc nyilas képviselő nyújtott be másnap a Parlamentbe. A belügyminiszterhez intézett szavai ugyan elsősorban Ujj József (karnagy) ellen kihegyezett politikai vádaskodást tartalmaztak, valójában a Munkásdalos Szövetség hasonló akcióinak hatósági betiltását célozták."[10]

A következő évek csendjét a fegyverek zaja tette egyre hangosabbá, melyben elnémult a kórusok éneke, s helyettük a fájdalom, a nélkülözés, a félelem és a gyász hangja lett egyre gyakoribb és erősebb.

A felszabadulás után új szellemben és formák között indult meg a hazai dalosélet. Az újjá alakult kulturális egyesületeknek, dalárdáknak, rövid időn belül országos szervezetei is létrejöttek.

Így 1946-ban jött létre a Munkás Kultúrszövetség, mely 1948-ban a Dolgozók Kultúrszövetségévé alakult át. 1948-ban megszűnt a Magyarországi Munkásdalegyletek Szövetsége és megalakult a Bartók Béla Szövetség, mely 1951-ig volt irányítója a hazai kóruséletnek. 1951-ben a Bartók Béla Szövetség megszűnése után e szerepet a Népművészeti, illetve 1957-től ennek utódja a Népművelési Intézet vette át, mely 1970-ig a Kórusok Országos Tanácsának megalakulásáig eredményesen látta el a kórusmozgalom szervezésének és irányításának feladatát. Jelenleg a magyarországi kórusélet szervezője és szakmai irányító szerve a Kórusok Országos Tanácsa (KÓTA). Segítői és áttételei saját szakbizottságai és a minden megyében létező és működő KÓTA szervezet.

Az Országos Munkásdalos Találkozók rendezvényeinek sorát több mint egy évtizedre megszakította az első világháború. Az énekkari mozgalom talpra állási törekvései már 1918-tól nyomon követhetőek, de az országos találkozó rendezéseinek sora csak az 1926-os sze-

gedi munkásdalos ünnepséggel vette ismét kezdetét. Az út nem volt tövis nélküli, mivel a munkásdalos mozgalom, miközben az új zene honossá tételéért küzdött, egyben a munkásság politikai küzdelmeinek is színtere volt. A Tanácsköztársaság bukása után az uralomra jutott ellenforradalmi erők sokszor lehetetlenné tették a munkásosztály szervezkedését és a jogaiért folytatott harcot. Ezen időszakban egyre gyakoribbá vált a Munkás Dalegyletek működésének betiltása, esetenkénti feloszlatása. A nyílt politikai harcok, tüntetések, sztrájkok mellett a két világháború közötti időszakban a mozgalomnak igen jelentős részévé vált a kultúra, s ezen belül is a dalkultúra területe.

A dalosmozgalmon belül ez időben kettős célért folyt a küzdelem. Harc az eddig uralkodó „Liedertafel" ellen az új zenei nyelv ápolásának és meghonosításának fegyverével. Ez a Psalmus Hungaricus és egész sor a capella mű születésének időszaka. Ezzel a zenei életben egy új világ kapuit nyitotta meg Kodály Zoltán. A Psalmus értékei zenei és nemzeti vonatkozásban egyaránt döbbenetesek, amiért a hivatalból fanyalgók ajkára is ráfagyott a kétkedés mosolya. A mű méltatói közül Tóth Aladár ezt írta a Nyugat-ban: „Kodály összefoglaló, kultúrákat magába ölelő költészete szinte csodával határos, egészen egyedülálló jelenség a mai széthullott, útját vesztett Európában."[11]

A küzdelem másik területe, a munkáskórus mozgalom, mely a munkásosztály politikai harcainak is fóruma lett. E harcot művészeti és politikai céljainak megfelelően a Magyarországi Munkásdalegyletek Szövetsége irányította. A kórusmozgalom nagy demonstratív megmozdulásai a kétévenként megrendezett országos dalostalálkozók voltak. Ezek sorát az 1926-os szegedi ünnepség nyitotta, ahol a legnagyobb sikert az összkarban megszólaltatott Dr. Ujj–Várnai: Munkásdal c. műve aratta.

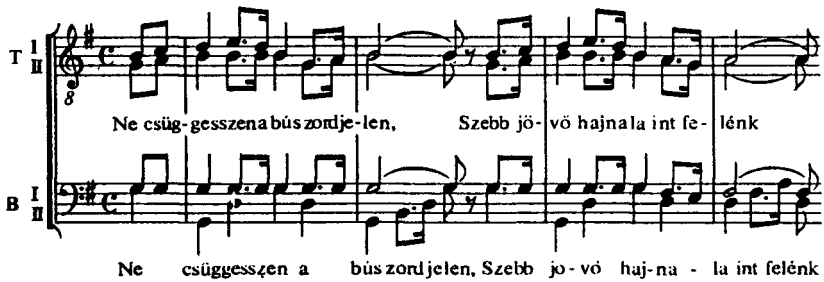

dr. Ujj József–Várnai Zseni: Munkásdal

Így került sor Debrecen, Győr, Szeged, Miskolc és Pécs után az 1938-as szombathelyi Országos Munkásdalos Találkozó rendezésére. (Ezt követte volna 1940-ben Orosházán, de erre nem kerülhetett sor, mert a hatóságok betiltották.) A szombathelyi MÉMOSZ dalkar, – amelyik részt vett a korábbi ünnepségeken – felajánlotta a Magyarországi Munkásdalegyletek Szövetségének, hogy az előkészítés és rendezés munkáját elvégzi. Így kezdődtek meg tulajdonképpen már 1936-ban a szombathelyi országos dalostalálkozó előkészületei.

A Magyarországi Munkásdalegyletek Szövetségének egyetlen Vas megyei tagja, a Magyarországi Építőmunkások Országos Szövetségének Szombathelyi Csoportja (MÉMOSZ) a munkásság közös harcainak helyi képviselője volt. A dal kapcsán eggyé kovácsolódott harci egységek útja meglehetősen tövises volt, hisz a zavartalan működés feltételei alapjaiban biztosítatlanok voltak. A kitartó munkát és elszánt harcot több esetben zavarta meg a működés felfüggesztése és a rendőrhatósági beavatkozások gyakorisága, mely főleg az ország társadalmi rendje ellen lázító dalok éneklése miatt a kórus műsorpolitikáját tartotta a működés betiltásának okául. Természetesen a műsorpolitika a művészet köntösébe bújtatott forradalmi hitvallás volt, mely nem nélkülözte a művészi megfogalmazás igényességét. Ennek eredményeként jutott el a kórus a budapesti zeneakadémia dobogójára, s az ország számos nagy városába, ahol művészi teljesítményével elismerést szerzett városunknak és nagyban hozzájárult a munkásdalosok közös céljainak megvalósításához.

A kórus a részvételen túl, az 1938-as találkozó rendezésével a több munkát és a nagyobb kockázatot is magára vállalta. A kétévenkénti országos találkozó Szombathelyen történő megrendezésének gondolata már az előző években érlelődött. Bizonyítja ezt a Magyarországi Munkásdalegyletek Szövetségének a MÉMOSZ-hoz intézett levele, melyben a következő állt: „A pécsi országos dalosünnepély ügyében nem tudunk Pécs városával megegyezésre jutni. A polgármester, aki egy igen öreg úr, és akinek az idén kellett volna nyugalomba vonulni (most úgy van, hogy jövő tavasszal), nem akar határozott és kötelező döntéseket hozni az anyagi támogatás mértéke ügyében. Mi szóvirágokkal és ígéretekkel nem elégedhetünk meg és ezért komolyan foglalkozunk azzal a gondolattal, hogy Pécs helyett Szombathelyen rendezzük meg az ünnepélyt . . ."[12] Végül mégis megvalósult a pécsi találkozó, amely a Horthy-rendszer minden gátló ténykedése ellenére a munkásdalosok fegyelmezettségén alapuló demonstratív megmozdu-

A MÉMOSZ Dalkar a zeneakadémiai szereplés alkalmával 1925. július 18. Karnagy: Domby József

lássá vált. A hatósági beavatkozás is eredménytelennek bizonyult az egy nagy közös munkásakarattal szemben.

Ilyen előzmények után hősies bátorság volt vállalni az 1938-as országos találkozó megrendezését.

A Szombathelyi Építőmunkások Dalkarának kérése a Magyarországi Munkásegyletek Szövetségének az 1937. március hó 14-én tartott rendes évi közgyűlésén teljesítést nyert, s az 1938-as országos dalosverseny rendezési jogát a közgyűlés Szombathelynek ítélte oda. A közgyűlés döntéséről a Szövetség az alábbi levélben értesítette dr. Újvári Ede szombathelyi polgármestert:

NAGYSÁGOS POLGÁRMESTER ÚR!

A Magyarországi Munkásdalegyletek Szövetsége 1937. március hó 14-én tartott rendes évi közgyűlésén elfogadta a Szombathelyi Építőmunkások Dalkara és a szombathelyi munkásság szíves meghívását

és elhatározta, hogy a Munkásszövetség 6. országos dalosversenyét Szombathelyen rendezi meg 1938 év pünkösdjén.

A fenti határozat tiszteletteljes bejelentése után a Magyarországi Munkásdalegyletek Szövetségének vezetősége azzal a kérelemmel fordul Polgármester Úrhoz, hogy a tervezett országos dalosversenyünket az alant felsorolt kívánságok teljesítésével támogatni méltóztassék.

1. Tekintettel arra, hogy a dalosversenyen kb. 3000 dalos és hozzájuk tartozó vendég vesz részt országunk minden részéből és minden reményünk megvan arra is, hogy néhány elsőrendű külföldi és az elszakított területekről érkező dalárdák is vendégül láthatók Szombathelyen, kérjük, hogy a szombathelyi dalosversenyre érkező; nőket és férfiakat, valamint a dalárdák karnagyait a város iskoláiban, illetve szállodáiban díjmentesen elszállásoltatni szíveskedjék.

2. A szombathelyi dalosversenyre érkező dalosok pünkösd szombatján este érkeznek a szombathelyi pályaudvarra, ott felsorakoznak és lampionos, fáklyás bevonulással a Széll Kálmán uccán, Király uccán át a Szentháromság térre vonulnak, ahol az ünnepélyes fogadtatás megtörténik.

3. Kérjük, hogy a város tulajdonát képező Kultúrház nagytermét a vasárnap délelőtt és délután rendezendő hangversenyek céljaira díjmentesen átengedni szíveskedjék.

4. Tisztelettel kérjük, hogy a rendelkezésünkre bocsájtott iskolákból pünkösd előtti szombaton reggel a padok teremből való kirakásához és a szalma behordásához, ugyancsak kedden reggelre a szalma kihordásához és az iskolák tantermeinek teljes rendbe hozásához megfelelő munkaerőt beállítani szíveskedjék. Ugyancsak kérni fogjuk, hogy az elszállásoláshoz szükséges szalmát, illetve a nők részére szalmazsákokat rendelkezésünkre bocsájtani szíveskedjék. A két éjszakán át használt szalmát utólag felhasználhatja a város a saját részére, alomnak, vagy pedig eladhatja az ittlévő katonaságnak.

5. Ugyancsak tisztelettel kérjük a Víztorony felett lévő szabadtéri színpadnak és annak környékét pünkösd hétfőn reggel 8 órától délután 6 óráig ünnepélyre, illetve búcsúhangverseny megtartására díjmentesen átengedni szíveskedjék, olyképpen, hogy arra a területre e napon csak az általunk kibocsájtandó jegyekkel lehessen belépni.

6. Legyen szabad a Polgármester Úr és Ávár titkár úr között megtörtént tárgyalásokra hivatkozni, és kérni, hogy a dalosverseny rendezési és adminisztrációs költségeire 3000 azaz Háromezer Pengőt se-

gélyképpen kiutalni méltóztassék úgy, amint ez Szegeden, Debrecenben, Győrött és Miskolcon is megtörtént.

7. A kulturális célra való tekintettel kérjük, hogy az országos dalosversennyel kapcsolatos minden belépődíjak után a vigalmi adó mentességet engedélyezni szíveskedjék.

Abban a reményben, hogy fenti kérelmünk teljesítésével szolgálni fogjuk Szombathely város idegenforgalmi érdekeit, s azon kívül meg akarjuk ismertetni dalostestvéreinkkel Szombathely város történelmi nevezetességeit és romantikus környékét. Végül meg akarjuk csillogtatni a magyar munkásság kultúrkincseit és igazolni kívánjuk, hogy 30 esztendős munkánk az egyetemes népművészet fejlesztése érdekében végzett kultúrmunkában merül ki.

Nagy örömünkre szolgálna, ha Nagyságod és Szombathely város kultúrát szerető közönsége előtt 1938. év pünkösdjén bemutathatnánk a dalkultúra terén elért művészi fejlődésünket.

Mély tisztelettel kérjük, hogy a fenti kívánságainkat teljesíteni és az erről szóló végzéseket Szövetségünk részére mielőbb megküldeni szíveskedjék, hogy a szervezés nagy munkáját mielőbb megkezdhessük. Bp. 1937. március 22. Mély tisztelettel a Magyarországi Munkásdalegyletek Szövetsége megbízásából, titkár.[13] (A levélben mindvégig dalosverseny szerepel, de valójában nem versenyről, hanem dalosünnepről van szó. Szerk.)

A kórusok komoly művészi felkészülését nagy mértékben megnehezítették a hatóságok, amelyek a pécsi ünnepség után több kórusnak megvonták az alapszabályát, működését felfüggesztették, s mindezek mellett érezhetően jelentkezett soraikban a munkanélküliségből fakadó kenyérgond.

A helyi rendezők és kórusok kedve, s hallatlan nagy akarása még az előkészületek során felmerült nagy nehézségek ellenére sem lankadt, pedig minden lépéssel a hivatalos szervek és hatóságok bizalmatlanságának falába ütköztek. Csak egyetlen példa, mely a „bizalmas" jelzővel ellátott levelekből való: A szombathelyi Polgármesteri Hivatal irattárában található az 1937. március 22-én kelt polgármesteri levél, mellyel a város vezetősége megkereste azon polgármestereket, ahol a megelőző esztendőkben munkásdalos versenyt rendeztek. A levélben két kérdésre kértek bizalmas választ: Először arra, hogy a dalosverseny megrendezése során nem került-e sor valamiféle incidensre; majd pedig a város milyen anyagi támogatást adott a verseny megrendezéséhez.

Válasz: *Győr:* nem történt
3000 Pengő
Debrecen: rendben folyt
3000 P
250 P (2000 résztvevő)
Miskolc legnagyobb rendben
2000 P. – vigalmi adó elengedés
sportpálya ingyen adása
Szeged: Forduljon a Rendőrséghez
Anyagi támogatásban nem részesült.

Megjegyzendő, hogy a Szövetség, igen okosan, engedélyt kérő levelében a pécsi ünnepségre nem hivatkozott, így Pécsre nem is írt tudakozódó levelet a szombathelyi polgármester. Ha tudott volna a pécsi eseményekről, aligha fogadta volna el a város tanácsa 1937. május 13-án a dalostalálkozó tervét.

Csak ezen válaszok megérkezése után került sor – 2 hónap múlva – a dalostalálkozó rendezésével kapcsolatos válaszadásra, mely Szombathely Város Közgyűléseinek jegyzőkönyvében 79/1937. sz. alatti véghatározatban az alábbiakban nyert megfogalmazást:

Szombathely Város Közgyűléseinek jegyzőkönyve
1937. 79. sz. 4030/1937. véghatározat

„Örömmel fogadjuk, hogy a Magyarországi Munkásdalegyletek Szövetsége 1938 év pünkösdjén Szombathelyen kívánja megrendezni országos dalosversenyét és itt akarja bemutatni a munkásság dalkultúráját, de éppen ezért, mert mi magunk is a legőszintébben óhajtjuk, hogy a munkásság országos dalosversenyét minél teljesebb siker kísérje, helyénvalónak találjuk felvetni, nem volna-e jó az országos dalosversenyt 1939. évre halasztani arra való tekintettel, hogy az 1938. évben a Szent István jubileum és országos szentév az összes magyar városokat előreláthatólag sok egyéb nagy feladat elé állítja és az ország közönségét is fokozott mértékben lefoglalja, úgyhogy az országos dalosverseny rendezésének igen sok ma még szinte számba sem vehető nehézsége támadhat.

Mindazonáltal, ha a Magyarországi Munkásdalegyletek Szövetsége úgy véli, hogy az említett országos rendezések a dalosverseny feltétlenül kívánatos sikerét nem befolyásolják és a véghatározat kézbesítésétől számított 15 nap alatt a polgármesternek bejelenti, hogy országos dalosversenyét Szombathelyen 1938. pünkösdjén tényleg meg-

rendezi, a dalosverseny rendezési költségeihez neki 2000 P-t, azaz Kettőezer Pengőt adunk, a szükséges iskolai helyiségeket díjtalanul rendelkezésére bocsájtjuk. Az iskolai helyiségekből azonban a bútorokat maga a szövetség tartozik kihordatni, azokban a fekvőhelyeket elkészíttetni, az azokhoz szükséges szalmát, szalmazsákokat, ágyakat pedig saját költségén beszerezni, a helyiségeket újból kiüríteni, kitakarítani, azokba a bútorokat újból visszarakni.

A szövetség tartozik a dalosversenyre érkező nőket, férfiakat, karnagyokat saját költségén elszállásolni . . . a várost az említett 2000 Pengőn felül semmiféle kiadás nem terhelheti. A rendezéssel kapcsolatos eljárások és teendők során azonban a Szövetségnek erkölcsi támogatásunkkal segítségére leszünk, s ily módon támogatjuk abban a törekvésében is, hogy a kultúrház nagytermét pünkösd vasárnapján Vasvármegye és Szombathely város Kultúregyesületeitől díjtalanul megkaphassa.

Átengedjük erre a célra pünkösd hétfőn délelőtt 8 órától este 6 óráig díjtalanul a szabadtéri színpadot is és megengedjük, hogy e napra a Szövetség oda csak jegyekkel bocsássa be a közönséget, . . .

Az országos dalosversennyel kapcsolatos belépődíjak után vigalmiadó mentességet nem adhatunk.

Megokolás:

A Magyarországi Munkásdalegyletek országos versenyeinek Szombathelyen való megtartását a város tehetségéhez mérten támogatni akarjuk. Hogy annak időpontját mégis megfontolandónak tartjuk, ennek oka kizárólag az, mert nem szeretnők, ha más országos rendezések folytán a dalosverseny rendezése nem tudna olyan sikert elérni, mint minőt a ráfordított tekintélyes munka és anyagi befektetés attól joggal remélhet."[14]

A Szövetség, miután felkereste Huszár Károly miniszterelnököt, a Szent István jubileumi év rendező elnökét, egyeztette az ünnepség és a dalosverseny programját, sietett a válasszal, melyben közölte Szombathely polgármesterével, hogy a dalosünnepséget megrendezik, s megköszönte a kilátásba helyezett 2000 Pengős támogatást.

Tulajdonképpen ekkor vette kezdetét az alapos előkészítő munka, melynek oroszlán része a helyi rendezőbizottságra hárult, hisz saját erejükön kívül sok segítségre nem számíthattak.

A találkozó programjának összeállításában és előkészítésében a Szövetség részéről Szentgyörgyi Árpád és Dr. Ujj József karnagy vettek részt. Közben megtörtént a szálláshelyek felmérése, s megnyug-

vást jelentett hogy a tervezetten várt kb. 2000 vidéki dalos szállásigénye megoldható. Megjegyzendő, hogy a városi közgyűlés jegyzőkönyvének tanúsága szerint tantermek ágyakkal, szalmával történő berendezése már a szálláskérdés megoldását jelentette. A számításba vehető szálláshelyi férőhelyek száma: 4362. Elkészült a találkozón résztvevő 33 kórus tagságának étkeztetési terve is.

A szakmai előkészítő munka fontosságát a Magyarországi Munkásdalegyletek Szövetsége elsőrendű feladatának tekintette. Ezért hangsúlyozta az előkészítés folyamán: „Még élénk emlékezetünkben van a Dalosszövetség múlt évi decemberi jubiláris hangversenye, melyre a polgári zenészvilág is felfigyelt, s különösen az Ady-kórusokkal kapcsolatban eddig nem hallott elismerését fejezte ki. Most újra itt az alkalom, hogy a figyelmet magunkra irányítsuk, s az elismerést kivívjuk."[15]

A rendezők a szervezési kérdések megoldása mellett a találkozó szakmai programjával tettek nagy szolgálatot a magyar munkásdalos mozgalom ügyének. A kórusok ajkán felcsendült agitatív és a munkásember igaz harcát hirdető dalok lázba hozták a várost, a vendégeket, s e merész forradalmi hang végül képviselőházi interpellációhoz vezetett. A nagy találkozó időpontja 1938. június 4–6. A Munkások Dal- és Zeneközlönye 1938. júniusi számában a Szövetség nevében Pajor Rudolf: „Testvéri köszöntés Szombathelynek" című cikkében üdvözölte a rendező várost és vezetőségét, melyet a következő sorokkal zárt:

„... mielőtt dalosaink átlépik a nemes ősi város küszöbét, előre küldik testvéri köszöntésüket Szombathely közönségének és ünnepélyesen ígérik, hogy a pünkösdi napokban a dal szárnyán olyan régiókba emelik a szíveket, amelyekben mindenkinek éreznie kell majd, hogy a munkásság magasztos, szent célokért hevül, olyanokért, amelyek boldoggá tehetik nemcsak őt magát, hanem az egész ország szebb jövőért sóvárgó népét."[16]

A házigazda nevében Dr. Újvári Ede polgármester köszöntötte a vendégdalosokat a lap hasábjain. Többek között hangsúlyozta, hogy: „... megtisztelő az a választás, amellyel a Szövetség elnöksége előkelő városok sorából Szombathelyt jelölte ki az országraszóló ünnepségek színhelyéül, – de úgy érezzük, nem minden alap nélkül, mert ez a város a munka és dal városa"[17] – majd a maga és a város nevében erre a lélekemelő ünnepségsorozatra örömmel és szeretettel hívja és várja a magyar munkásdalosokat a munka és a dal vendégszerető városába, Szombathelyre.

1938. június 4-én este 8.35-kor különvonattal érkezett Szombathelyre 1500 dalos a Kelenföldről 15.05-kor induló „Éneklő Kultúrvonattal".

Csodálatos látvány részese volt a fogadásra összegyűlt tömeg. A fogadás pillanatainak hangulata és a megnyilvánult nagy érdeklődés arra engedett következtetni, hogy a Dal- és Zeneközlönyben megjelent köszöntő szavak az őszinteség jegyében fogantak.

Az érkező kórusokat a Leventezenekar a „Munka dal"-ának megszólaltatásával üdvözölte. Majd fegyelmezetten, rendezett sorokban megindult a daltól hangos lampionos menet a város főtere felé, ahol Halla Aurél dr., Újvári Ede dr. polgármester és a város magisztrátusa várta az érkező énekeseket.

Az Újpesti Munkásképző Egylet Dalkara a szombathelyi vasútállomáson Karnagy: dr. Ujj József

A megérkezés után elhangzott a Himnusz, majd felröppenő fehér galambok békét jelképező seregét láthatta a több ezres tömeg. Ezután dr. Újvári Ede polgármester a következő gondolatokkal köszöntötte a vendégeket: „A most elhangzott nemzeti himnusz szavaival üdvözöl-

lek benneteket. Isten áldd meg a magyart! Ezzel hitvallást tettetek a magyar nemzeti eszme mellett. A dal szárnyain keresitek a magasabb eszmekört és a magyar dal művelésével mutatjátok meg nemzeti eszmékért való lelkesüléstek."[18] Hangsúlyozta a polgármester a dal hatalmas lelki hatásait, s méltatta azt a lelkesedést, amellyel a munkások a magyar dalkultúrát szolgálják. Köszönti azt az emelkedettséget és a magas kultúrát, amelyet a dallal hoztak magukkal a munkásdalosok.

A polgármester üdvözlő szavaira Várnai Dániel, volt nemzetgyűlési képviselő, a Munkás Dalszövetség elnöke válaszolt. Megköszönte a szívélyes fogadtatást, s kijelentette, hogy örömmel jöttek a keresztény kultúra egyik fellegvárába. Ezt követően felcsendült a munkásdalo-

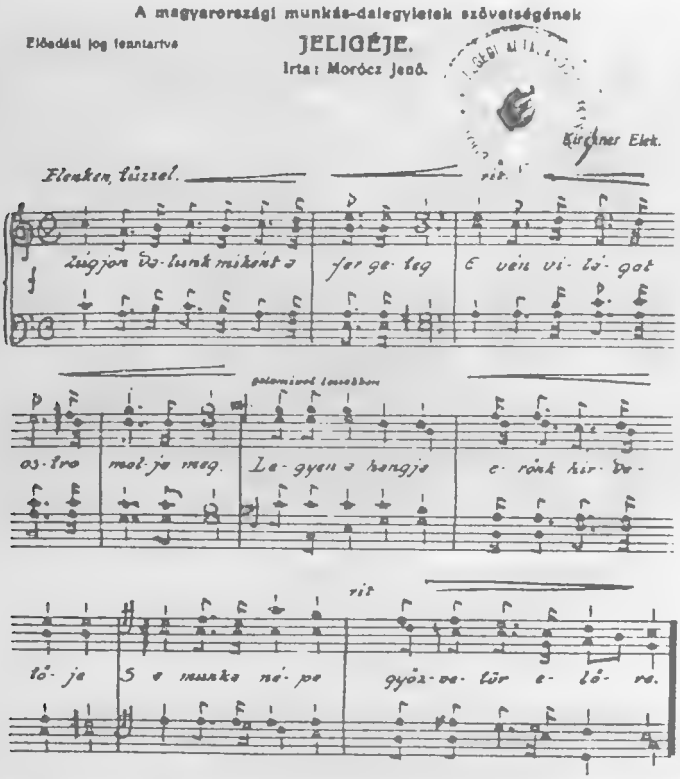

A Szövetség jeligéjére kiírt pályázat első díjas műve 1907-ben

sok jeligéje (Zúgjon dalunk) a közel kétezer dalos ajkán. Vezényelt dr. Ujj józsef, a szövetség országos karnagya.

Az est programját a szombathelyi munkásdalárda által előadott „Munkásüdvözlet" c. dal, majd a mozgalomban szokásos szerenád zárta. (Vármegyeháza és Városháza előtt.)

„Az ünnepélyes fogadás hangulata, a béke vágyának gondolata az egész ünnepség alapmotívumává vált, amely teljes egészében a vasárnap esti programban bontakozott ki. Egy mindenesetre kétségtelen volt: a munkásdalosok első bemutatkozásukkal meghódították Szombathely társadalmának szívét"[19] – írja Horváth Ferenc.

Június 5-én (vasárnap) a városi kultúrházban 9 órakor kezdődött hangversenyen 18 dalárda mutatkozott be.

Első díszhangverseny műsora:[20]

1. Zenekar
2. Révfy Géza: Barcarola. Énekli a Győri Vasmunkások Dalárdája.
   Vezényel Metzker Károly karnagy
3. a) Veress Sándor: Két virágének
   b) Nagy Sándor: Parasztdal. Énekli a Nagytétényi Vasmunkások Dalárdája.
   Vezényel Nagy Sándor karnagy
4. a) Bárdos Lajos: Négy népdalkórus
   b) Veith: A vén bogár. Énekli a Magyar Ruggyantaárugyári Dalkör vegyeskara.
   Vezényel dr. Ujj József országos karnagy
5. a) Dr.Horváth Ákos: A szellőhöz
   b) Andrássi Ede: Négy régi magyar dal.
   Énekli a Villamos és Hév. alkalmazottak Szövetsége Dalárdája.
   Vezényel Kralovetz Nándor karnagy
6. Demény Dezső: Kis karrapszódia. Énekli a Diósgyőr-Vasgyári Vasmunkások Dalárdája.
   Vezényel Gránát József karnagy
7. Bartók: Három magyar dal.
   a) Senkim a világon . . ., b) Ne menj el . . ., c) Ne hagyj itt . . .
   Énekli a Magyarországi Famunkások Szövetsége Dalárdája.
   Vezényel Nagy Sándor karnagy
8. a) Lányi Ernő: Régi nóta.
   b) Schumann: Cigányélet. (Mozgásalátestéssel, jelmezben.)
   Előadja a Szegedi Általános Munkásdalegylet.
   Vezényel Ernszt Ferenc karnagy

9. a) Demény Dezső: Kis karrapszódia
   b) Palestrina: Egy márványszoborhoz.
   Énekli az Újpesti Munkásképző Egylet Dalkara és a Rákospalotai Szabadság Dalkör.
   Vezényel dr. Ujj József országos karnagy
10. a) Schubert: Mi szép az éj
    b) Kodály: Horatius éneke. Énekli a Budapesti Haladás Dalkör Vegyeskara.
    Vezényel Kralovetz Nándor karnagy
11. a) Müller Károly: Arra felé az alvégen . . .
    b) Mäder Róbert: Márciusi levegő. Énekli a Soroksári Vasmunkások Dalárdája.
    Vezényel Wéninger Károly karnagy
12. a) Ákom–Kulinyi: Magyar szerenád
    b) Wohlgemuth: Szép ifjúság. Énekli a Magyar Ruggyantaárugyári Dalkör Férfikara.
    Vezényel dr. Ujj József országos karnagy
13. a) Klasszikus pantomim. Bemutatja a Munkás Testedző Egyesület vegyes csapata.
14. a) Harmat Arthúr–Mécs László: Őszi tilinkózás
    b) Gyermelyi Ferenc: Ó nem, soha többé . . . (Zongorakísérettel.)
    Énekli a Hírlapterjesztő Munkások Szakegylete Dalárdája.
    Vezényel Gyermelyi Ferenc karnagy. Zongorán kisér Vándor V. Sándor
15. a) Vándor V. Sándor–József Attila: Haszon
    b) Vándor V. Sándor–József Attila: Öt szegénynek szól.
    Énekli a Magyarországi Élelmezési Munkások Szövetsége Dalárdája.
    Vezényel Vándor V. Sándor karnagy
16. Kiss István–Farkas Antal: Májusi virágok.
    Énekli az Orosházi Petőfi Dalkör.
    Vezényel Macher Lajos karnagy
17. Farkas Nándor: Rózsa van a keblén.
    Énekli a Pécsi Munkásképző Egylet Dalkara.
    Vezényel Maurer Jenő karnagy
18. Bárdos Lajos: Széles a Duna. (Tréfás népdal Ádám Jenő gyűjtéséből.)
    Énekli a Zalaegerszegi Építőmunkások Dalárdája.
    Vezényel Sándor István karnagy

A közönségnek a Szegedi Általános Munkásegylet, Ernszt Ferenc karnagy vezényletével bemutatott produkciója tetszett legjobban. (Schumann: Cigányélet c. kompozíciója), jelmezben mozgással és festéssel – írja a Vasvármegye tudósítója.

Zeneileg Ujj József karnagy által dirigált Újpesti Munkásképzőegy-

leti dalárda, valamint a soroksári Vasmunkások Dalköre állta meg legjobban a helyét. Az előbbi Demény: Kis magyar rapszódiáját és Palestrina: Egy márványszoborhoz c. művét, míg a soroksáriak Müller Károly: Két magyar dal-át szólaltatták meg. Mindkét férfikar előadását a gondos összetanulás és precizitás jellemezte. A fentiek mellett az Újpesti Haladás Dalkör vegyeskara és a Pécsi Munkásképzőegylet Dalárdája nyerte meg a közönség tetszését.

„A Hírlapterjesztő Munkások és az Élelmezési Munkások Kórusai új utakat kereső zenei alkotásokat, részben pedig a szocialista eszmevilág propagandáját szolgáló számokat mutattak be. Az utóbbi számok természetszerűen magukon viselték a propaganda „művészet" jellegét és nem is adtak többet mint propagandát."[21]

A délután 4 órakor kezdődött díszhangversenyt a Magyar Rádió is közvetítette.

Második díszhangverseny műsora:[22]

1. Zenekar
2. Grieg: Új föld felé.
   Énekli a Szombathelyi Építőmunkások Dalkara, szimfonikus zenekari kísérettel.
   A bariton szólót Philipp György énekli.
   Vezényel Gábor Albert karnagy
3. Kodály: Kit kéne elvenni?
   Énekli a Grafikai Munkások Szakegylete Senefelder Dalköre.
   Vezényel Novák Károly karnagy
4. Bárdos Lajos: Két népdal a) Már Kistilden . . ., b) Kocsi, szekér . . .
   Énekli a Budapesti Könyvnyomdászok Dalkörének Vegyeskara.
   Vezényel dr. Ujj József országos karnagy
5. Kodály–Kölcsey: Bordal. Énekli a Budapesti Általános Munkásdalegylet.
   Vezényel Vásárhelyi Zoltán karnagy
6. Jandl Béla–Ady: Májusi zápor után.
   Énekli a Csepeli Munkás Dalkör és a Pestszenterzsébeti Általános Munkásdalkör.
   Vezényel dr. Ujj József országos karnagy

10 perc szünet

7. Novák Károly–Szakasits Árpád: A dal szárnyán.
   Énekli a Magyarországi Építőmunkások Szövetsége Budapesti Dalárdája.
   Vezényel Váradi István karnagy
8. Kodály: Öregek. Énekli a Jutagyári Testvériség Dalkör Vegyeskara.
   Vezényel Zsasskovszky József karnagy

9. Röntgen Gyula–Wunder Rezső: Mérhetetlenség.
Énekli a Budafoki Munkás Dalkör.
Vezényel Kézdi Krén Géza karnagy
10. Kodály: Karádi nóták.
Énekli a Magyarországi Vas- és Fémmunkások Központi Szövetsége Dalárdája.
Vezényel Endre Béla karnagy
11. Michnay Ödön–Szegő István: Kenyér.
Énekli a Magyarországi Könyvkötő Munkások Szövetsége Vegyeskara.
Vezényel Novák Károly karnagy
12. Demény Dezső: Kis karrapszódia. Énekli a Békéscsabai Munkás Dalkör.
Vezényel Vincze Ernő karnagy
13 Pogatschnigg: Dal a dalról. Énekli a Makói Petőfi Dalkör.
Vezényel Veress László karnagy
14. Bárdos Lajos: Spártai gyermek. (Zongorakísérettel.)
Énekli a Jutagyári Testvériség Dalkörének Vegyeskara.
Vezényel Zsasskovszky József karnagy. Zongorán kísér Wéninger Károly.
15. Liszt: A Rajna titkos mélyén.
Énekli a Csepeli Munkás Dalkör és a Pestszenterzsébeti Általános Munkásdalkör.
Vezényel dr. Ujj József országos karnagy
16. Kalapács és zászlógyakorlatok.
Bemutatja a Munkás Testedző Egyesület vegyes csapata.
17. Demény Dezső: Magyar suite X. rész.
Énekli a Budapesti Könyvnyomdászok Dalkörének Vegyeskara.
Vezényel dr. Ujj József országos karnagy
18. a) Sergej Jaroff: A Volga rabjai
b) Sergej Jaroff: Bong, bong. (Doni kozákok kórusa)
Énekli a Budapesti Kültelki Munkás Dalkör.
Vezényel Váradi István karnagy.
19. a) Ákom–Kulinyi: Magyar szerenád
b) Lendvai–Nádasdy: A harang szava.
Énekli a Budapesti Haladás és Pestújhelyi Munkásképző Dalkara.
Vezényel Kralovetz Nándor karnagy
20. Pogatschnigg: Szabadságdal. Énekli a Soproni Testvériség Munkásdalkör.
Vezényel Aminger Kálmán karnagy

Ezen a hangversenyen megjelent Grősz József püspök, dr. Halla Aurél országgyűlési képviselő, vitéz Szűcs István dr. főispán, dr. Horváth Kálmán alispán, Újvári Ede dr. polgármester és Szendy László dr. esperesplébános is.

A hangversenyt a szombathelyi MÉMOSZ kórusa nyitotta meg Grieg: Új föld felé c. művével, amit a városi szimfonikus zenekar kísért.

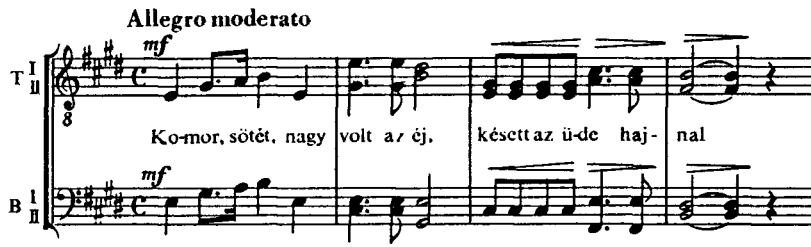

Edvard H.Grieg – Csizmadia Sándor ford.: Új föld felé

E műsorban a Budapesti Könyvnyomdászok Dalköre Bárdos Lajos két szerzeményével és Demény Dezső: Magyar szvitjével, valamint a Pestszenterzsébeti Munkásdalkör Jandl Béla: Májusi zápor után c. szerzeményével aratta a legnagyobb sikert. E koncert műsorát olyan művek fémjelezték, mint Bárdos népdalfeldolgozásai, Kodály: Bordal, Karádi nóták, Öregek stb. A koncert műsoráról és művészi színvonaláról a megjelentek szinte egyöntetűen nagy elismeréssel nyilatkoztak. E sikert még a helyi jobboldali lapok is kénytelenek voltak elismerni. A hangverseny értékelését a Népszava az alábbiakban összegezte:

„Roppant erőfeszítésükbe kerül – hiszen nagy, vad hajszában dolgoznak, vagy munka nélkül nyomorognak –, hogy elérjék a művészi magaslatokat és óriási áldozatkészséggel álljanak a munkás-dalkultúra szolgálatába. Ezek a munkásdalosok senkitől semmi kedvezésben nem részesültek. Mindent a maguk erejéből kellett előteremteniük és nem lehet meghatottság nélkül arra gondolni, hogy milyen áldozatokba került ennek a gyönyörű szombathelyi dalosünnepségnek a létrehozása is. Ezer kilométerekről jöttek el Szombathelyre, hogy csak az orosháziakról, a makóiakról, a békéscsabaiakról, a szegediekről és az újdiósgyőriekről szóljunk. A munkásmozgalom énekesei megérdemlik a munkásosztály testvéri szeretetét és tiszteletét"[23] – fejezi be a tudósító. „Örvendetes jelenség, hogy a dalkarok úgy művészi, mint műsorbani szempontból nagy felkészültségről tettek tanúbizonyságot, és ha még vannak dalkarok, amelyek még nem értik meg az idők szavát, és még a régi kitaposott utakon haladnak, azok nézzenek körül és reméljük, arra a belátásra fognak jutni, hogy nemcsak azért énekelünk, hogy énekeljünk, hanem azért, hogy kultúrmissziót teljesítsünk." – mondja a Szövetség hivatalos lapja.

A nap legkiemelkedőbb eseménye a Szombathelyi Sport Egylet pá-

lyáján este 9 órakor megrendezett ünnepi játék volt. A nagy demonstráció színhelyére, ahol mintegy 10 000 érdeklődő jelent meg, a részvevő kórusok tagsága lampionos menetben vonult fel... „S, hogy nagyobb legyen a kontraszt a Leventezenekar kíséretében" – írja a Népszava.

Monstre hangverseny, ének és játék műsora:[24]

1. Kirchner: Jelige
2. Scheu: A munka dala. Éneklik az összes férfikarok
3. Szegő István: Bevezető vers. Előadja Szegő István.
4. Az Öröm és a Nap tánca.
   Bemutatja a Munkás Testedző Egyesület és a dalárdákból alakult tánccsoport
5. Muszorgszkij–Várnai: Himnusz a naphoz.
   Éneklik az összes férfikarok zenekari kísérettel, tánc és mozgásművészeti aláfestéssel
6. Szegő István: Emberi sorsok.
   Előadják Szegő István, a Budapesti Haladás Dalkör
   és a Könyvkötő Munkások Szövetségének vegyeskarai.
7. Pringscheim: Munkásdal.
   Előadja a férfikari összkórus, mozgásművészeti aláfestéssel s dobkísérettel
8. Szegő István: Az égő ember reménye és vágya.
   Elmondja Szegő István
9. a) H. Leopoldi–Előry Pordán: Mindig előre
   b) Pogatschnigg: Szabadságdal.
   Éneklik az összes vegyeskarok, mozgásművészeti aláfestéssel
10. Petőfi: Feltámadott a tenger. Előadják a szavalókórusok
11. a) Kodály–Ady: Fölszállott a páva
    b) Broeckx–Előry Pordán Gusztáv: Hajnalodik.
    Éneklik az összes férfikarok, mozgásművészeti aláfestéssel
12. Molnár Antal–Ady: A tűz csiholója
13. Dr. Ujj–Várnai: Ne csüggesszen. Éneklik az összes vegyeskarok
14. Uthmann: Az Orkán. Énekli a Budapesti Általános Munkásdalegylet,
    a Diósgyőr- Vasgyári Vasmunkások Dalárdája
    és a Kőbányai Általános Munkásdalegylet.
    Vezényel Gránát József karnagy
15. a) Dr. Ujj–Várnai: Ne csüggesszen
    b) Broeckx–Előry Pordán Gusztáv: A nap felé.
    Éneklik az összes vegyes- és férfikarok. Zenekari kísérettel, mozgáskísérettel

A lampionos felvonulással kezdődött ünnepség az összkar által megszólaltatott A munka dala c. mű előadásával ért véget.

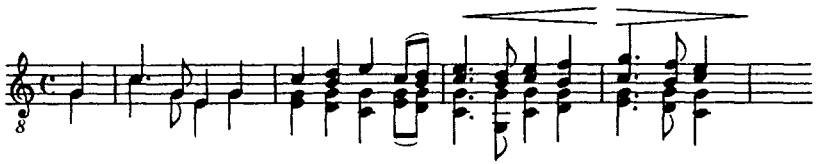

Jozef Scheu – Gyagyovszky Emil ford.: A munka dala

Ezután került sor egy szabadtéri kollektív kórusjáték bemutatására, ami az „Örök út" címet viselte. Szegő István szimbolikus költeményének mozgásművészeti produkcióval egybekötött előadása bemutatta az örök utat, s „népek örök útját, mely a sötétségből a fény felé, a szenvedésből az öröm felé, a szolgaságból a szabadság felé vezet."[25]

A játék után a férfikarok zenekari kísérettel, valamint tánc- és mozgásművészeti produkcióval egybekötve megszólaltatták Muszorgszkij–Várnai: Himnusz a naphoz című kórusművét. Ezt követően a Munkástestedző Egyesület géptáncában (az ember harca a géppel) került lenyűgöző módon a közönség szeme elé. Az ünnepi program méltó befejezése volt a Szegő István karnagy által vezényelt Kodály–Ady: Fölszállott a páva c. összkarban megszólaltatott férfikari műve. A mű elhangzásának nyomában hatalmas, lánggal „Ne ölj!" égő betűi gyulladtak ki a pályán, mely mintegy aláhúzása és összegezése volt a két nap programjának. E program lényege: kemény és határozott szembeállás a fasizmus háborúra uszító propagandájával szemben.

VEZÉRKÖNY

NE ÖLJ!

Szövegét írta: DÖHMEL ANZELM

Zenéjét szerzé: KERNER J.

Tüzzel (így kissé szabadon előadva)
Con fuoco ed energica (un poco rubato)

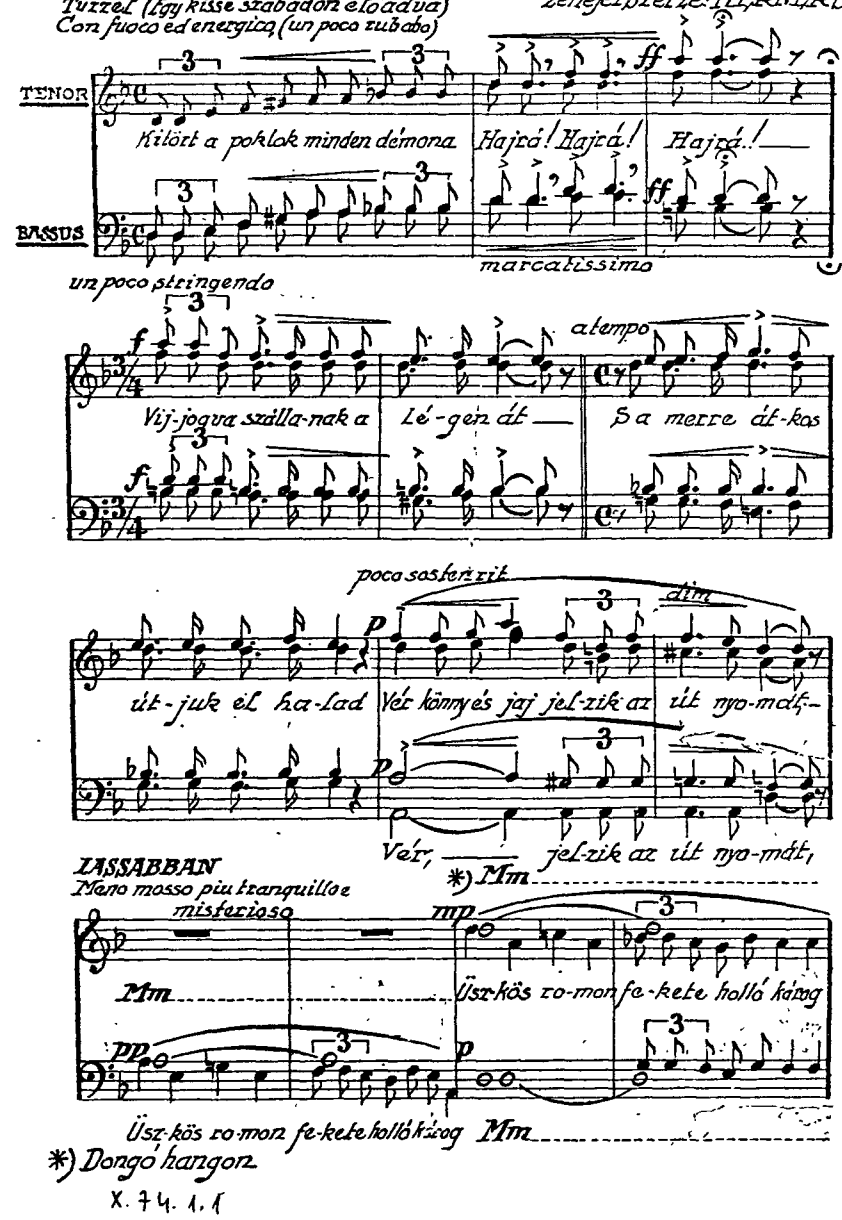

X. 74. 1. 1

„Itt már erősen kihangsúlyozódott a világnézeti propaganda, amelyet az egész dalosünnepély mögött lehetetlen volt nem megérteni. A szavalókórusok, a Munkástestedző Egylet mozgásművészeti produkciói mind annak a szociáldemokrata ideológiának a szószólói akartak lenni, amit az európai nemzeti és polgári világrend már esztendőkkel ezelőtt utolsó létalapjaiban ingatott meg. A tűzijáték felszálló rakétái, a vörösen parázsló bengáli fény, a tűzkeresztek és különböző fényhatások a letűnő szociáldemokraták utolsó kihamvadó fényei voltak."[26] – írja a tudósítás.

Június 6-án a KIOSZK volt a kórusok egymás közötti és a város lakosságával való közvetlen baráti találkozás színhelye, amely a délelőtti órákban a szabadtéri színpadon tartott búcsúhangversennyel kezdődött és a délutáni népünnepéllyel zárult, ahol a dal, a tánc, a tréfa játszotta a főszerepet.

Búcsúhangverseny műsora[27]

1. Nyitány. Játssza a Szombathelyi Leventezenekar.
   Vezényel Lantos József karnagy
2. a) Kirchner: Jelige
   b) Scheu: A munka dala
   c) Blobner: Munkásüdvözlet. Énekli a férfikarokból álló összkórus.
   Vezényel dr. Ujj József országos karnagy
3. Ávár István (Szombathely) búcsúbeszéde a dalosokhoz és vendégekhez
4. Pajor Rudolf a Munkásdalegyletek Szövetségének tiszteletbeli elnöke köszönetet mond a szíves vendéglátásért
5. a) Broeckx–Előry Pordán Gusztáv: Hajnalodik
   b) H. Leopoldi: Mindig előre
   b) Broeckx–Előry Pordán Gusztáv: A nap felé.
   Éneklik az összes résztvevő vegyes- és férfikórusok.
   Vezényel dr. Ujj József országos karnagy.
6. Záró. Játssza a Szombathelyi Leventezenekar.
   Vezényel Lantos József karnagy

A búcsúhangverseny végén Ávár István a szombathelyi országos dalosünnepély főrendezője a következő gondolatokkal búcsúzott a város vendégeitől. „A túláradó öröm mámoros hangján jelentjük nektek, fáradhatatlan eszmehordozóknak, hogy küldetéstek sikerült. Meghódított szívek ezrei visszhangozzák ezt ebben a városban is. Há-

la és köszönet ezért a Munkásdalegyletek Szövetsége vezetőségének, akik bennünket, szombathelyieket tüntettek ki megtisztelő bizalmukkal, hogy ez év pünkösdjén városunkban rendezte országos dalosünnepélyét... A művészi ének, a művészi szó, a művészi játék nemes eszközeivel, a kultúra e pompás fegyverzetével felvértezve hirdettétek, hogy a magyar munkás békevágya, munkaszeretete és szabadságideáljai legmagasabb emberi eszmények is egyben. Emberi eszmény és magyar eszmény egyformán. Hittel hirdettétek, hogy másképpen lesz holnap! A boldogabb jövő építésének nagy és emberi vágyakozása és eltökéltsége nyilatkozott meg minden tettetekben, minden lélegzetvételtekben. Köszönjük impozáns fegyelmezettségeteket, köszönjük harcos lelketek minden melegítő tűzét, köszönjük ezt az egész ünnepséget, amellyel a népi kultúra világító fényét villantották fel a magyar munkásságot nem ismerők és félreismerők előtt."[28]

A vendégkórusok a du. 6 óra táján induló vonatokkal elutaztak. Az állomásra vonuló dalosokat a város lakossága megéljenezte, s ezrek búcsúköszöntése kísérte a Budapestre induló különvonatot.

„A győzelem sokaknak fájt, másokat megdöbbentett. A megdöbbenésben döntő szerepet játszott a kommunista eszmék népszerűvé válásától való félelem, amely egyaránt látszott veszélyeztetni a katolicizmust és a jobboldali, fasizmusra törő „fajmagyarok" háborús törekvéseit."[29]

Nem csodálkozhatunk azon, ha a kor sajtóvisszhangja a találkozóról a dühtől kavart tintába mélyen mártotta tollát. Többek között így írt:

„... Szombathely nemzeti társadalma a dalosnapokkal kapcsolatban számtalan visszatetsző és felettébb kínos jelenetnek volt tanúja utcán, vendéglőben és a dalosok gyülekező helyein.

A sokat hangoztatott „barátság", a vörös zászlók és az ökölbe szorított kézben végződő lant-jelvények, elhullajtott, a nemzeti pártokat támadó apró röpcédulák, mind olyan kísérő jelenségek voltak, amelyet Szombathely polgári gondolkodású és nemzeti érzésű társadalma méltán és joggal perhorreszkál.

Ennyi vörös virágot már régen láttunk Szombathelyen: gomblyukakban vörös pipacsok és hellyel-közzel vörös szegfűk „pompáztak". Mondhatnánk: dalosokról lévén szó: Nem tudnak ezek mást, csak vörös virágot szeretni!"[30]

A dalosnapok résztvevői teleragasztották a szombathelyi falakat, kerítéseket apró röpcédulákkal. Az egyik szövege: „A fasizmus éle-

tedre és szabadságodra tör!" A fasiszta nyilaskereszt a háborút, mi szociáldemokraták a békét akarjuk!"[31] A találkozó utáni sajtóhadjárat a jobboldali támadások jegyében fogant.

Esti Újság 1938. VI. 12. (Vasárnap) A Turul Szövetség memorandumban tárta fel a szombathelyi botrányos események hátterét.

Csak pár nap távlatából lehet nyugodtabban megítélni azokat az eseményeket, amelyek a pünkösdi ünnepek alatt játszódtak le Szombathelyen és melyek előreláthatólag a képviselőházat is foglalkoztatni fogják.

A szociáldemokrata szakszervezetek égisze alatt működő munkásdalárdák pünkösdre dalos napokat hirdettek Szombathelyre, ahova mintegy kétezer dalost toboroztak össze. Kultúrmunkát hirdettek és helyette akkora, vörös színekben pompázó párttüntetést rendeztek, amilyen az utolsó esztendőkben nem játszódott le az ország egyetlen városában sem.

A gyönyörű pünkösdi ünnepekre vörösászlók és vöröskokárdák tömkelege borította el a szombathelyi utcákat, ahol a járókelők lépten-nyomon hangos „Barátság" kiáltással köszönő, felemelt öklű dalosba botlottak. A város nemzeti társadalma ezekben a napokban számtalan visszatetsző, kínos, bántó és kihívó jelenetnek volt szemtanúja az utcákon, a vendéglőkben és a dalosok gyülekező helyein. Szombathely tömegei el is maradtak a hangversenyekről és ünnepségekről. A város vezetősége nemcsak szállást, de még anyagi támogatást is adott a dalosoknak, mert bízott a dalosnapok politikamentességében.

Hír 1938. június 8.: Vasárnap este az SZSE-pályán nagyarányú szabadtéri bemutatót rendeztek. A Levente zenekar bevezetője után felvonultak az összes dalosok, majd a pálya város felé eső részén elhelyezkedve, dal és szavalókórus számokkal festették alá a mozgásművészeti számokat.

Az első szám görögtüzes buzogány-gyakorlat volt. A másodikban aratást mutattak be, majd végig vonultak az emberiség történelmén, a rabszolgaságtól a világháborúig. A magyar szabadságharc jeleneténél nem mulasztották el a „Szabadság, Testvériség, Egyenlőség" jelszavát hangoztatni, sőt mivel az aratás jelenetben a sarló elméletileg már úgyis szerepelt, a munkajelenetbe a kalapácsot is belekapcsolták.

Befejezésül a szavalókórus még utoljára hangsúlyozta: „Mentsétek meg a szabadságot, adjatok békét, örömet a népnek."[32]

Hír 1938. június 10.: „Sajnálni való Szombathely, hogy pünkösdre

ilyen eseményeket kapott. Egyben jellemző, hogy a liberális szellem, mely annyi évtizeden át züllesztette a szentistváni eszméket, még mindig él és helyet talál olyan városban, ahol a magukat magyarnak mímelők oly sokan, sőt fölös számban vannak. Mintha két évtizeddel visszafordult volna az idő forgószínpada! Láthattuk a szabadkőműves páholyokból irányított vörös tömegek baráti harcos tüntetését, az ökölbe szorított, inkább fenyegető, mint üdvözlő kezeket, hallhattuk a Marsailles dallamát, melynek hangjai mellett négy hónapig boldogítottak bennünk szabadsággal! egyenlőséggel! testvériséggel! Sarló és kalapács ölelkezett előttünk szemérmetlen kihívással."[33]

A Vasvármegye 1938. június 8-i számában „A felemelt ököl" címmel az alábbiakat olvashatjuk:

„Mert azt is megértük, hogy itt, nálunk Szombathelyen a barátság és vendégszeretet védelme alatt a vörös moszkvai Komintern fenyegető köszöntése lendülhetett a fejünk fölé a budapesti dalos összeszorított öklében! A város gavalléros anyagi támogatásával ellátogató magyar munkások énekes csapatainak jó része a bolseviki Moszkva – madridi tengely hivatalos köszöntését hozták el nekünk cserébe és jutalmul becsületes naiv hitünkért, amellyel küldetésük céljában bíztunk. Mert a felemelt ököl köszöntése félremagyarázhatatlan és félreérthetetlen figyelmeztetés volt most már Szombathely számára is, hadd lássa ez a város, ha eddig nem tudta volna, hogy mi rejtőzik a dolgok mögött! Most aztán volt alkalom meggyőződni, hogy mi is a különbség a „veszélyes és felforgató átkozott" jobboldal és a himnuszt éneklő „békés dalos" baloldal között? Mert valami eltérés talán csak van, ha az egyik felemelt kézzel – becsülettel a hazáért – elköszön, míg a másik ugyanakkor az öklét rázza felénk köszöntésül, ahogy Moszkvában tanítják!

Jókor jött, mert akik nem tudták köztünk megkülönböztetni a jót a rossztól nem láttak vagy nem akartak látni semmit a ma történelmének hátteréből – azok most felismerhették a szombathelyi pünkösd szörnyű és félelmetes ünneprontó fenyegető ökle mögött a jövő fejlődésének onnan túlról jövő irányvonalát

– vöröspipacsos daloslányok

– a dalosok nem osztják szónokuk gondolatait a polgármesteri beszédre adott válaszában, sőt ki is kérték maguknak, hogy valaki nevükben úgy beszéljen. Ezt igazolják az egyes vendéglőkben széltiben, hosszában énekelt marseillaise forradalmi dallamai is és a hatás vörös teljesítéséhez más már igazán nem hiányzott mint az Internacionálé „művészi interpretálása" városunk közönségének.

Az osztályharc szomorú nemzetközisége köszöntött be hozzánk Szombathelyre is.

Fel is tesszük a kérdést: „Mi szükség volt, azaz kiknek vagy kinek volt szükségük arra, hogy a dalosverseny címe alatt tulajdonképpen a nemzetközi, ökölleI köszöntő szociáldemokrácia arculata álljon elénk leplezetlenül városi és hatósági segédlettel?"[34]

A június 9-i számban „Ne ölj!" címmel az alábbiakat olvashatjuk:

„NE ÖLJ! vetítette fel a vöröslelkű dalosok tűzmestere a sportegyesület feletti égboltra a piros színben égő isteni tilalmat pünkösd szent éjszakáján.

Balga ember, aki ebből a pirotechnikai mutatványból az örök béke hitvallását olvasta ki. Akadtak ilyen jámbor hiszékenyek is.

Minket, öntudatos fajmagyarokat azonban meg nem téveszt az efféle szemfényvesztő eljárás. Elmúlt az a gyászos, gyáva kor, amikor a legátlátszóbb „Vakulj magyar!" fogásoknak bedőlt a magyar társadalom munkássága.

A szélső bal kottalapok mögé búvó, kalózjelvényes társaságának utolsó ilyen próbálkozása volt ez a szombathelyi manőver. Sajnos, hogy a magyar végnyugat szép városát, a magyarság bástyáját boríthatták a puffogó görögtűz vörös fényébe.

Azoknak, akik nem tudnák, mit jelentett ez az égboltra vetített idézet, megmagyarázzuk. A szociáldemokrácia külpolitikai vallomása volt a bomlásra ítélt Csehszlovákia mellett! A mennybolt kárpitjára felvázolt népszavai vezércikk. A fasizmus és a keresztény nacionalizmus ellen tajtékzó gyűlöletnek és a destruktív politikai rugóktól mozgatott cseh köztársaság féltésének egyik szokatlanul merész megnyilatkozása.

Visszautasítjuk az egész hazafiatlan merényletet! A vakmerőséget is, meg a bárgyúk megtévesztésére szánt kioktatást is.

Nem a szociáldemokrácia hivatott annak megítélésére, mikor érdemes megnyitanunk a magyar vér nemes patakját. Vagy csak a kommunista marxizmus gyújthat tüzeket, rakhatja a máglyát és lőheti le a védtelen polgárokat?... Mindarra, ami a Vörös-Spanyolországban és a cseh köztársaságban magyarok és szudétanémetek ellen lejátszódik, marxista elmélet szerint nem vonatkozik a „Ne ölj" tilalma.

Akinek szemei vannak a látásra, lásson! A magyar kormányhatalom pedig értse meg, hogy azért tolódik szélső jobb felé a keresztény magyar közfelfogás, hogy gyorsütemű, intézményes szociális refor-

mok révén, végleg kihúzzuk a gyékényt az egyetlen ártalmas szélsőség, a marxizmus alól."[35]

Gy. P.
(Vasvármegye 1938. június 9.)

A találkozó után felkevert vihar hullámai egészen a Képviselőházig jutottak. A Turul Szövetség szombathelyi Faludi Ferenc Bajtársi Törzse memorandummal fordult Rajniss Ferenc jobboldali képviselőhöz, melyben kéri, hogy: „a Szombathely nemzeti társadalmát megbotránkoztató munkás dalárda hangverseny köpenyébe burkolt bolsevista tüntetésről a Házban sürgősen interpellálni és a felelős tényezők felelősségre vonását szorgalmazni méltóztassék."[36]

Az interpelláció megtörtént.

A dalosünnep körül mesterségesen felkavart vihar tombolásának közepette a találkozó tényei reális hangot is kaptak. Pl. a Nyugatmagyarország 1938. június 7-i számában Sebestyén János a következőket írja: „Fényesen sikerült a munkásdalosok három napos szombathelyi ünnepélye. Vidám pünkösdje volt Szombathelynek. Utcákon, sétatereken felhangzott a dal és az ország különböző vidékeiről idesereglett munkásdalosokkal együtt örült a vendéglátó Szombathely is. A munkásdalosok hódító körútjuk során elérkeztek városunkba is. Jöttek és győztek. A dal szárnyain jöttek és mi volna szebb, megkapóbb, mint a kérges tenyerű munkások ajkairól elröppenő dal, mint legemberibb imádság. Szívébe zárta az éneklő munkásokat Szombathely közönsége és reméljük ők is szívükbe zárták a vendéglátó Szombathelyt."[37]

A Magyarországi Munkásdalegyletek Szövetsége által városunkban rendezett országos dalosünnepélyének megnyitása szombat este volt. A pályaudvarról impozáns menetben felvonuló énekesek a főtéren gyülekeztek. Dr. Újváry polgármester üdvözölte az ország különböző városaiból érkező dalosokat. Az üdvözlést Várnai Dániel a munkásdalegyletek szövetségének elnöke köszönte meg. A dalosünnepélyen Győr, Nagytétény, Újpest, Pécs, Zalaegerszeg, Diósgyőr, Szeged, Orosháza, Makó, Békéscsaba, Soroksár, Sopron és Szombathely munkásdalegyletei jelentek meg. Budapest mintegy tíz dalkörrel képviseltette magát.

„Vasárnap délelőtt és után szórakoztatták az énekesek nagy zenekészségükkel és nóta tudásukkal a közönséget. A terem zsúfolásig

megtelt és a felhangzott taps, amely csak külső és nagyon is szerény elismerése volt annak, amit belül éreztünk. A délutáni műsor nagy részét a rádió is közvetítette. A közönség soraiban láttuk a megyéspüspököt, plébánost, főispánt, alispánt, polgármestert és több vezető egyéniséget. Szeretnénk megdícsérni minden karnagyot, énekest, de a helyszűke nem engedi. Szép volt a hangverseny, nagyon szép. Ügyesek voltak a dalszámok között gyakorlataikkal fellépő testedző munkások, sikkes volt a szegediek cigányélet jelmezes bemutatása és szépek voltak a jutagyári és más énekes lányok is. Boldog nótaszóval tellett meg a szombathelyi utca, egyik dalostestvér a bort dicsérte kipirult arccal és kissé már akadó beszéddel, a pestieknek jó öreg villamosunk tetszett.

Villamos és HÉV Vasúti Alkalmazottak Dalköre az akkor 50 éves Szombathelyi villamossal.

Az esti ünnepély meg csodás volt. Szavaló kórusok az ember sorsáról zengték soraikat, testedző munkások az ember történetét jelenítették meg gyönyörű életképekben. Az énekkarok együttesen dr. Ujj József vezetésével nehéz műdalokat adtak elő. A sportpálya az esti ünnepségek színtere megtelt csodálkozó, tapsoló emberekkel. A tűzijá-

ték fenséges volt. Ilyent keveset láttunk még Szombathelyen. Felszálló rakéták, csillagszóró kerekek pompás fényhatásaikban megszínezték a félhomályos pályán gyönyörködő emberek ezreit. Az esti műsor a sportpályán fejeződött be. Az aréna, a KIOSZK és a többi szórakozó helyek nyári kertjeiben folytatódott a műsor. Hosszú asztalok mellett, borosüveggel az asztalon igazi ünnepély kezdődött. Dallal, vidámsággal.

Hétfőn volt a búcsúünnepély. Ismét szárnyalt a dal, majd jött a fájdalmas búcsú. Könnyes szemmel eresztettük haza dalosainkat. Ávár István búcsúztatta őket. Délután a testedző munkások bemutatták még sportmutatványaikat, aztán vége volt mindennek. Nótaszóval jöttek, nótaszóval búcsúztak. Reméljük visszaemlékeznek még ránk, mi mindig mosolygós szeretettel fogjuk emlegetni a Szombathelyen annyira megkedvelt munkásdalosokat.

Nem tehetem le addig a tollat, míg a rendezőség csodás munkájáról meg nem emlékezem. Sehol semmi kavarodás, megakadás, csodálatos rend. Szeretettel emlékezem meg Várnai Dánielről, akitől utólag azt kérem, hogy mondja meg összes dalostestvéreinek, csodásan énekeltek, szerettel láttuk őket és várjuk őket vissza minél előbb.

Dalosok, a viszontlátásra a közeljövőben itt, Szombathelyen."[38]

A Népszava 1938. június 8-i számában így értékeli a dalosünnepet, mely a találkozó dalosmozgalmi jelentősége mellett annak szakmai értékelését is adja. A munkásdalosok diadalmas napjai Szombathelyen. Az országos munkásdalos ünnepség a legteljesebb siker jegyében zajlott le. (Szombathely, június 6. A Népszava kiküldött munkatársától.) „Gyönyörű vasárnap reggelre virradt Szombathely népe. Aranyló napsugár öntötte el ezt a szép, tiszta, parkokkal és virágokkal ékes várost, amely mint a magyarság kultúrájának nyugati végvára, most is öntudatosan őrzi meg tárgyilagos elfogulatlanságát abban a szellemi zűrzavarban, amely egész Közép-Európát elönteni látszik.

A város közönsége mintha még most is hatása alatt állana a szombat esti nagyszerű fogadtatásnak, szeretetteljesen veszi körül a munkásdalosok mindenütt föltűnő csoportjait. Lépten-nyomon megnyilatkozik a bensőséges rokonszenv meleg érzése a magyar dalkultúra munkásművelőivel szemben.

A pünkösdi hangulatot színessé, elevenné, örömteljessé teszi, hogy Szombathely benépesült a munkásdalosok ezreivel és itt is, ott is fölzeng az ének, dalfoszlányok úsznak mindenfelé a napsugaras utcákon, kedves csoportokba verődve sétálnak a dalárdista leányok, mo-

solygós az arcuk, a szemük, olyanok, mint a dalaik, amiket énekelnek...

Nagy ismerkedés folyik. Szombathelyi munkások és munkásleányok veszik körül a daloscsoportokat, kérdezősködnek, beszélgetnek, barátkoznak, polgáremberek is elvegyülnek a csoportokba, ők is nagy érdeklődéssel hallgatják az ország minden részéből egybegyűlt munkásdalosok vidám beszélgetését. A nyitott ablakokból kíváncsi fejek hajolnak ki, kendők lobognak, barátságos köszöntések hangzanak, csupa dal, csupa vidámság, csupa öröm most Szombathely városa..."[39]

A vasárnap délelőtti első díszhangversenyt Várnai Dániel nyitotta meg néhány szíves szóval, majd sorra a pódiumra léptek a budapesti és vidéki dalárdák. A közönség lelkes tapsszal fogadta mindegyiket.

Régi és új magyar népdalok csendültek föl a dalosok ajkán. Elfeledett melódiák zengtek föl újra: Kodály- és Bartók kórusok, magyar rapszódiák, Farkas Antal májusi éneke. A magyar nép érzelmi életének egész skálája szólalt meg a délelőtti hangversenyen: szomorúsága, öröme, tréfája, vidámsága, hetykesége, kemény dacossága, szabadságvágya...

Ez a délelőtti hangverseny valóban a magyar nép életét tükrözte és a magyar mezők virágillatát árasztotta. Közben föl-fölcsendült egy-egy szép Schubert- és Schumann-akkord, s Vándor V. Sándor József Attila versére írott, lendülettel és ritmussal teli kórusa, Kodály Horatius éneke, Ákom – Kulinyi Magyar szerenádja, s mindez a legtökéletesebb előadásban... Közben a pódiumra lépett a Munkástestedző Egyesület vegyescsapata és bemutatta kalapács- és zászlógyakorlatát. A közönség frenetikus tetszéssel fogadta, amiként forró lelkesedéssel köszönte a különböző munkásdalárdák énekművészetről tanúskodó előadásait is.

A második díszhangverseny vasárnap délután 4 órakor kezdődött. Jellemző a szeretetteljes érdeklődésre, hogy a Kultúrház előadóterme szorongásig megtelt. Ezt a műsort a rádió is közvetítette.

„A munkásdalosok meghódították Szombathely közönségét"

Igen, meghódították és csábító volna most azt a több mint 30 dalárdát, amelyik Szombathelyen fölvonult, sorra egyenként méltatni és megdicsérni. Mindegyikről sok-sok jót lehetne elmondani. Hiszen a legutóbbi pécsi dalosünnepély óta igen nagyot fejlődtek munkásda-

lárdáink mind fegyelmezettség, mind pedig művészi teljesítőképesség dolgában. A fejlődés szembeötlő! Egyre több gondot fordítanak dalárdáink a pontos kiejtésre, a kórusok hiánytalan kidolgozására és éppen ezért csodálhattuk meg előadásukban, hogy a legfinomabb árnyalatokat is bravúrosan kihozzák. Ahol erő kell, ezt hangsúlyozzák, ahol lágyságra van szükség, pompás érzékkel ehhez idomulnak. Tiszta akkordok szálltak föl a kórusokból, színesek voltak, lendületesek és jóformán teljesen eltűnt már a régi úgynevezett dalár-stílus.

De ha nincs is helyünk arra, hogy külön-külön fölsoroljuk az egyes dalárdákat, hiszen ha külön-külön dolgoznak is, mégis egy nagy közösségbe tartoznak és ennek a kollektívumnak a céljait szolgálják, annyit mégis el kell mondanunk, hogy nyugodtan lehetnénk velük szemben és javukra elfogultak is.

A munkásmozgalom énekesei megérdemlik a munkásosztály testvéri szeretetét és tiszteletét

Vasárnap este 9 órakor bontakozott ki a szombathelyi országos dalosünnepély legnagyobb eseménye: a monstre-hangverseny és a szabadtéri játék. A szombathelyi sportegyesületi pályán folyt le ez a méreteiben is grandiózus és tüneményesen szép ünnepi játék. Ezrek zarándokoltak el a sportpályára, hogy lássanak és halljanak. Szerény becslés szerint mintegy tízezer ember vett részt ezen az éjszakai ünnepségen. A közönség soraiban ott láthattuk Szombathely munkásságát és polgárságát, tisztviselőket, papokat, közkatonákat és katonatiszteket. Óriási művészi demonstráció volt ez!

... De nem időzhetünk tovább az ünnepi játék leírásánál, elég annyi, hogy a szereplők és a közönség egyetlen hatalmas lelkesedésben forrtak össze ezen az éjszakán, amelynek sötétjében az ünnepi játék végső igéjeként hatalmas lobogó betűkben gyulladt ki: Ne ölj!

A kórusjátékot igazán nagyszabású tűzijáték követte, majd a közönség és a dalárdák elvonultak. Szombathely városának ez az éjszakája felejthetetlen marad.

... Künn a pályaudvaron, amikor már elhelyezkedtek a vasúti kocsikban, egyszerre csak felzúgott a Szombathelyi Építőmunkás Dalkar búcsúdala, s amikor a vonat elindult, ezrek köszöntése kísérte a hazatérő munkásdalosokat. Amerre a vonat elhaladt, mindenütt szállt a dal. Robogott a dalosvonat Pest felé és ahol megállt, a pályaudvarok térségein fölzengett a MEMOSZ-dalárda éneke. Mindenütt a

rokonszenv és szeretet meleg érzése fogadta munkásdalkultúra derék művelőit . . .

A karnagyokról egy szót sem szóltunk, de mindegyik felé hálánk, szeretetünk és elismerésünk érzése száll, köszönjük nekik is ezt a szép és maradandó emlékű ünnepet."[40]

A szombathelyi dalosünnepély utóhangjai.

Annak a szép és magható ünnepélynek, amelyet pünkösd két napján a Munkásdalosszövetség rendezett Szombathelyen, különös utóhangjai támadtak két szombathelyi újságban. A „Vasvármegye" és a „Hír" című lapok politikai propagandával vádolják a szövetséget, általában az ünnepélyen résztvevő munkásdalosokat. Nem takarékoskodnak azokkal a szokványos és alantas rágalmazásokkal sem, amelyekről ezeknek a lapoknak üzleti és szellemi „Führerjei" azt hiszik, hogy – munkásokkal szemben minden körülmények között kötelező feladatuk . . .

„Ezekkel a támadásokkal kapcsolatban kérdést intéztünk Várnai Dániel elvtárshoz, a Munkásdalos Szövetség elnökéhez, aki a következőket mondotta:

– Természetesen a támadásoknak semmi ténybeli alapja nincs. A munkásdalosok kizárólag kulturális célokat szolgáltak, távol állott tőlük minden politikai propaganda. Jól tudom, hogy honnan fúj a szél s ezért nem is lepnek meg ezek a rosszhiszemű támadások. A Munkásdalos Szövetség nem hagyja el egy pillanatra sem azt az erkölcsi magaslatot, amelyet elfoglal, nem áll szóba a szánalmas kötekedőkkel és hallgatással utasítja vissza a semmivel meg nem érdemelt durva provokációt. Részemről sem óhajtom a vitát, most legalább is nem. Mi őszinte köszönettel tartozunk a vendégszeretetért, amelyben részünk volt, hálásak vagyunk az irányunkban megnyilvánult kitüntető érdeklődésért, s arra kérem Szombathely város közönségét, hogy tekintse csupán a tényeket, amelyeknek elfogulatlan tanúja lehetett és ne engedje félrevezetni magát a rosszhiszemű, a leplezetlenül tendenciózus és mérgező szándékú támadásoktól."[41] Ugyancsak erről szól a Sabaria első – és egyben utolsó – megjelent példánya:

„Mi az igazság a szombathelyi dalosünnepély körül. A szombathelyi pünkösdi dalosnapok szépek, lélekemelőek, élményerejűek voltak. Szombathely város minden szélsőségtől irtózó józan polgársága és munkássága szívébe zárta a munkásdalosokat, akik: jöttek, énekeltek és meghódították a lelkeket. . . . Impozáns, maradandó nyomokat hagyó ünnepségek voltak, méltó a város kulturális színvonalához és a résztvevők öntudatos, fegyelmezett emberségéhez.

A Himnusszal köszöntöttek ránk szombathelyiekre és a Himnusszal búcsúztak derék magyar munkásdalosaink, a jól teljesített kultúrmunka felemelő tudatában. Köszönet nekik, mély és forró köszönet, mert megmutatták, hogy a magyar munkás emelkedett lelkiségű, áldozatos kultúrtevékenysége milyen eredményes tényező lehet a lelkek egybeforrasztása terén."[42]

„És azután mintha láthatatlan karmester intésére történt volna, egyszerre csak felhangzott egy fülsértő sajtókoncert, amely jobb ügyhöz méltó buzgalommal szerette volna belejátszani Szombathely város lakosságának lelkébe, hogy szinte büntetendő cselekedetet követett el azzal, hogy spontán lelkesedni merészelt, a nacionalista jobboldal ürügyén grasszáló, vakmerően terrorisztikus fellépésű, kisded helyi társaság engedélye nélkül, az ország minden részéből idesereglett magyar testvérek, dalosajkú munkások vendégjárásának."[43]

Szombathely város méltó módon fogadta vendégeit, elhalmozta őket szeretetének őszinte jeleivel.

„Csodálkozva dörzsöljük meg szemünket... hát ez is lehetséges? A szombathelyi sajtó nagy része helyet ad a közönség közmeggyőződésével és a valósággal homlokegyenesen ellenkező hisztériás elfogultságoknak. A tárgyilagos hírszolgálat kötelességét, úgylátszik sutba dobták pünkösd után Szombathelyen.

Mindez miért?... kérdezhetné a gyanútlan szemlélő, ha egyébként elhinné, hogy amit tulajdon szemével látott: példás rend, impozáns fegyelem és pompás szereplés, mindez csalóka látszat volt, csupán és csak az az igaz, amit politikai elfogultságok sötét szemüvegén át igyekeznek ténynek hamisítani. Rémlátó fantáziák fegyelmezetlen csapongása, politikai pecsenyesütők tűzilármája azonban nem ér el az öntudatos koponyáig.

A diogénesi mondással fejezzük be a dolgokat igazi megvilágításba helyező mondanivalónkat: „A nap is besüt a zúgokba, mégsem lesz piszkos."[44]

Nem élnélküli a Sabaria válasza mindarra, amit a helyi sajtó a találkozóval kapcsolatosan felkavart. Válaszát így zárja: „... a karaván halad."[45] Valószínű ez a cikk is hozzájárult, hogy a 2. szám már nem jelenhetett meg.)

A felkavart viharral kapcsolatosan Horváth György dr. rendőrfőtanácsos a kapitányság vezetője a következő nyilatkozatot teszi:

„Mint a kapitányság vezetője nem nyilatkozhatom. Azonban annyit mégis kijelenthetek, hogy semmi olyasmi nem történt, ami hatósági beavatkozást vonhatott volna maga után."[46]

A vihar lassan elcsendesedett, de a fasizmus előretörése mégis elhallgattatta a munkáskórusokat, így a szombathelyi MÉMOSZ működését is betiltotta.

A dalosünnep külsőségein kívül az egyes dalárdák által előadott műsorszámok érdekelték legjobban a közönséget – írja a Munkások Dal- és Zeneközlönye. A sokszor felhangzó, néha tüntetésszerű taps, amely az egyes dalárdák énekét kísérte, a munkás és a polgári hallgatóság részéről egyaránt igazolták azt, amit a polgármester üdvözlő beszédében előre megállapított: „az emelkedettséget és azt a magas kultúrát," amelyet a dallal hoztak magukkal a munkásdalosok.

A szakmai értékelés örömmel nyugtázta, hogy az elhangzott műsorszámok tanúsága szerint a kórusok a régi édeskés „Liedertafel" stílus helyett mindtöbben követik a modern kórusművészet irányát. Általában észrevehető az a törekvés, hogy az egyes számokat stílusosan, kifejezően szólaltatják meg. Eredmények mutatkoznak az egységes hangszín kialakítása, valamint a frazeálás, a szabatos zenei fogalmazás terén is, vagyis a művészetet művészi eszközökkel iparkodtak szolgálni.

Ha a szereplések tapasztalatai mellé felsorakoztatjuk az elhangzott műveket is, akkor látjuk igazán, hogy az 1938-as szombathelyi találkozó jelentős állomása volt a magyar munkásdalos mozgalomnak. Az elhangzott Palestrina, Bartók, Kodály, Bárdos művekkel már megvilágították azt az utat, amelyen korunk kórusmozgalmának járnia kell, s bizonyította, hogy a munkásdal nemcsak szépség, hanem ennél sokkal több is: útmutatás!

KÓRUSTALÁLKOZÓK A II. VILÁGHÁBORÚ UTÁN

A munkásdalkultúra harcos hagyományai az 1938-as szombathelyi országos találkozóval egy időre megszakadtak, hisz a háború borzalmai közepette nem volt lehetőség a művészet ápolására, mert a kórusok szavát a fegyverek vették át. Ugyanakkor a munkásdalosok harca a művészet területéről a tettek harcmezejére lépett. Csak a felszabadulás után kelt ismét életre, most már megváltozott körülmények között a felszabadult munkásság gyökerében más szerepet betöltő hangja. Amíg 1945-ig az emberi élet jogaiért folytatott burkolt, vagy nyíltabb harc, 1945 után a romokban hevert ország újjáépítése, a háború ütötte sebek gyógyítása, az életkedv megteremtése jelentette a dalosmozgalom célját. A lehetőségek feltárult valósága maga után hozta kórusaink számszerű szaporodását. Cáljaikban valami egészen rendkívüli szerepet töltöttek be. Látva a romokban heverő ország sanyarú helyzetét, világossá vált, hogy: „Az emberi akaraton, a teremtő erőn a sor, hogy visszavezessen az életbe, új tartalommal töltse meg a holnapot."[47] Évszázadok tapasztalatai mutatják, hogy a zene alkalmas erre.

A Bartók Béla Szövetség ekkor két irányú akcióba kezdett. Egyfelől szorgalmazta a már folyó karvezető-továbbképzést, mely alapját képezheti, de mindenképpen kiindulása a kórusok szakmai, művészi fejlődésének. Másfelől támogatta a helyenként már kezdeményezett munkaversenyt a kórusokban folyó nevelőmunka érdekében. Ez utóbbit illetően már a Bartók Béla Szövetség megalakulása előtt az Éneklő Munkás-ban a következő felhívás volt olvasható: „. . . . A verseny terjedjen ki a kórustagok számának emelésére, a rendszeres szolmizációs oktatásra, a hangképzés bevezetésére, az általános zenei műveltség kiszélesítésére."[48] A társadalmi élet különböző színterein a hatalomért folyó küzdelem, az ország újjáépítésének munkája, a sikerek öröme, mind-mind alkalmat kínáltak a dalolásra . . . „Különleges korszak, különleges feladatai hívták életre a tömegdal új hajtásait, majd később a csasztuska műfaját. A tömegdalok agitáltak, ráirányították a figyelmet a legfontosabb országépítő teendőkre . . . Hiszünk abban, hogy a tömegdalkultusz is szerepet játszott a sikerek elérésében, jóllehet erőszakos és egyoldalú túlhajtásuk kárt is okozott."[49]

E hősi korszak közéletében való részvétel egyértelműen politikai tett volt, melyben természetszerűleg a munkáskórusok jártak az élen. Ugyanakkor ez a küzdelmekkel terhes időszak hozta meg a magyar

munkásdalosok első nagy nemzetközi szakmai sikerét is. Az időpont 1947. A helyszín Llangollen, ahol a Magyar Munkásdalos Szövetség nevével szereplő férfikar első díjat nyert e nemzetközi kórusversenyen Vásárhelyi Zoltán vezetésével. A siker itthon és külföldön egyaránt leírhatatlan volt, ami újabb lökést adott a magyar kórusmozgalomnak. „A tömegek és az ország vezetői felfigyeltek az énekkari mozgalomban rejlő nagyszerű lehetőségekre, számtalan tanújelét adva a megbecsülésnek."[50]

Az újjáépítés nagy gondjai mellett el kellett 2-3 esztendőnek múlnia, amíg a dalosmozgalom ismét a magas művészi szinten reprodukált művek előadására vehette az irányt. Ismét kórustalálkozók jelzik a mozgalom virágzásnak indult útját. Megyénkben ez időtájt több számottevő együttes működése jelentette a dalosmozgalom fejlődését. 1948-ban már nagyobbszabású dalostalálkozót rendeztek városunkban az 1938-as találkozó jubileumán. Ez a találkozó sem művészi vonatkozásban, sem pedig méreteiben nem érte el azt a szintet, amely méltó lett volna a jubileumhoz. Természetesen e rendezvény a maga kétséget kizáró eredményeivel dicséri rendezői akarását, fáradozását, ügyszeretetét, mely az elkövetkezendő években gyümölcsözően érezztette hatását.

1948. december 15-én megalakult a Bartók Béla Szövetség, mely szükségképpen magán viselte az akkori magyar politikai, gazdasági és kulturális élet erényeit és hibáit. Működésének két éve alatt (1948. december 5-től–1950. december 27-ig) irányította a magyar kórusmozgalmat. Kiváló kezdeményezések következetes megvalósításával múlhatatlan érdemeket szerzett. Ennek eredményeként rendezték meg ismét Szombathelyen 1949. pünkösdjén a kétnapos dalostalálkozót.

A Vasmegye című helyi lap 1949. június 5-i számában részletes előzetest közölt a várható eseményekről. „Nagy érdeklődéssel várja Szombathely népe a ma kezdődő dalosünnepet."

A Bartók Béla Szövetség e napon az ország 11 városában rendezett kétnapos dalosünnepet. Szombathelyen három vármegye, Vas, Zala Sopron dalosai és 3 budapesti kórus találkozott. A Vasmegye az 1949. június 8-i számában így számolt be a találkozóról: „Megbecsüljük az alkotó művészetet. Hatalmas, soha el nem felejthető élményt nyújtott a kétnapos pünkösdi dalosünnep. 1800 dalos, két zenekar, népi tánccsoportok."

A Budapestről jövő külön vonatot, mely 3/4 12 táján érkezett, a

polgármester, a Szövőgyár énekkara, SZIT-csoport és R-gárdisták fogadták. A csepeli dalosok, Gázművek, Magyar Textilművek kórusa dalolva vonult az utcákon. Énekeltek az MDP párthelyisége előtt, ahol Pálfi Kálmán üdvözölte a vendég dalosokat.

Mintegy 5000-en hallgatták végig a megnyitó műsort, s az esti előadásnak ugyancsak hatalmas közönsége volt. A Himnusz és az Internacionálé eléneklése után Lugossy Jenő főispán üdvözölte a résztvevőket, majd Marosán György az MDP főtitkárhelyettese a Bartók Béla Szövetség elnöke tartotta a megnyitó beszédet. Beszédében jellemezte a reakciós Horthy-rendszer „kultúrpolitikáját." „Mi hintsük el a kultúrát a megalázott, dolgozó magyar nép közé – mondotta és emlékeztetett a 11 évvel ezelőtti munkás dalosünnepélyre, amikor még más körülmények között énekeltek Szombathelyen az ország minden részéből összesereglett munkásdalosok –. Rendőrök szállták meg az egész teret. A legszebb munkásdalokat a cenzor kihúzta. Az ablakok, amelyek most nyitva és tömve vannak emberekkel, akkor csukva voltak. „Kis ország vagyunk, de két területen mégis való hatalmat jelentünk". 1948-ban a londoni Olympiáról sportolóink a harmadik „világhatalomként" jöttek haza. 1947-ben megrendezték az angliai Llangollenben a világ dalosainak nemzetközi kórusversenyét, ahonnan az első díjat a magyarországi munkások hozták haza. Itthon pedig a tömegek és az ország vezetői felfigyeltek az énekkari mozgalomban rejlő nagyszerű lehetőségekre.

A szövetség nem ok nélkül viseli Bartók Béla nevét – mondotta. Bartók 1938-ban azért ment emigrációba, mert a reakció nem fogadta el műveit. A szabadságért harcoló művész sorsa a múltban az emigráció volt, mint Bartók Béláé, vagy a halál, mint József Attiláé.

Mi munkások megbecsüljük az alkotó szellemeket."[51] – mondotta Marosán György. Ezt követően a Gázművek és a Csepeliek kórusa fúvószenekari kísérettel a Szállj te büszke ének c. művet és a Sztálin kantátát szólaltatta meg.

Az esti műsor 1/2 9-kor kezdődött, amire újra megtelt a hatalmas tér. 23 műsorszámból csak 22 lebonyolítására futotta az idő, s még úgy is 1/2 1-kor lett vége a hangversenynek.

„Az est műsora változatos volt. Palestrina-, Lassus-, Gastoldi-, Beethoven-művek, népdalfeldolgozások és munkásmozgalmi dalok hangzottak el. Feltűnően sok volt a Bárdos-féle népdalfeldolgozás, de kevés Bartók- és Kodály-mű hangzott el." – írta a helyi újság tudósítója.

„Szívesen vettük volna, ha a mozgalmi indulókon kívül – amelyek az esti műsorban meglehetősen gyéren szerepeltek – több orosz népdalfeldolgozást is előadtak volna. Érdekes megjegyezni, hogy 3 kórus adott elő orosz népdalt és mind a három szombathelyi kórus volt."[52] – írta a helyi lap tudósítója.

Az ünnepséget a Haladás kórus zárta a Sztálin kantátával.

Az állomáson az elutazó énekkarokat a SZOMATEX kórusa és Pálfi Kálmán a csepeli származású titkár búcsúztatta.

A dalosmozgalom hagyományainak ápolásától lelkesített rendezőség dicséretére legyen mondva a találkozó megrendezése.

1962-ben, megyénkben az 50-es években majdnemhogy szétesett dalosmozgalom ismét fellendülőben volt. A működő kórusok száma már elégedettséget váltott ki a mozgalom irányítóiból. Nem így a művészi színvonal! Megyénk vezetése mégis eléggé izmosnak találta kórusmozgalmunkat ahhoz, hogy vállalkozhassunk a 25 éves jubileumi dalostalálkozó megrendezésére. Ezen elhatározás előlegezett bizalmat is tartalmazott kórusaink iránt. Bízott az alkalom kapcsán kifejtendő nagy munka eredményességében, másrészt remélte, hogy a meghívott kiváló kórusok produkciója jó példa és erőforrás tárháza lesz kórusaink vezetőinek és tagságának. A jubileumi találkozó beváltotta a hozzá fűzött reményeket. Méltó volt az 1938-as találkozó hagyományaihoz. Persze helyzetünk most már összehasonlíthatatlanul könnyebb volt, mint 25 évvel ezelőtt. E könnyebbség nemcsak céljainak módosulásában, eszközeink nyíltságában, hanem a következőkben elmondottak tanúsága szerinti hathatós anyagi támogatásban is kifejezésre jutott.

Vas megye Tanácsa Végrehajtó Bizottsága az 1962. december 7-i ülésén elfogadta a Művelődésügyi Osztály előterjesztését, melyben az 1938-as Országos Munkásdalos Találkozó 25 éves évfordulóján 1963. október 19–20-án országos dalostalálkozó rendezését kérte. A Végrehajtó Bizottság megtárgyalta a találkozó rendezésének lehetőségeit és határozatot hozott annak eszmei-politikai előkészítésére, valamint pénzügyi kérdéseire vonatkozóan.

Az alapos előkészítő munka tulajdonképpen ekkor vette kezdetét. A határozat után a Művelődésügyi Osztály még szorosabb munkakapcsolatot teremtett a Népművelési Intézettel, amely messzemenő segítséget nyújtott a találkozó szakmai és szervezeti lebonyolításához. Mindezt megelőzően a tervek összeállításánál helyszíni tárgyalást folytattunk Maróti Gyula osztályvezetővel és Maklári József valamint Lénár Elek munkatársakkal a Népművelési Intézet képviselőivel, akik mindvégig segítségünkre voltak. Már az első előkészítő megbeszélés konkrét eredményeket hozott.

Megállapodás történt a találkozó idejére vonatkozóan. Az Intézet javaslatára esett a választás október 19–20-ra, azzal a megokolással, hogy a pünkösd tája túlságosan zsúfolt kórusrendezvényekben, s az október országos szinten meglehetősen esemény nélküli. Így biztosítottabbnak látszik a nagyobb számú részvétel. Itt történt megállapo-

dás abban, hogy a találkozót megelőző napon, október 18-án, a Népművelési Intézet városunkban tartja országos értekezletét, melynek témája: A munkás énekkari mozgalom haladó hagyományai.

A harmadik lényeges megállapodás értelmében 1962. október 17-én a Népművelési Intézet és Vas megye Tanácsa Végrehajtó Bizottsága országos karnagyi értekezletet hív össze Szombathelyre, melyre meghívást kap minden karnagy, akinek kórusa szerepel a meghívandó együttesek között. A meghívás szempontjaiként 3 alapvető kérdés szerepelt.

1. Meghívni azon kórusokat, a jogutódokat, amelyek részesei voltak az 1938-as találkozónak.

2. Meghívni kórusmozgalmunk reprezentánsait, hogy a megjelent kórusok elé napjainkból vett példákat állítsunk.

3. A találkozót gyümölcsöztetni akartuk megyénk kórusmozgalmában, mely ez időre számszerűleg örvendetesen fejlődött.

A meghívott karnagyokkal történt megbeszélés után helyszíni szemlét és „akusztikai próbát" tartottunk a találkozó színhelyén, az épülő Művelődési és Sportházban. Az épülő objektum – ha lehet – még fokozta a megjelent karnagyok lelkesedését és a találkozó iránti kedvét.

Itt került ismertetésre a találkozó tervezett, részletes programja, amit a megjelentek megelégedéssel fogadtak.

Eszerint: 1969. október 18-án országos karnagyi konferencia, 19-én fáklyás felvonulás és ünnepi díszhangverseny, 20-án szakmai bemutatók, karnagyi megbeszélés, fogadás.

Megállapodás történt, hogy az ünnepi hangversenyen milyen számok hangozzanak el és azok előadására mely kórusok vállalkoznak. A Népművelési Intézet és a Művelődésügyi Osztály által összeállított műsortervezetet a jelenlevők elfogadták. A műsor két részből tevődött össze. Első felében megszólaltak azon művek, melyek az 1938-as találkozón is elhangzottak, míg a második felében a munkásmozgalom dalai mellett mai életünket tükröző és a jubileumi találkozóra hirdetett pályázat díjnyertes művei. Tekintettel a munkásdalkultúra ápolására, melynek jegyében fogant a jubileumi találkozó gondolata is, szülte azon elhatározást megyénk vezetőiben, hogy a munkásdal hagyományainak őrzése és feleleventése mellett újabb művekkel gazdagítsuk azok sorát. Így valósulhatott meg, hogy a Népművelési Intézet javaslatára felkértünk 12 zeneszerzőt új művek írására. Valamennyi elfogadta felkérésünket.

A pályaművet írt zeneszerzők a következők voltak: Juhász Frigyes, Borgulya András, Kocsár Miklós, Karai József, Gulyás László, Lendvai Kamilló, Loránd István, Békefi Antal, Petró János.

Ezeken kívül felkérték Kodály Zoltán, Járdányi Pál és Bárdos Lajos zeneszerzőket.

A művek beadásának határidejét 1963. március 31-ben jelölték meg. A művek bírálatára 1963. április 15-én került sor. A díjnyertes művek az ünnepi hangversenyen bemutatásra kerültek.

I. díj Borgulya: Április
II. díj Békefi: Invokáció
III. díj Karai: A harcban nem szabad megállni

Felkérte a megyei tanács Szentgyörgyi Árpádot az 1938-as találkozó egyik főrendezőjét és dr. Horváth Ferenc levéltárigazgatót a 38-as ünnepségek munkásmozgalmi jelentőségének megírására. Ők a felkérést elfogadták, s a kiadvány 15 000 példányban Dalostalálkozó címmel kiadásra került.

Döntés született abban is, hogy az ünnepi hangversenyen megszólaló, 1938-ban is elhangzott művek vezénylésére Vásárhelyi Zoltán Kossuth-díjas karnagyot, a Zeneművészeti Főiskola tanárát kérjük fel. A felkérés megtörtént, amit Vásárhelyi Zoltán elfogadott.

Bővült a találkozói rendezvények sora, mert a művelődésügyi osztály a végrehajtó bizottság elé terjesztette Békefi Antal zenetanárnak azon javaslatát, hogy szívesen elkészítené a dalostalálkozóra Vas megye zenetörténeti múltjáról szóló kiállítást, ami történeti hátteret biztosítana az 1938-as találkozó bemutatásához. Ennek a végrehajtó bizottság helyt adott, s a kiállítás megrendezéséhez a szükséges 14 000 Ft-ot biztosította.

Így most már teljessé vált a három nap programja:

- 1963. október 18-án országos karnagyi konferencia;
- 1963. október 19-én vendégkórusok fogadása; közös számok próbái; fáklyás felvonulás; ünnepi hangverseny a Művelődési és Sportházban; a hangverseny után tűzijáték és szerenád a koszorúslányoknak; „A zene története Vas megyében" c. kiállítás megnyitása.
- 1963. október 20-án reggel 8 órától Szombathelyen szakmai bemutató:
  1. Derkovits Művelődési Otthon
  2. KISZ Ifjúság Háza
  3. Nagy Lajos Gimnázium dísztere
  4. Tanítóképző Intézet díszterme

Karnagyi megbeszélés; baráti fogadás. Este hangversenyek a megye különböző helyein. Vasváron: Váci Vox Humana, Salgótarjáni Pedagógus kórus; Celldömölkön: Munkásőrség Központi Férfikara, Vándor-kórus; Szombathely, (Szovjetek): MSZBT központi kórusa; Sárváron: Csepeli Vasmű Vegyeskara; Körmenden: László Kórház, Építők Központi kórusa; Vönöckön: Győri Vagongyár kórusa.

Az 1962. december 7-i végrehajtó bizottsági határozat nyomán a megyei tanács művelődésügyi osztálya létrehozta az intéző bizottságot, melynek tagjai a következők voltak:

Dr. Kiss Gyula főelőadó
Németh István szakfelügyelő
Tóth Béla az SZMT kultúrfelelőse
Orbán László népművelési felügyelő
Buthy Edit az Idegenforgalmi Hivatal vezetője
Kulcsár Sándor énektanár
Békefi Gábor énektanár

Az intéző bizottság az egyes munkaterületeket felosztotta egymás között és megkezdődött az 591 ügyiratot számláló levelezés, intézkedés. Az intéző bizottság az előkészítéshez intézkedési tervet készített.

A Szombathelyi Országos Dalostalálkozó Intéző Bizottságának intézkedési terve

A munkás énekkari mozgalomban jelentős 1938. évi szombathelyi országos dalostalálkozó 25. évfordulójára Vas megye Tanácsa Végrehajtó Bizottsága elhatározta, hogy 1963. október 19–20-án – az 1938-ban részt vett munkáskórusok és az ország legjobb énekkarainak részvételével – országos találkozót rendez. A tervet a Népművelési Intézet Zenei Osztálya örömmel tudomásul vette és annak előkészítő munkájában tevékeny részt kért.

1962. október 17-én a Népművelési Intézet Zenei Osztálya és a Vas megye Tanács V. B. karnagyi értekezletet hívott össze, melyen a jubileumi dalostalálkozó programját a következőkben állapították meg:

Október 18-án – a dalostalálkozót megelőző napon – „A munkás énekkari mozgalom haladó hagyományai" címmel ankét lesz, melyet a Népművelési Intézet Zenei Osztálya országos keretben Szombathelyen rendez.

Október 19-én díszhangversenyt rendez az 1938. évi dalostalálkozó emlékére, melynek műsora a következő:

Zászlószalagozás

1. Zúgjon dalunk . . .
   Előadják: Építők Központi Kórusa, MSZBT Központi Kórusa, Fővárosi Villamosvasút Kórusa, Ruggyantaárugyár Kórusa, ÉDOSZ Kórusa, Újpesti Munkásképző Kórusa.
   Vezényel: Vásárhelyi Zoltán
2. Palestrina: Egy márványszoborhoz
   Muszorgszkij: Himnusz a naphoz
   Kodály: Felszállott a páva
   Dr. Ujj: Ne csüggesszen
   Előadják:
   Pataki Művelődési Ház Kórusa, Salgótarjáni Bányász Kórusa, Budafoki Munkás Dalkör, Pesterzsébeti Általános Munkás Dalkör, MSZBT Központi Kórusa, Fővárosi Villamosvasút Kórusa, ÉDOSZ Központi Kórusa, Újpesti Munkásképző Kórusa.
   Vezényel: Vásárhelyi Zoltán.
3. Kodály: Horatii Carmen
   Békefi: Invokáció
   Gárdonyi: A munka
   Előadják:
   Szombathelyi Erkel Kórus, Szombathelyi Cipőgyár Kórusa, Szombathelyi Savaria Gimnázium Kórusa, Szombathelyi Tanítóképző Vegyeskara, Felsőszölnöki Földművesszövetkezet Vegyeskara, Szombathelyi KISZÖV Vegyeskara, Büki Harmónia Vegyeskar, Csepregi Egyetértés Férfikar, Szentgotthárdi Szakmaközi Kórus, Szombathelyi MÁV Haladás Férfikara, Derkovits Művelődési Otthon Madrigálkórusa, Vas megyei Nyomdaipari Vállalat Kórusa, ÉDÁSZ Férfikara, Kőszegi Concordia Férfikara, Vönöck Községi Vegyeskar.
   Vezényel: Schmidt Mihály, Békefi Antal, Németh István.
4. Bárdos: A jövő emberéhez
   András: Lenin-dal
   Előadják: Nyomdász Szakszervezet Kórusa, Lenin Kohászati Művek Énekkara, Nagykanizsai Olajmunkás Vegyeskara, Szombathelyi Erkel Kórus, Vándor Kórus, Fertődi Haydn Kórus.
   Vezényel: Péter József, Forrai István.

5. Karai: Forradalmi dalok
   Bartók: Levél az otthoniakhoz
   Kodály: Huszt
   Erkel: Dózsa esküje
   Mihajlov: Doni fiúk
   Előadják: Pataki Művelődési Ház Kórusa, Pécsi Közlekedési Vállalat Énekkara, MSZBT Központi Kórusa, Központi Munkásőrség Kórusa, Csepeli Papírgyár Kórusa, Fővárosi Gázművek Kórusa, Pesterzsébeti KIOSZ Kórusa.
   Vezényel: Ligeti Andor, Pődör Béla, Révész László.
6. Kodály: Kállai kettős
   Előadják: Építők Központi Kórusa, Tatabányai Bányász Kórus, Székesfehérvári MÁV Énekkar, Veszprémi Városi Énekkar, Nagykanizsai Olajmunkás Énekkara, Vas- és Fémipari Dolgozók Szakszervezetének Kórusa, Győri Vagon- és Gépgyár Kórusa.
   Vezényel: Zámbó István.
7. Borgulya: Április
   Karai: Barikádra
   Előadják: Vakok Homérosz Kórusa, Makói Művelődési Ház Énekkara, Ruggyantaárugyár Énekkara, Csepeli Vasmű Énekkara, Szegedi Általános Munkás Dalkör, Salgótarjáni Pedagógus Énekkar, Bőripari Dolgozók Szakszervezetének Kórusa, Építők Központi Kórusa.
   Vezényel: Vass Lajos

Október 20-án délelőtt a város négy erre alkalmas termében 8 órától 13 óráig énekkari bemutató lesz, melyen a meghívott énekkarok és a Vas megyei kórusok vesznek részt. (A négy terem: Tanítóképző díszterme, KISZ Ifjúság Háza, Nagy Lajos Gimnázium díszterme és a Derkovits Művelődési Otthon.)

Október 20-án délután és este Vas megye különböző helységében a vendégkórusok hangversenyt adnak. (Ahol helyi énekkar is van, ott közös műsort adnak.)

Az Intéző Bizottság az elvégzendő munkákat csoportokra bontotta és azok elvégzésére felelősöket állított, majd pedig részletes feladattervet készített.

Békefi Gábor

1. Az Intéző Bizottság munkájának összefogása
2. A műsor (Énekkarok elosztása az október 20-i bemutatóra)
3. Kapcsolat a Népművelési Intézettel, vendégkórusokkal
4. Levelezések lebonyolítása
5. Az előkészületi munka állandó szemmeltartása
6. A Vas megye Tanácsa által meghirdetett pályázat beérkezett műveinek elbírálására bíráló bizottság felkérése
7. Az ankét napjának (okt. 18.) megszervezése

Dr. Kiss Gyula

1. Kapcsolat a végrehajtó bizottság felé
2. Kiadványok: plakát, műsorfüzet, tájékoztató, jelvények, emléktárgyak (ajándéktárgyak), kiállítások, zászlószalagok
3. Pályázatok összegyűjtése
4. Rádió
5. Nyitó – záró – emléktárgykiosztó – szónok felkérése

Orbán László

1. Zenekar (helyi)
2. Termek, színpadok, világosítás, hangosítás, dekorálás
3. Rendezők
4. Koszorúslányok
5. Közönségszervezés (ideiglenesen)

Buthy Edit

1. Szállás
2. Étkezés
3. Idegenvezetés
4. Közlekedés

Kulcsár Sándor

1. Vendéglátó
2. Fotó, sajtó
3. Rendőrség
4. Határsávok

Tóth Béla

1. A vendégkórusok megérkezésére az állomáson a fogadás megrendezése
2. Zenekarok (szimfonikus, 3 fúvós)
3. Tűzijáték (az okt. 19-i díszhangverseny után)

Németh István

1. Vas megyei kórusok
2. Vasárnap esti hangversenyek megszervezése

A költségvetés lebontását és a pénzügyi tervek elkészítését a megyei tanács pénzügyi osztályának egy megbízottja végezte.

A találkozóval kapcsolatos szakmai jellegű kérdések is megoldást nyertek, döntően a Népművelési Intézet segítségével (pl.: javaslat a zsűri és a pályaműveket elbíráló bizottság tagjaira).

A találkozó emblémájának, jelvényének és plakáttervének elkészítésére Horváth István grafikusművész kapott felkérést, majd megbízást. A zászlószalagokat a szombathelyi Házpari Szövetkezetben (70 db), a dalostalálkozó jelvényét (3500 db) az Állami Pénzverdében, a jelvény mintájára nagyított plakettot (100 db) a magyarszombatfai kerámiaüzemben, míg a nyomdai anyagot (4000 db) a Vas megyei Nyomdaipari Vállalatnál készítették.

A rendezés költségeire a végrehajtó bizottság 205 000 Ft-ot biztosított. Ezen összeg a végelszámolásnál kevésnek bizonyult, mert a kiadási végösszeg 293 346,– Ft lett. Így felmerült a különbség pótlásának szükségessége, amit a megyei végrehajtó bizottság kiegyenlített.

A részt vevő kórusok számára a Rendezőbizottság kedvezményes étkezést biztosított:

reggeli 3,55 Ft
ebéd 8,20 Ft
vacsora 6,25 Ft

összesen 18,– Ft, mely összeget az étkezést igénylőknek Vas megye Tanácsa Végrehajtó Bizottsága letéti számlájára kellett befizetni. Emellett fizetendő volt kórusonként 100,– Ft nevezési díj. Az előkészítő munkák során az intéző bizottság részéről megtörtént a szállás és étkezési lehetőségek felmérése, s így sor kerülhetett a konkrét meghívásokra.

A 35 meghívott vidéki kórus közül 33 részt is vett a találkozón. Részvételét a Debreceni Kodály Kórus, karnagya betegsége és a Pécsi MÁV Vegyeskar, a vezetésben beállt személyi változás miatt mondta le.

A találkozón 29 Vas megyei kórus képviselte megyénk kórusmozgalmát. A két nap során szereplő kórusok száma: 62.

A találkozón részt vett megyén kívüli énekkari tagok száma: 2638 fő.

A 29 megyei kórus taglétszáma meghaladta a 600 főt. A dokumentumok szerint több mint 3000 dalos felszabadult énekétől volt hangos a város, a megye.

A MÁV az 1938-as minta szerint Budapestről különvonatot indított, melyet 19 kórus 1327 tagja vett igénybe.

A találkozó első napja: október 18. Már az előző nap estéjén városunkba érkezett a Népművelési Intézet által az ankétra meghívott karnagyok, népművelők, kórusvezetőségi tagok egy része. A programban Maróti Gyula a Népművelési Intézet Zenei Osztályának vezetője „A felszabadulás előtti munkásmozgalom legjobb hagyományainak érvényesülése a mai kórusmozgalomban" címmel tartott előadást. Majd ezt követően dr. Maróthy János zenetörténész előadása „Tájékoztató a magyar munkásmozgalom dalhagyományainak tudományos, gyűjtő és rendszerező munkájáról" címet viselte.

Az elhangzott két előadást élénk vita és hozzászólások követték.

A MUNKÁSMOZGALOM HAGYOMÁNYAINAK ÉRVÉNYESÜLÉSE MAI KÓRUSÉLETÜNKBEN

Az 1963-as szombathelyi Országos Dalostalálkozó programjához csatolva a Népművelési Intézet városunkban rendezte meg a kórusmozgalom és a népművelést irányító szervek zenei szakemberei számára azon országos ankétot, mely a munkásdalos mozgalom eddig elért eredményeit volt hivatva lemérni és egyben meghatározó szereppel bírt a mozgalom „hogyan tovább"-ját illetően.

Az ankét nagy érdeklődés közepette 1963. október 18-án a Tanítóképző Intézet előadótermében került megrendezésre, ahol Lénárt Lajos Vas megye Tanácsa V. B. elnökhelyettese üdvözölte a tanácskozás résztvevőinek mintegy 60 főnyi csoportját. Örömének adott kifejezést, hogy a Népművelési Intézet ezen országos ankét megrendezésével is emelte Vas megye nagy országos rendezvényének tekintélyét, jelentőségét. Hangot adott azon reményének, hogy az ankét eléri kitűzött célját, s ehhez eredményes tanácskozást kívánva felkérte Maróti Gyulát a Népművelési Intézet Zenei Osztályának vezetőjét bevezető előadásának megtartására.

Maróti Gyula „A felszabadulás előtti munkásmozgalom legjobb hagyományainak érvényesülése a mai kórusmozgalomban" című előadásában a következő kérdésekkel foglalkozott: Megállapította, hogy hazánkban az énekkari kultúra – különösen a felszabadulás óta – nagyot fejlődött, jelentős művelődési tényezővé nőtte ki magát, s jelenleg létszámát tekintve a legnépesebb művészeti ágnak számít. Érdemként azonban nem elsősorban tömegméretei a döntőek, hanem az elért művészi színvonal, a kórusmunka haté-nevelő és mozgósító ereje. Különösen az utóbbi 5 évben számos tényező bizonyította, hogy kórusmozgalmunk rászolgált az elismerésre, mert fejlődése egyenletes, nagyobb hullámzás nélküli emelkedést mutat. Az elért eredmények magyarázatát a következőkben vázolta.

1. A jó színvonal bizonyítékai:
   a) Az 1961-es Nemzetközi Kórusverseny tapasztalatai, ahol 11 ország 14 együttesének versenyében
      5 db I. díj
      3 db II. díj és
      3 db III. díj magyar kórus tulajdonába került.

      Ez egyben azt is bizonyította, hogy kórusaink a művek megválasztása, hangzás, tisztaság, előadásmód alapján nagy szám-

ban foglalnak helyet az európai élvonalban. Ami még örvendetesebbé teszi a tényeket, hogy a bizottság a 110 meghallgatottból kiválasztott 31 kórus számát akár meg is duplázhatta volna a szinte biztosra vehető eredmény reményében.

Bizonyítja ez azon tényeket, hogy kórusmozgalmunkban az átlagos művészi szint jelentős emelkedést mutat. „E viszonylag magas átlagszínvonal még fokozható, ha adottságainkat mérlegeljük. Mai összejövetelünk többek között ezeket a „rejtett tartalékokat" van hivatva feltárni." – mondotta Maróti Gyula.

10-15 együttesünk teljesítő képességben erősen megközelíti a hivatásos színvonalat, s mögöttük nincs már szakadék, hanem igen erős a felzárkózás.

b) Egyre több együttesünk jut el külföldre, ahol a vendéglátók elismerésének a kivívása a legkevesebb, mert legtöbbször az illető ország legtekintélyesebb szakembereinek kitüntető dicséretét is magukénak vallhatják. Természetesen a legvitathatatlanabb bizonyítékok a legnevezetesebb külföldi versenyek díjai, helyezései. (Llangollen, Arezzó stb.) A díjnyertes kórusok közül néhány: Vásárhelyi Kórus; Debreceni Kodály Kórus; Váci Vox Humana; Vándor Kórus; Veszprémi Vegyeskar; KISZ Központi Kórus; Vasas Központi Művészegyüttes Énekkara; a Győri Vagon- és Gépgyár Kórusa stb. Ha anyagi lehetőségeink engednék, tízszer több együttest is kiengedhetnénk nyugodt szívvel.

c) Kórusainknak a zenei élet egészében betöltött helye és szerepe jogos tekintélyt szerzett országos szaktekintélyek, országos szervek és zeneszerzők körében egyaránt.

2. A nevelő-, ható-, mozgósító erőről szólva megemlíti, hogy a Zeneművész Szövetség közgyűlési referátumában is megfogalmazást nyert azon elismerés, miszerint a műkedvelő zenei mozgalom felbecsülhetetlen eredményeket ért el a tömegek megnyerésében a jó zene, az igényes muzsika számára.

A Tanácsköztársaság 40 éves évfordulójára rendezett ünnepségeken már valamennyi művészeti ág közül az énekkarok formálták meg a legegyértelműbben és juttatták a leghatásosabban kifejezésre a tömegek körében a művészet eszközeivel a magyar proletárforradalom eszmeiségét. A 8 országos és mintegy 100 tájjellegű ünnepi dalostalálkozón 1323 énekkar, közel 100 000 dalossal vett részt.

A nagy országos rendezvényeken való részvétel mellett egyre gya-

koribb a kórusok között kiépített baráti kapcsolat nyomán megrendezett közös hangverseny, klubest stb. Mindez kétségtelen megnyilatkozása annak az egészséges, újszerű törekvésnek, amely a régi sok évtizedes egymással való szembenállás, egymás eredményeinek lebecsülése helyébe a kórusok közötti baráti kapcsolatokat, a kölcsönös segítőkészséget és egymás sikereinek őszinte elismerését helyezi. A klubestek, a zenei és általános műveltséget emelő játékok, céltudatosan irányított, de mégis kötetlen foglalkozások nevelő hatását, népművelői hasznát nem lehet elég magasfokú elismeréssel nyugtázni. A kórusmozgalom nevelő erejének és mozgósító hatásának talán a legnagyobb győzelme realizálódott a gyermek és ifjúsági kórusok rendkívüli mértékű szaporodásában és az egyre gyakrabban tapasztalható magas művészi színvonalban.

A későbbiekben szól a magyarországi karéneklés többszázéves hagyományairól. Említést tesz a Dalosszövetség alakulásáról (Országos Daláregyesület), melynek vezetői között zenei életünk legkiválóbb, legtekintélyesebb embereit találjuk (Erkel, Mosonyi, Ábrányi, Reményi stb.)

A századforduló közeledtével – ahogy az uralkodó osztály végleg lemondott minden haladó nemzeti és társadalmi cél képviseletéről – úgy fosztotta meg ezt a polgári irányítás alatt levő dalosmozgalmat is minden haladó vonásától. Ettől kezdve a magyarországi kórusmozgalom egészen a felszabadulás utáni évekig – egy fél évszázadon át – két táborba – egy munkás és egy polgári vezetésű táborba – tömörülve működött ki-ki céljainak és meggyőződésének megfelelően.

A felszabadulás utáni karéneklés fejlődésének magyarázata, hogy egyre több a szakmai és művelődéspolitikai téren egyaránt képzett, jó képességű karvezető, aki nemcsak biztosítéletű művészeti vezetője kórusának, hanem a tagság barátja is egyszemélyben.

Kodály, Bartók és számos lelkes követőjük hozzájárult ahhoz, hogy európai mércével mérve a XX. századi kórusirodalmunk kimagasló értéket képviselhessen. Bartók és Kodály zsenialitása megoldotta a nagy feladatot: olyan kórusirodalmat teremtettek kórusmozgalmunk számára a 30-as években, melyek elterjedése egyszerre avatta kórusművészetünket nemzetivé és emelte európai rangra.

Jó karvezetők és jó művek együtt adják a mai eredményt: széles repertoár, igényes műsorválasztás, igényes művészi előadás.

Tényekkel igazolható eredményeink mellett is tudjuk, hogy nincs megállás. Nem vagyunk elégedetlenek, de látjuk tennivalóinkat, s tudjuk, hogy adottságainkat tekintve még előbbre is állhatnánk.

Adottságaink vizsgálatakor a figyelmet a dalosmozgalom hagyományaira szeretném terelni – mondja Maróti Gyula – egyrészt azért, mert eddigi eredményeinkben is nagy része van a munkásmozgalom hagyományainak, másrészt mert megítélésünk szerint a kincsesbánya még koránt sincs kiaknázva. Sok még itt a rejtett tartalék!

E megbeszélésre olyan embereket hívtunk meg, akiknek a témával kapcsolatban van tapasztalata, véleménye és akiknek az elfogadott javaslatok alapján cselekedni is módjukban áll. Abból, hogy a szíves invitálásra csaknem mindannyian eljöttek arra következtetek, hogy készek a feladatok megoldására – mondotta.

A megvitatandó kérdéseket két csoportba osztotta:

1. *Pozitív, haladó hagyományok,* melyek
   a) valamilyen formában továbbélnek,
   b) amelyek valamilyen okból rejtve, feltáratlanul, felhasználatlanul maradtak, vagy helytelen értelmet nyertek.
2. *Negatív jellegű hagyományok,* melyek a múlt tehertételeként ránk maradtak és még ma is érvényesülnek.

Haladó hagyományaink:

Dalostalálkozók, dalosünnepségek.

A Magyar Dalosszövetség működésének egyik átka volt a hazai dalosversenyek bűvölete. (1902-től 40 éven át keseregtek rajta, de kiirtani nem tudták.) E kérdésben és főleg annak megoldásában Kodály és Bárdos véleményéhez csatlakozva mindent el kell követnünk a mozgalom sikere érdekében. A negyvenes években a versenyek hátrányait a Magyar Dalosszövetség vezetői is jól látták és saját szakmai lapjukban is hangot adtak véleményüknek.

„Legyünk bátrak és őszinték: Lássuk be, hogy amit eddig csináltunk, nem volt a leghelyesebb. Gyógyítsuk be azokat a fájó sebeket, amiket eddig intézményesen osztogattunk a dalosversenyek jelszavának zászlaja alatt . . .

A dalosversenyek után az együttesek közt rendszerint megbomlik a béke. Hibáztatják karnagyukat, hogy rosszul készítette fel őket; hibáztatják a vezetőséget, hogy nem szerveztek barátokat a bíráló bizottságba. Minden elébük került együttesre megneheztelnek, mert azok – véleményük szerint – ezt a helyezést nem érdemelték meg . . . Ezek az áldatlan versenyek nem a haladást, az előbbrejutást szolgálják, hanem a torzsalkodást az egymásra acsarkodást; az elégedetlenség és bizalmatlanság magvát vetik el."[53]

Egyik legszerencsésebb taktikai és módszertani fogásnak tartja az előadó e dalosünnepség-típus feleleventését és elterjesztését. Úgy véli, hogy helyes volt síkra szállni a hazai kórusversenyek ellen. Ugyanakkor helytelen lenne e találkozók serkentő, nevelő erejéről lemondani. Megmaradt ezért az élményszerzés jellege és a demonstrációra törekvés.

Az élményszerzés ellen szól az eddigi találkozók programbeni túlzsúfoltsága, továbbá a helyi adottságok korlátozott volta. (Szállás, közlekedés, színpad.)

A demonstratív hatást szolgálják a tömegjelenetek, fáklyás felonulás, koszorúzás, szerenádok, térzene és főleg tömegkarok.

Rontja ezt a hatást:

1. az erőszakosság (esőben, sárban is ragaszkodás az eredeti tervhez)
2. szervezetlenség
3. agyonszervezés
4. a tömegkarok helytelen megválasztása, bizonytalan tudása
5. a kórusok türelmetlensége

Majd köszönetét fejezi ki Maróti Gyula a Vas megyeieknek, akik a most megrendezett találkozóval a kórusmozgalom haladó hagyományainak ápolása mellett a Kodály–Bárdos dalostalálkozói gyakorlatot kívánják megvalósítani.

A kórus társadalomformáló szerepére ékes példaként említi az 1889-ben alakult ÉDOSZ férfikar elődjének, a Sütőmunkások Dalkarának esetét, melynek tevékeny része volt abban, hogy 1893-ban a sütőmunkások szakmai szervezete megalakult. Megállapítja, hogy ez a munkásmozgalomban jellegzetes, törvényszerű tünet.

Majd megemlít néhány napjainkban szépen terjedő szokást, mely a hagyományok talaján sarjadt.

1. Klubestek
2. Tapasztalatcsere hangversenyek
3. Közös program (szilveszter; üdülés)
4. Közös koncertlátogatás

Szó esett még az önművelés, a zenei műveltség, s az utánpótlás kérdéseiről, valamint a megnyilvánuló nemtörődömségről régi kórusaink kotta és emléktárgyainak védelme, megőrzése iránt.

A műsorpolitikai elvek a kórusmozgalom egészére tisztázottak. Ma már alig fordul elő alkalomhoz nem illő műsorösszeállítás. E területen is vannak visszahúzó erők. (Pl. a vezető tájékozatlansága; avult ízlése; maradisága; engedékenysége; a tagság maradisága, művelődéspolitikai tájékozatlansága).

Alkalmassá kell tenni a munkásénekkarokat a dalhagyományok korszerű felhasználására. Majd előadását annak a gondolatnak elemzésével zárta, hogy feladataink között első helyet kell, hogy elfoglaljon a munkásdalos etikáért folytatott harc, a kispolgári és a lumpen magatartás elleni küzdelem, a kóruséneklés igényes művészi eszközeivel.

Ezt követően dr. Maróthy János zenetudós tájékoztató előadást tartott a magyar munkásmozgalom dalhagyományainak tudományos, gyűjtő és rendszerező munkájáról.

Az előadásokat élénk vita és a hozzászólások hosszú sora követte. Október 19-én a Járműjavító fúvószenekara a vendégvárók tömege, koszorúslányok és kísérő pedagógusok lázas izgalommal várták a vasútállomáson a vonatok érkezésének perceit. A két menetrend szerint közlekedő gyorsvonat után 30 perccel később megérkezett a különvonat is. A fúvószenekar muzsikával köszöntötte az érkező vendégeket. Minden kórust egy koszorúslány és kísérő pedagógus fogadott. Az utóbbi előtt teljesen ismert volt a kórus minden programja, s a két nap alatt végig kórusával tartózkodott.

A továbbiakban minden a fogadást és a napi programot tartalmazó forgatókönyv szerint történt. A két nap programjának ismertetése

után, átadtuk a rendezők számára készült forgatókönyvet, aminek összeállítása nagyon alapos, körültekintő munkát igényelt. E munka oroszlánrészét Orbán László népművelési felügyelő végezte általános megelégedésre.

1963. október 18.

A Népművelési Intézet Zenei Osztálya által rendezett Országos Ankét.

Ideje: 14 óra. Helye: Tanítóképző előadóterme

Teremfelelős: Polgár László

Résztvevőknek szállást rendel: Buthy Edit

Tennivaló ezzel kapcsolatban: Terem előkészítése, kristályvízről, feketekávéról való gondoskodás és az ankét megnyitó szónokának felkérése. Előadókról és a résztvevők meghívásáról az Intézet gondoskodik.

1963. október 19.

A város lakó- és középületeinek fellobogóztatása.

Felelős: Bellák Frigyes

Az állomás előtti tér rendőrség által való lezáratása a járműforgalom elől. Megfelelő számú rendőr biztosítása az állomás előtti térre, az állomás peronjára és a kijárathoz, hogy a kórusok vonulásához megfelelő hely legyen.

Felelős: Kulcsár Sándor

Az állomás előtti tér hangosítása, dekorálása, az állomás épületének dekorálása, a térre szónoki emelvény készíttetése.

Felelős: Tóth Béla

1/2 11 órakor a Járműjavító Vállalat Fúvószenekara a peronon várja a különvonat és a menetrendszerinti gyorsvonatok érkezését. Valamennyi vonat érkezésénél a zenekar indulókat játszik. Az érkező dalosok a térre vonulnak, ahol Kiss Rezső mikrofonon keresztül az emelvény elé kéri az énekkarok vezetőit. Az énekkarok a szónoki emelvénnyel szemben helyezkednek el, az állomás előtti teret betöltve.

Felelős: Tóth Béla

A menetrendszerinti gyorsvonatokkal érkező énekkarok a fogadáson nem vesznek részt, tekintettel arra, hogy a gyors- és a különvonat érkezése között 30 perc időeltérés van. A különvonat megérkezése után a dalosok kivonulását követően a zenekar az állomás előtti térre

vonul az oldalsó kijáron át a szónoki emelvény mellé, ahol eljátssza az Internacionálét.
Felelős: Tóth Béla

Üdvözlő beszédet mond: Hangyál Tibor az SZMT vezető titkára. A kísérő pedagógusok és koszorúslányok 10.30 órakor gyülekeznek az állomás előtti téren az emelvény előtt, rossz idő esetén ugyanebben az időpontban a kultúrváróteremben. A kísérő pedagógusok és koszorúslányok az állomás előtti térre érkezéskor megkeresik, illetőleg csatlakoznak a kijelölt kórushoz, hogy az üdvözlő beszéd után minden külön utasítás nélkül elvonuljanak a kijelölt szálláshelyre. Meg kell keresni a villamosvasút vezetőjét, hogy a kórusok városon belüli elszállítása céljából megfelelő számú villamoskocsit vezényeljen az állomásra.
Felelős: Tóth Béla

Rossz idő esetén a fogadási ünnepség a következőképpen módosul:
Hangyál Tibor az állomási mikrofonon keresztül mondja el üdvözlő beszédét a különvonat megérkezésekor, miközben a kórusok kivonulnak. A kísérő pedagógusok és koszorúslányok a várócsarnokban állnak fel és csatlakoznak kórusukhoz, majd elvezetik őket a kijelölt tartózkodási illetve szálláshelyre. A főpróba 14 órakor kezdődik. Az érkezés és a főpróba közti időt a kórusok tisztálkodásra és ebédelésre használják, illetőleg használhatják fel. I. blokk 14 órakor gyülekezik a Művelődési és Sportház öltözői bejáratánál, ahol Szabó László várja őket és irányítja bevonulásukat az öltözőbe, illetőleg színpadra. Az I. blokkba a következő kórusok tartoznak: Építők Központi Kórusa 45 fő. MSZBT Központi Kórusa 70 fő, Fővárosi Villamosvasút 86 fő. A felsorolt kórusok az emeleti öltözőkben rakják le ruháikat. (5 fő 1 szekrénybe.) A földszinti öltözőben kap helyet a Ruggyantaárugyár 50 fő, ÉDOSZ Kórus 62 fő. Újpesti Munkáskórus 60 fő. A kórusok egyes sorban vonulnak az öltözőbe és a ruhájuk letétele után azonnal a színpadra.
Az 1. sz. blokk első számában csak a felsorolt kórusok férfi szólamai vesznek részt összesen 373 fő. Fontos, hogy az egyes kórusokhoz tartozók a lehetőségekhez képest a fel és levonulásnál együtt maradjanak. A kórusfelelősök kórusaikat a színpadi függöny mögött várhatják meg. Az I. blokk énekli a „Zúgjon a dalunk" című jeligét, majd a színpadon marad, amíg Lénárt Lajos köszöntő szavai elhang-

zanak. Ugyancsak 14 órakor az I. blokkal egyidejűleg az I. emeleti klubban gyülekeznek a kórusok zászlótartói és a koszorúslányok. A zászlókat a kórusok a délutáni főpróbára nem hozzák. Az I. blokk szereplése után a jobb vészkijáraton át a zenekari árok elé vonulnak be a zászlótartók és koszorúslányok. A koszorúslányok zászlótartójuk bal oldalán helyezkednek el. Lénárt Lajos beszéde után a koszorúslányok felkötik a zászlószalagot, majd megindulva a jobb vészkijáraton át elhagyják a termet. Közben megkezdődik a következő kórusok levonulása az öltöző felé: Építők Központi Kórusa, Ruggyantaárugyár. A II. blokkban is szereplő MSZBT kórusa, Fővárosi Villamosvasút, ÉDOSZ, Újpesti Munkáskórus, továbbra is fennmarad a színpadon. A második számhoz csatlakozik a II. blokkból 14.15-kor a Sportház előcsarnokában gyülekező és ruháit a ruhatárak pultjain elhelyező Pataki Művelődési Ház 40 fő, Salgótarjáni Bányász 64 fő, Budafoki Munkás Dalkör 43 fő, Pesterzsébeti Általános Munkás Dalkör 46 fő. (Az egyes kórusok ruháikat egy helyen rakják le, hogy azok a kivonulás alkalmával könnyen megtalálhatók legyenek.) A második számban csak a férfiszólamok énekelnek, szám szerint 471 fő. A kórusok a második számban a következő műveket adják elő:

Palestrina: Egy márványszoborhoz
Muszorgszkij: Himnusz a naphoz
Kodály: Felszállott a páva
Dr. Ujj: Ne csüggesszen
Vezényel: Vásárhelyi Zoltán

A második számban szereplő kórusok kivétel nélkül az öltöző felé vonulnak le. A kórusvezetők valamennyi kórust az öltözők színpadi kijáróinál várják és elvezetik őket a kabátjaik tárolására kijelölt helyre, ügyelve arra, hogy a kórusok a szereplés után a legrövidebb időn belül hagyják el az épületet. A nézőtéren és az előcsarnokban a kórustagok közül csak azok tartózkodhatnak, akik szereplésre várnak. A szereplések közötti időt vagy a Sportház előtti téren, vagy a gyülekezésre kijelölt helyen tölthetik a kórusok tagjai, de lehetőleg csoportosan.

Szünet.

A szünetben 14.30-kor tartjuk meg a Sportház előtti téren az összkari számok főpróbáját (Kodály: A magyarokhoz). A kánonhoz a kórusok felállítási térképének elkészítéséért felelős az intézőbizottság.

A főpróbán valamennyi kórus köteles megjelenni. A próba után azon kórusok, akik az I. és II. blokkban szerepeltek, visszamehetnek tartózkodási helyükre, vagy városnéző sétával tölthetik idejüket. Az összpróba után a III. sz. blokk (vasi blokk) kórusai gyülekeznek az öltözői bejáratnál, majd az öltözőben elhelyezik ruháikat és forgószínpad-szerűen vonulnak be a színpadra. Az emeleti öltözőben öltözik az Erkel Kórus, Cipőgyár, Savaria, Tanítóképző, Felsőszölnök, KISZÖV és Bük. A földszinti öltözőben öltözik: Csepreg, Szentgotthárd, Haladás, Derkovits, Nyomda, ÉDÁSZ, Concordia és Vönöck. A felsorolt kórusok férfi és női szólamai egyaránt szerepelnek. (600 fő.) A vasi kórusok a következő számokat adják elő:

Kodály: Horatii Carmen
Békefi: Invokáció
Gárdonyi: A munka
Vezényel: Schmidt Mihály
Békefi Antal
Németh István

A kórusok levonulása a bevonulással azonos útvonalon történik. Felöltözés után a kórusvezetők irányításával a kijelölt tartózkodási helyre vonulnak.

15 órakor a 4-es számú táblánál a Sportház előcsarnokában gyülekeznek a IV. blokkban részt vevő kórusok férfi és női szólamai. Ruháikat elhelyezik a ruhatári pultokon és adott jelre a földszinti két bejáraton át a terem jobb és bal oldalán lévő énekkari pódiumra vonulnak.

A felvonulás a következőképpen történik:
A bal bejárati ajtón vonulnak a tenorok, a jobb oldalin a basszusok, (tehát először a férfiak vonulnak be) majd a bal oldali ajtón a szopránok, a jobb oldalin az altok. A 4. blokkban a Nyomdász Szakszervezet Kórusa 30 férfi, 30 nő; Lenin Kohászati Művek 28 férfi, 30 nő; Nagykanizsai Olajmunkás 38 férfi, 38 nő; Erkel Kórus 80 fő; Vándorkórus 100 fő; Fertődi Haydn Kórus 70 fő; összesen 364 fő.

Előadják Bárdos: A jövő emberéhez és
András: Lenin dal
Vezényel: Péter József
Forrai István

A kórusok levonulása a bevonulás útvonalán történik.

Az V. blokkban részt vevő kórusok szólamai 15.15-kor gyülekeznek (csak a férfi szólamok), az öltözői rész bejáratánál. A megadott jelre egyes sorban vonulva ruháikat elhelyezik az öltözőben, majd a színpadra vonulnak.

Pataki Művelődési Ház 40 férfi emeleti öltöző, Pécsi Közlekedési Vállalat 70 férfi, MSZBT Központi Kórusa 70 férfi, Központi Munkásőrség 90 férfi, Csepeli Papírgyár 50 férfi, Fővárosi Gázmű 59 férfi, Pesterzsébeti KIOSZ 35 férfi, összesen: 476 férfi.

Előadják:
Karai: Forradalmi dalok
Bartók: Levél az otthoniakhoz
Kodály: Huszt
Erkel: Dózsa esküje
Mihajlov: Doni fiúk
Vezényel: Ligeti Andor
Pődör Béla
Révész László

A kórusok levonulása a bevonulás útvonalán történik. A 6. számhoz 15.30-kor gyülekeznek a részt vevő kórusok férfi és női szólamai a Művelődési és Sportház előcsarnokában. Bevonulás adott jelre a földszinti két ajtón történik. Először az énekkarok férfi szólamai vonulnak be. A bal oldali bejáraton a tenorok; a jobb oldali bejáraton a basszusok. Majd a női szólamok következnek. A bal oldalin a szopránok, s a jobb oldalin az altok.

Építők Központi Kórusa 45 férfi 45 nő, Tatabányai Bányász 40 férfi 40 nő, Székesfehérvári MÁV 20 férfi 32 nő, Veszprémi Városi Énekkar 35 férfi 48 nő, Nagykanizsai Olajmunkás 38 férfi 38 nő, Vas és Fémipari Dolgozók 50 férfi 50 nő, Győri Vagon- és Gépgyár 32 férfi 38 nő, összesen: 506 fő.

Előadják:
Kodály: Kállai kettős
Közreműködik: a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar
Vezényel: Zámbó István
Levonulás a bevonulás útvonalán történik, de fönn marad az Építők Központi Kórusa.

A 7. számhoz 15.45-kor gyülekeznek a kórusok férfi és női szólamai az öltöző bejáratánál. Adott jelre bevonulnak az öltözőkbe egyes sorban, majd onnan a színpadra.

Makói Művelődési Ház 30 férfi 25 nő, emeleti öltöző, Ruggyantaárugyár 50 férfi 30 nő, Csepeli Vasmű 52 férfi 38 nő, Szegedi Általános 38 férfi 54 nő, földszinti öltöző, Salgótarjáni Pedagógus 15 férfi 20 nő, Bőripari Dolgozók 26 férfi 24 nő, Építők Központi Kórusa 45 férfi 45 nő (ők már a színpadon vannak).

Előadják:
Borgulya: Április
Karai: Barikádra
Vezényel: Vass Lajos
Pallós Béla

Technikai feladatok

Színpad dobogózása. Művelődési Ház

Színpad dekorálása. Felelős: Gerecs László és a Sportház igazgatója. Telefonügyeletes: A Sportházban Körmöczy Éva, s az iskolákban pedig a blokkfelelősök.

Zenekar

A zenekar 3/4 2 órakor behangolva ül a helyén. Felelős: Petró János

A főpróbán való üzemeltetésért, műszaki és egyéb technikai személyzet biztosításáért felelős: Nagy Árpád.

A díszlettárban 100 fő öltözéséhez szükséges ruhatári fogas biztosításáért felelős: Nagy Árpád igazgató.

Engedélyek (díszhangverseny, szakmai bemutatók) megszerzéséért felelős Páncél Judit. A díszhangversenyen műsorközlő: Gál Ferusz József.

A színpadon a főpróbán és a díszhangversenyen főrendezői minőségben működik Matók Lajos, Szabó László és Zsámbéki Erika. Az

előcsarnokban két ügyelő szükséges, akik a várakozó kórusokat fogadják és szereplésre a terembe irányítják: Pungor István KISZÖV és Takács Imre.

A tér behangosítása – Gyurácz János beszédéhez, melyet a Sportház előtt fog elmondani, valamint a színpadon szereplő kórusok műsorának kihangosításához – ugyancsak a Művelődési és Sportház feladatkörébe tartozik. A palota előtti zászlótartó oszlopokon zászlók elhelyezése a zavartalan üzemeltetés biztosítása az intézmény igazgatójának feladata. Biztosítani kell még a Művelődési és Sportház igazgatójának a következőket: a színpad alatti részben 50 fő, a díszlettárban 80 fő, a próbateremben pedig ugyancsak 80 fő részére szükséges ruhafogast. Továbbá Tarjáni Tóth Ida cimbalomművész cimbalmának szombaton délelőtt az állomásról való beszállítását.

A főpróba után a kórusok szálláshelyeikre vonulhatnak és felkészülnek a díszhangversenyre.

18 órakor gyülekezés a megyei tanács előtti téren. Ebben az időpontban gyülekeznek a fáklyavivők, a Nagy Lajos Gimnázium és a Városi Tanács Fúvószenekara, az SZMT udvarán. A felvonulás útvonala: Széchenyi utca és a Köztársaság tér Nagycsemege felőli oldal–Bajcsy-Zs. utca–Sportház. Az útvonalakat a rendőrséggel a járműforgalom elől le kell záratni. Felelős: Kulcsár Sándor.

18.05 órakor Nagy Imre felvezeti a fáklyavivőket a Széchenyi utca két oldalára. A Városi Tanács Zenekara ugyanebben az időben a megyei tanács előtti tér torkolatához vonul. A kórusok a Zenekar mögé sorakoznak fel 5-ös sorokban, elöl a zászlóvivő mellette a kísérő pedagógus és koszorúslány. 18.15 órakor a menet megindul a tervezett sorrendben. A fáklyavivők a kórusok két oldalán, egymástól 5 méteres távolságot tartva. Az élen haladó zenekar után közvetlenül a veteránok vonulnak lampionnal (szombathelyiek). Az esti fogadáshoz a teret a következőképpen kell elkészíteni:

A teret le kell záratni a járműforgalom elől. A díszhangversenyre gyülekező közönség csak a fogadás és a dalosok bevonulása után mehet a térre, illetőleg vonulhat be a terembe.

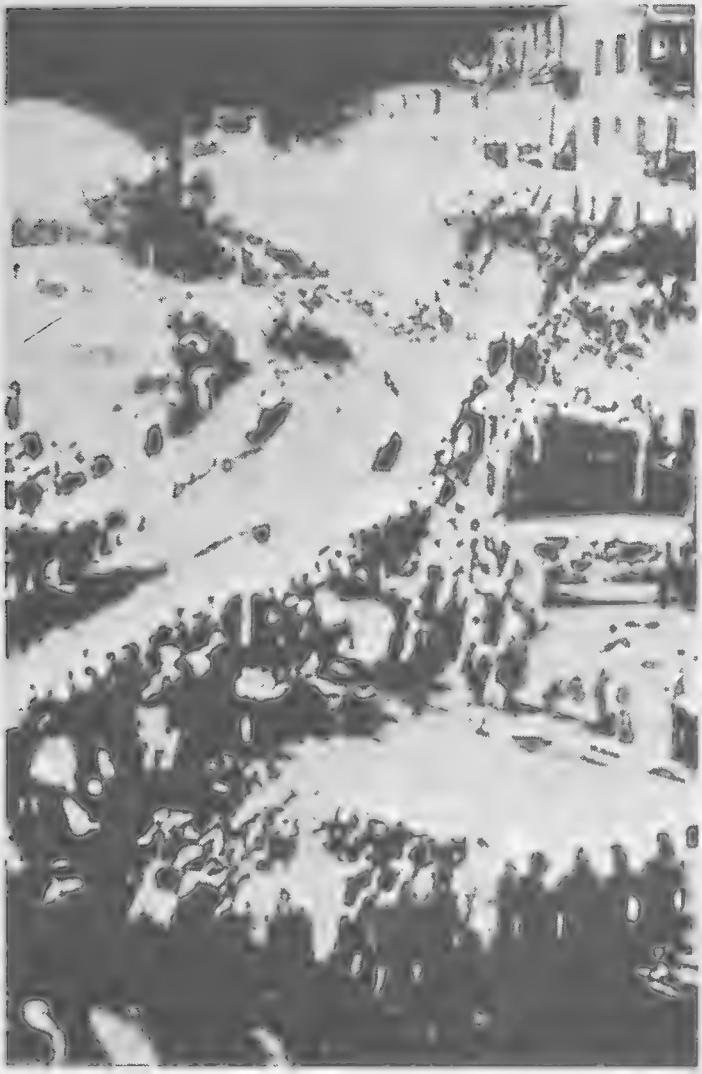

Fáklyás felvonulás

A főbejárati ajtónál kell elhelyezni a délelőtti fogadáson az állomás előtti téren használt szónoki emelvényt. Odaszállításáról és a szónokoknak mikrofonról, valamint a tér behangosításáról a Sportház technikai személyzetének kell gondoskodnia. Megfelelő személyzet biztosítása szükséges annak érdekében, hogy az ünnepélyes aktus után a szónoki emelvény és a mikrofon gyorsan eltávolítható legyen a közönség zavartalan bevonulása érdekében. Mindezekre a *Forr a világ* eléneklése után kerül sor. Felelős: Nagy Árpád.

A kő virágtartókat a tér szélére kell elhelyezni.

A dalosok térre érkezése a következőképpen történik: A Sportház előtti tér feljáratánál a fáklyások megállnak, ők a térre nem vonulnak fel. Az élen haladó zenekar vezetésével a dalosok a térre vonulnak. A zenekar a téren lévő zászlóknál helyezkedik el. Felvonulás az északi feljárón keresztül történik. A kórusok a téren vonulnak keresztül és a tér belváros felőli oldalán kezdenek felállni. A felállás megtörténte után közös énekként elhangzik a Himnusz, zenekari kísérettel. Ezután Gyurácz János köszöntője következik, akit a beszédre fel kell kérni. A beszédet összkari szám követi. Kodály: A magyarokhoz. Vezényel: Vásárhelyi Zoltán Kossuth-díjas művész.

Kodály: A magyarokhoz c. kánonjának szólambeosztása

Férfikar	12
Vegyeskar	20
Női kar	3

I. szólam

Vendégkórusok (12)

MSZBT Központi Kórusa	70 fő
ÉDOSZ Központi Férfikara	62 fő
Újpesti Munkásképző	60 fő
Pataki I. Műv. Ház	40 fő
Salgótarjáni Bányász	64 fő
Budafoki Munkás Dalkör	43 fő
Pesterzsébeti Ált. M. D.	46 fő
Pécsi Közlekedési Váll.	70 fő
Központi Munkásőrség	90 fő
Csepeli Papírgyár	50 fő
Fővárosi Gázművek	59 fő
Pesterzsébeti KIOSZ	35 fő
Összesen	689 fő

Vas megyei kórusok
Haladás, ÉDÁSZ, Csepreg, Concordia.

II. szólam
Vendégkórusok (10)

VOX HUMANA	80 fő
Vas és Fémip. Dolg.	100 fő
Szegedi Ált.	92 fő
Ruggyantaárugyár	80 fő
Győri Wilhelm Pick	70 fő
Fertődi Haydn	70 fő
Bőripari Szakszervezet	50 fő
Diósgyőri Vasas	58 fő
Székesfehérvári MÁV	50 fő
Nagykanizsai Kőolajip.	76 fő
Összesen	726 fő

Vas megyei kórusok
KISZÖV, Nyomda, Bük, Felsőszölnök, Tanítóképző.

III. szólam
Vendégkórusok (9)

Vándor Kórus	100 fő
Építők Központi Kórusa	90 fő
Tatabányai Bányász	80 fő
Veszprém Városi Énekkar	83 fő
Fővárosi Villamosv.	92 fő
Budapesti Nyomdász	60 fő
Salgótarjáni Ped.	40 fő
Csepeli Vasmű	70 fő
Makói Petőfi Dalkör	55 fő
Összesen	670 fő

Vas megyei kórusok
Erkel, Derkovits, Vönöck, Szentgotthárd.

IV. szólam
Vendégkórusok

Képző női kara	79 fő

Vas megyei kórusok

Savaria	70 fő
Cipőgyár	60 fő
Összesen	209 fő

A közös szám elhangzása után a kórusok a térről a legrövidebb úton és időn belül elvonulnak. Az I. blokk kórusai és a zászlótartók, valamint a koszorúslányok az öltöző bejáratánál gyülekeznek. A zászlótartók és koszorúslányok a Zúgjon dalunk c. jelige eléneklése után bevonulnak a terembe a jobb oldali vészkijáraton át a zenekari árok elé. Lénárt Lajos megnyitja a Dalosünnepet és a kiállítást. Utána a zászlók szalagozása következik. A zászlóval nem rendelkező kórusok kiküldöttjének is átadja a koszorúslány a szalagot. A zászlók szalagozása után a zászlótartók és koszorúslányok a bevonulás útvonalán kivonulnak a teremből. Közben összemegy a függöny és kezdetét veszi a díszhangverseny.

A ruhatári helyiségben ill. előcsarnokban ügyelők: Pungor István és Takács Imre.

A díszhangverseny további menete minden tekintetben pontosan megegyezik a főpróba menetével.

A hangverseny kb. 22 órakor végződik. A hangverseny után a dalosok a koszorúslányoknak szerenádot adhatnak, s utána vacsorázni mennek a kijelölt helyre. A díszhangverseny után kezdődik a tűzijáték. A vidéken elszállásolt kórusok autóbuszokkal utaznak vidéki szálláshelyeikre. Az autóbuszok 22.30 órától várják a vidékre induló kórusokat a Városligeti Sportpálya előtti téren, valamint a Gyermekkórház előtti utcában.

A kórusok szállítása az előre elkészített terv szerint történik.

Az esetleges problémákra választ, megoldást, érdeklődést a 12-05-ös telefonon lehet kérni, ahol de. 10 órától este 23 óráig telefonügyeletet tartunk.

1963. október 20.

A szakmai bemutatók négy helyen lesznek. Nagy Lajos Gimnázium; Tanítóképző; Ifjúság Háza; Derkovits Műv. H. A szakmai bemutatókat a következőképpen kell megrendezni: a szakmai bemutatók reggel 8 órakor kezdődnek a vasi kórusok fellépésével.

A termek dekoráltatásáért felelős: Gerecs László.

A színpadok és termek előkészítéséért felelősek: Lajos János, Kocsis Illés, Kiss Rezső, Rezsnák Miklós.

Központi zsűri:
Tanítóképzőben: Vásárhelyi Zoltán, Maróti Gyula
Ifjúság Háza: Párkai István, Cser Gusztáv
Nagy Lajos: Turcsányi Emil, Lénárt Elek
Derkovits: Dobray István, Szabó Tibor

A központi zsűribizottságot fel kell kérni. Az Intézet minden szakmai bemutatóhoz 2 zsűritagot biztosít. Ez kiegészül még a kórusok ajándéktárgyait átadó 1–1 személlyel (Németh Pál, Kiss Vilmos, Zsirai Jenő, Kuntár Lajos.) A zsűriben foglal helyet még Borhy Ottó (Tanítóképző), Endrődy Alfréd (Ifjúság Háza) Kocsis Gyula (Nagy Lajos G.) Gál Istvánné (Derkovits). A hangverseny alkalmával az egyes kórusok szereplése után ajándéktárgyat ad át az erre megkért személy. Az egyes helyeken a következő személyek konferálnak: Tanítóképző: Hadik Istvánné, Derkovits: Fodor Henrikné, Nagy Lajos Gimnázium: Bozzai Lívia, KISZ Ifjúság Háza: Godán Éva.

A vasi kórusok szakmai bemutatója kb. 10 óráig tart. 10 órakor kezdődik a megyén kívüli kórusok bemutatója a fenti 4 helyen.

A vasi és vidéki kórusok szakmai bemutatói között 10 perc szünet tartandó.

A szakmai bemutatók végeztével a kórustagok és a közönség elhagyja a termet. A hangverseny színhelyén a zsűri elmondja észrevételeit a hallottakról az érdekelt karnagyoknak. A megbeszélés után ebéd a tervben megjelölt helyen. 15 órakor fogadás a kórusok vezetői és titkárai részére a megyei tanács nagytermében (álló fogadás). Az ebédtől az elutazásig terjedő időt a kórusok szabadon használhatják fel.

A nagy tömegeket mozgató ünnepi hangverseny méreteiben és műsorában méltó volt az 1938-as találkozó hagyományaihoz. Sajnos mindez maradék nélkül nem mondható el a művészi színvonalról, mert a nagy blokkokban megszólaltatott művek minőségileg hagytak kívánnivalót maguk után. Annál nagyobb elégedettség vett erőt rajtunk, amikor a vasi kórusok blokkja művészileg olyan produkciót nyújtott, amely példaként állítható a közös számokat éneklő kórusok elé.

Külön említést érdemel, hogy a szereplő vasi kórusok vezetői lelkiismeretesen felkészítették együtteseiket a találkozóra. Hasznosnak bizonyult a szeptember 29-én és október 13-án (mindkettő vasárnap) délelőtt tartott közös próba, mely nagyon alapos munkával kapott igazi tartalmat. E munkapróbákra kórusaink már tudták a közös művek szólamait.

Konkrétan talán nem is regisztrálható a találkozó megyénk kórusmozgalmára gyakorolt hatása. Maga az a tény, hogy 29 kórusunk részt vehetett egy országos találkozón, már magában is nagy eredmény, amit a kapott zenei élmények tettek még maradandóbbá. A találkozó után tanúi lehettünk a kórusaink műsorán eddig nem szereplő művek megjelenésének.

Ha a szakmai bemutatók műsorát vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy a találkozó alkalmával a kórusok egyéni műsorán 215 mű hangzott el.

Ebből:

mai magyar szerzőtől	97 mű
preklasszikus, klasszikus	93 mű
szomszéd népek zenéjéből	12 mű
munkásmozgalmi	13 mű

Megjegyzendő, hogy a mai magyar szerzők művei közül 19 mozgalmi, így összesen 32 mozgalmi és tömegdal hangzott el.

A találkozó után Vas megye Tanácsa V. B. Műv. Osztálya és a Dalostalálkozó Intéző Bizottsága levélben mondott köszönetet a résztvevőknek a részvételért, a felkészülésért és a művészi igényeket kielégítő szereplésért.

Reméljük – mondja a köszönő levél – hogy a kétnapos zsúfolt program után is kellemes emlékekkel távoztak városunkból. Egyben kérésünk a Kórusok Vezetőségéhez, hogy a szerzett tapasztalatokat, észrevételeket, esetleges élményeket írásban hozzánk eljuttatni szíveskedjenek.

Ezekből nézzünk egyet:

Fehér József szombathelyi pedagógus, aki a Váci Vox Humana Énekkar kísérője volt, többek között a következőket írta:

„Helyes és szükséges volt a kóruskísérő pedagógusok beállítása. Legtöbb esetben meleg, baráti viszony és szoros kapcsolat teremtődött az énekkarokkal.

Az előkészítő bizottság szervezési munkája, precizitása mintaszerű volt. Ekkora tömegű idegen elhelyezése, óraműpontosságú mozgatása – közmegelégedésre – ritkán sikerül.

Szükséges lenne országos viszonylatban ennek a jól bevált módszernek a továbbadása.

A szervező bizottság aktivitásával szemben, merőben ellenkezik a propaganda passzivitása. Hol maradt a változatos program gazdag lehetőségeinek kihasználása? Csupán néhány rövid utalás történt a sajtóban a találkozó előtt. Ezen a hiányon enyhített az ünnepség napján a Vas Népében megjelent méltatás. Viszont megdöbbentő, hogy a kétnapos, Országos Dalostalálkozó eseményeiről, eredményeiről a helyi sajtó mindössze annyit közölt, mint egy kis falusi szüreti felvonulásról. Micsoda mulasztás? Hol maradt ennek a nagy eseménynek írásos megörökítése? Mit szólnak ehhez a késői utódok? Nemcsak mi, szombathelyiek, vasiak vártuk az eseményről, a kórusokról, az élményekről szóló tudósítások sorozatos megjelenését, hanem az ország különböző városaiba, üzemeibe visszatért dalosok is. A kísérő pedagógusok útján kérték ezeknek megküldését. Ezen a téren adós maradt Szombathely. Javaslatom: Hasonló esetben, országos rendezvény alkalmával a helyi lapok állandó rovatot biztosítanak az előkészítéstől a beszámolás végeztéig.

A körülményeket figyelembe véve, kettő nap nem elegendő a találkozó megrendezésére.

Az Országos Dalostalálkozó dokumentációs anyagának gyűjtése érdekében helyes lett volna:

a) Előzetes pályázati felhívás fényképek beküldésére. A díjak odaítélésének egyetlen feltétele: a találkozóról készült 10 db levelezőlap nagyságú fénykép beküldése.

b) A kóruskísérő pedagógusok magnóval való felszerelése. A magnószalag a kórus „anyakönyvi adatai"-ról, eddigi működéséről, kedves dalairól tájékoztatna. A két nap alatti élményeiknek, véleményeiknek, sok-sok ötletességnek pedig hűséges dokumentuma lehetett volna.

Fenséges szép volt az éjszakában, döbbenetes erővel felcsendülő Kodály-alkotás: Forr a világ... A Művelődési és Sportház előtti téren közel 3 ezer ember hangja szállt az égig. Az új városrész palotái visszhangozták és tovább adták az ősi Savaria Romkertjén, az Isisszentélyén, a város terein és utcáin át, hogy: Szabad nép, szabad nép, szabad nép!... És másnap az emberi hang diadalünnepe zengett vá-

rosunkban. A szakmai bemutatókon az ország minden részéből érkezett dalosok dalkincseiben gyönyörködhettünk. Miről szóltak ezek a dalok? A hazáról, a nehéz időkről, a munkáról, az élet szépségeiről, a békéről... Élmény volt ez, nagy ajándék városunk és megyénk dolgozói számára!... S mindezek után hideg zuhanyként hatott a sajtó, a helyi sajtó szenvtelen, dermesztő, sivár némasága.

Így láttam, így éreztem, ezt tapasztaltam kettő nap alatt a szombathelyi Országos Dalostalálkozó csendes szemlélőjeként."[54]

Hogyan összegezi a Népművelés hasábjain Turcsányi Emil, a Népművelési Intézet munkatársa ezen országos találkozó tapasztalatait?

„Az 1938-as nevezetes Munkásdalos Találkozó 25 éves évfordulóján került sor újból arra, hogy Szombathely összegyűjtse az ország számos kiváló énekkarát, lelkes dalosát. Az egybegyűlt mintegy 3000 énekesnek nagy élményt jelentett az október 19–20-án megrendezett országos dalostalálkozó. És mint ahogy 25 évvel ezelőtt a haladó eszmék szolgálatát vállalta e város a megrendezéssel – kitéve magát soksok támadásnak –, a mostani találkozó és a fejlődés, szocialista kóruskultúránk előretörésének dokumentálása volt. Az egykori szombathelyi MÉMOSZ-tagok bizonyára megnyugvással tapasztalták a szebbnél-szebb produkciók hallatára, hogy úttörő fáradozásuk nem volt hiábavaló. Ugyanakkor a kórusmozgalom „veteránjai", akik közül többen 25 év óta nem jártak a városban, láthatták, hogy Szombathelyen a kultúra ápolása nem csupán „írott malaszt", hanem e gyorsan fejlődő város ezt egyik legfőbb hivatásának tekinti... Az ünnepi műsorból külön ki kell emelni a 15 vasi kórus közös műsorszámait. A vezető karnagyok összehangolt munkája nyomán érett kidolgozásban szólalt meg Kodály és Gárdonyi egy-egy műve, valamint Békefi Antal díjnyertes kompozíciója, az Invokáció.

Az ünnepség legfontosabb eseményére vasárnap délelőtt került sor... A gördülékenyen megrendezett bemutatókat az ország legkiválóbb szakemberei bírálták. A megyei kórusoknak és a meghívottaknak egy műsoron való szembe-, helyesebben egymás mellé állítása mindenképpen helyes rendezői elképzelés volt. Éppen az itt adódó összehasonlításból és az egyéb országos tapasztalatokból derült ki, hogy a vasi kórusmozgalom az utóbbi években erőteljesen lendülőben van.

Ez alkalommal beigazolódott, hogy a gondosan, rendszeresen dolgozó énekkarok a hivatásos szintet is megközelíthetik. Természetesen az ilyen nagyobb igényű célok megvalósításához a kórus-adottságok

szerencsés összetalálkozása szükséges. Lelkes, jó hangú, tanulni vágyó tagság, kiválóan képzett karmester és áldozatkész, lelkesítő fenntartó szerv."[55]

Elismert megyei eredményeink jogos büszkeséggel töltöttek el bennünket, de nem tett bennünket elbizakodottá, mert az 1968-as találkozón nagy mértékben növeltük 1963-as eredményeinket.

1968. OKTÓBER 19–20.

Az 1938-as nagyszabású országos dalostalálkozó emléke és az 1963-as jubileumi találkozó tapasztalatainak birtokában, hatásától való lelkesültségünkben 1968-ban ismét megrendeztük kórusaink országos szemléjét, nagy találkozóját.

Az előkészület az 1967. február 24-én a megyei tanács művelődésügyi osztálya által készített, 1968 tavaszán rendezendő országos dalostalálkozóról szóló tervezet elkészítésével vette kezdetét.

Tervezet
az 1968 tavaszán megrendezendő Országos Dalostalálkozóról

Az 1938-as Országos Munkásdalos Találkozó 30. évfordulója, valamint az 1963-as Országos Dalostalálkozó 5 éves évfordulója alkalmából szeretnénk ismét városunkban megrendezni a munkáskórusok nagy országos seregszemléjét.

A 30 és az 5 éves évforduló mellett még a következőkben felhozottak tennék indokolttá a munkáskórusok nagyszabású találkozójának megrendezését.

Először a hajdanában 2 évenként megrendezett Országos Dalostalálkozók sorát folytatnánk, illetve keltenénk életre a városunkban 5 évenként megrendezésre kerülő Országos Dalostalálkozóval.

Másodszor a kórusmozgalomban tapasztalható kettősség folytán fórumot tudnánk biztosítani kórusaink nagy szemléjére az évforduló kapcsán. Itt elsősorban azon munkáskórusokra gondolunk, amelyek művészi teljesítmény vonalán adottságaiknál fogva huzamosabb időn át nem tudják tartani a ma már oly gyakori hivatásos szintet, hanem kórusmunkájukban döntő tényező a mozgalmi jelleg. Az országos gyakorlat azt mutatja, hogy városaink egy-egy rendezvényt kisajátíta-

nak maguknak, s azt meghatározott időközökben megismétlik. (Pécs, Debrecen.) Szeretnénk mi is belépni e városok sorába, s 5 évenként megrendezni az Országos Dalostalálkozót, mely a rendezés évében szervesen beépülhetne a „Savaria" rendezvények sorába.

Két közös vonása volt az előző és a tervezett találkozó előkészületeinek: az egyik, hogy megyénk, városunk vezetői – köztünk elsősorban dr. Gonda György – maximális mértékben támogatták a találkozó megrendezését, s az ahhoz szükséges feltételeket minden vonatkozásban biztosították.

A másik a Népművelési Intézet segítőkészsége, mely elsősorban a szakmai segítségnyújtás terén éreztette jótékony hatását. E munka fő támogatói elsősorban Maróti Gyula osztályvezető, Maklári József és Lénárt Elek intézeti munkatársak voltak.

A rendezvény célja világosan nyert megfogalmazást. Ezt regisztrálja P. Horváth János a Vas Népe 1968. október 11. számában megjelent cikke, melyben „Ötven kórus a szombathelyi Országos Dalostalálkozón" címmel az alábbiakat írja:

„Szombathely ismét jeles ünnepre készül. Október 19-én és 20-án országos dalostalálkozót rendeznek az 1938-as Országos Munkásdalos Találkozó 30. évfordulóján. A jubileumi emlékhangverseny felidézi azt a jelentős találkozót is, amelyet öt évvel ezelőtt – ugyancsak az emlékezés, emlékeztetés jegyében – negyedszázados évforduló alkalmából tartottak 1963-ban Szombathelyen. Az idei demonstratív találkozó egybeesik a KMP megalakulásának, illetve az őszirózsás forradalomnak 50. évfordulójával. Ez különös jelentőséget ad a 25-30 éves múlttal rendelkező munkáskórusok találkozójának.

... Harminc év után a felszabadult, szocializmust építő ország munkáskórusainak jeles ünnepére, az együtténeklés nagyszerű demonstrációjára ismét figyel az ország. A találkozó programja ígéretes. Felhangzanak majd azok a dalok is, amelyek 1938-ban „boldogították a szíveket", sőt azok is, amelyeket akkor betiltott a hatalom. A Fel vörösök proletárok, a Lenin-dal, s még néhány akkor műsoron szereplő, de elő nem adhatott mű ezúttal teljessé teszi a műsort.

... Az országos dalostalálkozó a Savaria '68 rendezvénysorozatának egyik kimagasló, őszi rendezvénye, amely minden bizonnyal népes közönséggel számolhat."[56]

Már az eredeti tervekben megfogalmazást nyert az a koncepció, hogy az alkalomhoz kapcsolva más rendezvényekkel is bővítjük a találkozó programját. Így alakult ki a végleges terv, miszerint a dalos-

találkozó immáron szokásos 2 napos programja mellett egy zenetörténeti kiállítás, egy „Fotóművészek a zenéről" c. országos kiállítás, filmvetítés, városnézés és országos ankét is szerepelt, melynek tárgya a munkás dalosmozgalom helyzete.

A találkozó megrendezésének engedélyezése után felkereste a művelődésügyi osztály a Népművelési Intézetet az Országos Dalostalálkozó megrendezésének bejelentésén túl azon kéréssel, hogy az nyerjen besorolást az 1968. évi országos énekkari rendezvények közé. Az intézet zenei vezetői örömmel fogadták bejelentésünket, s ígéretet tettek a megrendezés munkálataiban történő maximális segítségre. Ez időre már kontúrjaiban kialakult a találkozó tulajdonképpen háromnapos programja, melynek helyi jóváhagyása is megtörtént. Az 1967. június 5-én kelt művelődésügyi osztály által készített tervezet a program mellett már a szervezés részleteit is tartalmazta.

Tervezet
a Szombathelyen 1968. június 29–30-án (szombat, vasárnap)
az 1938-as 20 illetve az 1963-as 5 éves évfordulóján megrendezendő
Országos Dalostalálkozóról.

A Dalostalálkozó részei: I. Tömegmozgalmi rész
II. Szakmai rész

ad. I. Kórusok fogadása
Fáklyás felvonulás, ünnepi köszöntő
Ünnepi díszhangverseny

ad. II. Szakmai bemutatók
a) Kórusok országos minősítése (önkéntes)
b) Szakmai értékelés
c) Minősítési eredményhirdetés

Meghívandó Kórusok:

1. Az 1938-as résztvevők jogutódai
2. Az 1963-as résztvevői
3. Egy-két nemzetközi díjnyertes kórusunk (VOX HUMANA, Veszprém, Debrecen KISZ Központi)
4. Egy-két külföldi kórus – amelyekkel megyei kórusainknak eleven kapcsolata van.
5. Megyénk kórusai.

Elszállásolás: Kollégiumokban, Turistaszállókban, és Szállodákban

Étkezés: Kollégiumokban és Vendéglátóipari egységeknél

Az ünnepi hangverseny színhelye: Művelődési és Sportház 29-én este

Szakmai bemutatók helye: Tanítóképző, Ifjúság Háza, Ady E. Művelődési Otthon (30-án délelőtt)

A találkozó programja:

Június 29-én (szombat)

11.00 órakor A vendégkórusok fogadása az állomáson, szálláshelyek elfoglalása, ebéd

15.00 órakor Közös számok próbái a Művelődési és Sportházban

18.30 órakor Vacsora

20.00 órakor Fáklyás felvonulás a város három pontjáról a Művelődési és Sportház elé. (A felvonulás élén egy-egy fúvószenekarral)

Útvonalak:

1. *Állomás* – Savaria u. Vörösmarty u. – Semmelweis u. – Deák F. u. – Március 15. tér
2. *Majakovszkij tér* – Rákóczi u. – Szenczi u. – Köztársaság tér, Bajcsy-Zs. u. – Március 15. tér.
3. *Szabadság tér* – Kiskar u. – Berzsenyi tér – Alkotmány u. Petőfi S. u. – Március 15. tér. Összkar

20.30 órakor Ünnepi díszhangverseny a Művelődési és Sportházban

22.30 órakor Szerenád, tűzijáték

Június 30-án (vasárnap)

8.30 órakor Szakmai bemutatók, vasi kórusok bemutatója

10.00 órakor Vendégkórusok szakmai bemutatója

13.00 órakor Ebéd

15.00 órakor Szakmai megbeszélés

17.00 órakor Vendégkórusok búcsúztatása

Propaganda anyag:

- tervezése és készítése nálunk – Szirácky, Nyomda
- Zászlószalagok készítése (Háziipari Szöv.)
- Plakettkészítés és -vésés (Iseum)–(Pénzverde)
- Dalosjelvény – tervezés és készítés – Sziráczky–Pénzverde

Költségek

Utazás: útiköltségét Szombathelyig és vissza minden meghívott hazai kórus maga fedezi

Étkezés: minden kórus maga fedezi

A rendező szervet terhelő költségek:

1. Szállítás állomásról a szálláshelyig
2. Propaganda anyag, nyomdai anyag
3. Zászlószalagok, jelvények, plakettek, dobozok, virágcsokrok
4. Dekoráció
5. Szállítás (zongorák, dobogók stb.)
6. Hangszerelés (közös számok kísérete)
7. Műszaki munkálatok
8. Zsűri tiszteletdíja
9. Tárgyjutalmak
10. Szállásköltség
11. A meghívott külföldi kórus költségei

Szombathely, 1967. június 5.

Vas megye Tanácsa Végrehajtó Bizottsága a dalostalálkozót felvette a Savaria '68 programsorozatába és a megrendezéshez 80 000 forintot biztosított, ami elegendőnek is bizonyult.

A tervezetből nem minden valósulhatott meg a későbbiekben dokumentált okok miatt, amelyek némi programmódosítást tettek szükségessé. Másrészről a tervezet szélesebb körben történt megvitatása hozta azon eredményt, hogy az októberi időjárási viszontagságokkal számolva eltekintsünk az esti fáklyás felvonulástól és helyette a dél táján remélhető jobb időben koszorúzási ünnepséget iktassunk be.

A rendezés nagy vonalakban történő kimunkálása után sor került a találkozóra szóló meghívók szétküldésére 1968. február 27-én, amely az alábbiakat tartalmazta:

Kedves Dalostársak!

Értesítjük a kórus vezetőségét és tagságát, hogy városunkban Szombathelyen az 1938-as Országos Dalostalálkozó 30. évfordulója alkalmából *1968. október 19–20-án* a Népművelési Intézet egyetértő támogatásával ismét megrendezzük az Országos Dalostalálkozót, melyre az Önök kórusát szeretettel várjuk.

A találkozó egyben lehetőséget nyújt az országos minősítésre.

Program:

október 19-én 19 órakor ajándékhangverseny a vendégkórusok tiszteletére a Művelődési és Sportházban

október 20-án 9 órától szakmai bemutatók, minősítő hangversenyek

Jelentkezési határidő: *1968. március 30.*

A részvétellel kapcsolatos költségek (utazás, étkezés, szállás) a részt vevő kórust terhelik. Kedvezményes étkezési és elszállásolási lehetőségekről a rendező bizottság gondoskodik.

Szombathely, 1968. február 27.

A rendezőség a kiküldött meghívók mellé a következő „Jelentkezési lap"-ot csatolta:

Országos Dalostalálkozó
Rendező Bizottsága
Szombathely, Berzsenyi tér 1. sz.

JELENTKEZÉSI LAP

Az 1968. október 19–20-án Szombathelyen megrendezésre kerülő Országos Dalostalálkozón részt kívánunk venni.

Kórus neve: .....
neme: .....
létszáma:

Karnagy neve és címe: .....
.....

Levelezési cím: .....
.....

E találkozón kérik-e az országos minősítést? .....

Kelt. ..... 1968 .....

....
karnagy művelődési otthon igazgató

A meghívást és a csatolt jelentkezési lapot 29 megyénken kívüli kórus kapta, s közülük 23 jelezte részvételi szándékát. Közben a tervektől eltérően az ezen időben hazánkban tartózkodó Tallini Tanítónők kórusával bővült a találkozó mezőnye.

Az előkészítő munka szakmai oldalon is kezdetét vette. A Népművelési Intézettel történt szoros együttműködésben először a részt vevő kórusok szakmai bemutatójának műsora nyert összeállítást, majd 1968. augusztus 18-án kelt, Művelődésügyi Osztály által írt levélben értesíti az Intézet Művészeti Osztályának Vezetőjét az alábbiakról:

Németh Istvánnal történt telefonbeszélgetésre hivatkozva az alábbiakban közlöm az október 19-20-án városunkban rendezendő Országos Dalostalálkozóra jelentkezett kórusok és karnagyaik névsorát. Kérem, hogy megbeszélésünk értelmében a találkozó szakmai programjának végleges kialakítása céljából az érdekelt karnagy kollégákat augusztus 26-án délelőtt fél 11-re az Intézetbe meghívni szíveskedjék.

Szíves segítségéért előre is köszönetet mondunk.

1. 12-es AKÖV Bartók B. Férfikara, Pécs
   Karnagy: Ligeti Andor
2. Építők Központi Kórusa, Budapest
   Karnagy: Pallós Béla
3. Bányász Béke Kórus, Várpalota
   Karnagy: Hollós Lajos
4. Városi Vegyeskar, Ajka
   Karnagy: Csaby Csaba
5. ÉDOSZ Központi Énekkara, Budapest
   Karnagy: Csongrády Kornél
6. MSZBT Férfikara, Budapest
   Karnagy: Pődör Béla
7. MÁV Vegyeskar, Székesfehérvár
   Karnagy: Kneifel Ferenc
8. Bányász Műv. Egy. Vegyeskara, T.-bánya
   Karnagy: Ugrin Gábor
9. Kőbányai Ált. Munkás Férfikar, Budapest
   Karnagy: Fürjes Lajos
10. OKISZ Műv. Egy. Vegyeskara, Budapest
    Karnagy: Maklári József
11. Csepeli Munkásotthon Vegyeskara, Budapest
    Karnagy: Fasang Árpád
12. Aranykalász MTSZ Férfikara, Mezőkeresztes
    Karnagy: Engi István
13. Vándor Kórus, Budapest
    Karnagy: Révész László

14. Papíripari Váll. Közp. Férfikara, Budapest
    Karnagy: Kárpáti József
15. Újpesti Munkásotthon Férfikara, Budapest
    Karnagy: Anker Antal
16. Péti Munkásénekkar, Pétfürdő
    Karnagy: Horváth István
17. Budapest Férfikar, Budapest
    Karnagy: Bánhegyi Sándor
18. Szolnoki Vasutas Énekkar, Szolnok
    Karnagy: Buday Péter
19. Békéscsabai Munkásénekkar, Békéscsaba
    Karnagy:
20. Debreceni Maróthy Gy. Kórus, Debrecen
    Karnagy: Czövek Lajos
21. Városi Tanács Vegyeskara, Győr
    Karnagy: Kőhalmi János
22. Pesterzsébeti Munkáskórus, Budapest
    Karnagy: Kárpáti József
23. Kispesti Erkel F. Férfikar, Budapest
    Karnagy: Szekeres Ferenc

Szombathely, 1968. augusztus 18.

A megbeszélésen felmértük, hogy melyik számok szerepelnek a legtöbb kórus repertoárján, s az alkalomhoz illően melyek jöhetnek számításba az ünnepi hangverseny műsorán való megszólaltatás céljából. A felmérés eredményeként összeállítást nyert a legtöbb résztvevő kórus által énekelt művek jegyzéke. E jegyzéket az Intézőbizottság megküldte minden meghívott, illetve jelentkezett kórusnak. Az alábbiakban felsorolt művek jegyzékét a kórusok vezetői a visszaigazolt egyéni műsorral együtt visszaküldték a Rendezőbizottsághoz.

1. A kórus létszáma: férfi:
   nő:
2. A kórus műsora: 1.
   2.
   3.
   4.
   5.

Előadásában részt veszünk (igen, nem)

Kodály: A magyarokhoz
Kirchner: Zúgjon dalunk
Scheu: A munka dala
Palestrina: Egy márványszoborhoz (1. és 3. vsz.)
Muszorgszkij: Himnusz a naphoz
Holminov: Dal Leninről
András B.: Lenin-dal
Loránd: A párttal, a néppel . . .
Karai: Barikádra
Grieg: Hazatérés
Liszt: A munka himnusza
Ránki: Dal a népek egyetértéséről
Kodály: Fölszállott a páva (férfikar)
Bartók: Huszárnóta
Erkel: Dózsa esküje
Sosztakovics: Felejthetetlen 1919.
Karai: Szabadság, szállj közénk!
Karai: A harcban nem szabad megállni
Novikov: Hogy holnap újra nap legyen
Novikov: Szállj, te büszke ének!
Mihajlov: Doni fiúk
Erkel: Éljen a haza!
Liszt: Magyar ünnepi dal
Händel: Judás Maccabeus zárókórusa
Kodály: Horatii Carmen
Vándor: Mondd, mit érlel
Pitoni: Boldog, aki énekel (vegyes)
Kodály: Jelige
Bárdos: Régi táncdal
Bárdos: Dana-dana

Ezután végleges formát nyert az ünnepi hangverseny műsora, s egyben megtörtént az egyes számok összkarban történő megszólaltatásához a kórusok, valamint a vezénylő karnagyok felkérése. A kórusok és karnagyok szívesen tettek eleget a felkérésnek.

Ha a találkozó rendezésével kapcsolatosan negatívumról teszünk

említést, akkor itt fel kell emelnünk szavunkat azzal a céllal, hogy nagy rendezvény esetén a szervezésben hasonló hibák ne fordulhassanak elő. Nem szabad az összkari számokat holmi sakkozással összeállítani olyan formában, hogy megnézzük milyen számokat tudnak a kórusok, hanem előre meghatározott terv alapján ki kell jelölni a megszólaltatásra minden szempontból alkalmas műveket. Ennek alapvető feltétele, hogy ezen művek előadására a kórusok felkérése megfelelő időben – legalább 1 évvel előbb megtörténjék.

Ennek elmulasztása csak azt vonhatja maga után, hogy a mozgalomban meglehetősen közismert és agyonénekelt művek – sajnos a példa szerint – nagyon mérsékelt művészi szinten kerülnek a közönség elé. Semmiképpen sem folytatható ezen gyakorlat. Továbbá a Rendezőbizottság nem hozhatja kényelmetlen helyzetbe a csupa jóindulattal és segíteni akarással teli tiszteletreméltó kórusvezetőket azzal, hogy a közösen megszólaltatott mű szóló részét a vak bizonytalanra bízza, s megoldja a kérdést egy levéllel, melyben kéri a vezénylő karnagyot, hogy kórusából jelöljön ki szólistát. Ez a kényelmetlen helyzet mellett bizonyos fokú művészi megalkuvásnak is felfogható. Ennek elkerülése céljából a jövőben a szólórészek énekeltetésére hivatásos énekest kell szerződtetni, mert a művész fellépti díja a művészet vonalán bőségesen kamatozik.

Így jutottunk el a produkcionális kérdések megoldásának első lezárt szakaszához, amikor az ünnepi hangverseny és a szakmai bemutatók műsorai egyaránt véglegesen kialakultak.

Ezzel párhuzamosan – sőt a lehetőségek felmérése során már azt megelőzően – folyt a szállás és élelmezési kérdések megoldása. A konkretizált szálláshelyek száma és biztosítása a találkozó idejére alapjaiban meghatározta a meghívható kórusok számát.

E nagyon körültekintő munkát Szabó László, a művelődésügyi osztály főelőadója irányította. A számításba vehető szálláshelyek lefoglalása után az élelmezési lehetőségek felmérésével egyeztette a szakmai programot, elkészült a találkozó szállás és élelmezési terve.

A szállás, utazási és élelmezési költségek a részt vevő kórusokat terhelik. A részvétellel kapcsolatos tudnivalókat a rendezőbizottság alábbi 1968. október 1-én kelt levele tartalmazta:

Kedves Dalostársak!

Az Országos Dalostalálkozó rendezésével kapcsolatosan az alábbiakról kívánunk tájékoztatást adni:

1. Utazási ügyben az IBUSZ Szombathelyi kirendeltsége felkereste Önöket, s tájékoztatást adott a Budapest–Szombathely illetve Szombathely–Budapest közti különvonat ügyében.

2. A szállás és élelmezési költségeket a mellékelt csekken a szombathelyi Idegenforgalmi Hivatalhoz *1968. október 15-ig* beérkezően szíveskedjenek befizetni.

Szállásdíj: személyenként 1 éjszakára

Étkezési díj: (személyenként)

19-én ebéd, vacsora

20-án reggeli, ebéd, hideg csomag *80 Ft*

3. Az indulást kérjük úgy tervezni, hogy október 19-én 11 órára Szombathelyre érkezzenek.

4. Közöljük a találkozó vázlatos programját, hogy az esetleges tervezett különprogram beállítása ne zavarja a találkozó rendezvényeit és fordítva.

Október 19-én

11 óráig A kórusok megérkezése. Üdvözlés, koszorúzás.
Szeretnénk, ha ezen alkalommal minden kórus koszorút helyezne el a Lenin-szobornál. Koszorú rendelhető: Kertészeti és Parképítő Vállalat Központja Szombathely, Thököly I. u. 36.
Görög koszorú (babér) 40 cm átmérő, selyem szalaggal 180 Ft
Görög koszorú (babér) 50 cm átmérő, selyem szalaggal 210 Ft
Fakeret – fenyővel, 55 cm átmérő, 250 Ft
Nagyobb (70–80 cm) piros csillagszegfű 650 Ft

12 órakor: Szálláshelyek elfoglalása, ebéd.

14 órakor: a közös számok próbája blokkonként a megjelölt helyen

15 órakor: Helyszíni próba (zenekarral) a Művelődési és Sportházban a megadott sorrendben. Rendelkezésre álló idő blokkonként 30 perc, melynek betartásához a Rendezőbizottság ragaszkodik.

17 órakor: Kórustörténeti és zenei tárgyú fotókiállítás megnyitása a Művelődési és Sportház galériáján.
18 órakor: Vacsora
20 órakor: Ünnepi hangverseny a Művelődési és Sportházban. Hangverseny után Toronyzene.

Okt. 20-án

8.30– 9.15-ig Beéneklés
9.30–11.30-ig Bemutató hangversenyek, melyek helyéről és programjáról külön értesítést küldünk
12.30 órakor: Ebéd
14.30 órakor: Idegenvezetés
a) A barokk Szombathely
b) Romkert
c) Iseum
d) Szombathelyről készült filmek vetítése a zeneiskola nagytermében
15.00 órakor: Fogadás az ISIS Szállóban a kórus karnagya és a vezetőség egy tagja részére
17.00 órakor: Visszautazás

Okt. 21-én

9.00 órakor: Országos konferencia a Népművelési Intézet által meghívottak részvételével.

5. Azon kórusok részére, amelyek 19-én este nem szerepelnek, a nézőtéren helyet biztosítunk, s a közös számok előadásában számítunk részvételükre. (Zúgjon dalunk – férfi karok – és Loránd: A pártal a néppel – mindenki –)

6. A vasárnapi bemutató hangversenyek helyén zongora áll a kórusok rendelkezésére. Zongorakíséről minden kórus maga gondoskodik. Műsorközlőt biztosítunk.

7. A bemutató hangversenyen a kórusoknak a műsorvezető általi bemutatása után sor kerül minden kórus énekkel történő beköszöntőjére. A mű a teremben hangzik el pódiumra állás nélkül. A kórus vezetője által választott beköszöntő dal, lehet a kórus legkedvesebb száma, de lehetőleg legyen rövid, jeligeszerű.

8. Kérjük, hogy a kórus zászlaját hozzák magukkal. Szalagozására 19-én este az ünnepi hangversenyen kerül sor.

9. Továbbá kérjük, hogy a kórus történetét kitüntetéseinek megjelölésével fél gépelt oldalnyi terjedelemben megküldeni szíveskedjenek, bemutatásuk céljából.

10. Ha a kórus kőszegi, vagy jáki programot tervez, ugy kérjük, hogy határövezeti engedélyről gondoskodjanak, amit az illetékes Rendőrkapitányság állít ki.

11. Kérjük az érkezés és visszaindulás időpontjának megjelölését.

A viszontlátásig maradunk dalosbaráti üdvözlettel:

Szombathely, 1968. október 1.

Az előző két nagy találkozó mintájára a rendezőbizottság felkérte az IBUSZ-t egy dalos-különvonat indítására. A különvonat október 19-én Kelenföldről 6.45-kor indult és Szombathelyre érkezett 10.05-kor. Vissza 20-án 18.05-kor indult Szombathelyről, s Kelenföldre érkezett 21.51-kor. A kórusok az utazás díját az IBUSZ szombathelyi kirendeltségéhez, míg a szállás és élelmezés költségeit a Vas megyei Idegenforgalmi Hivatalhoz fizették be.

A találkozóval egy időben rendezett kórustörténeti kiállítás elkészítésével a Népművelési Intézet az egyik munkatársát Rossa Ernőt bízta meg, aki az anyag leküldése után a helyszínre utazva végezte el a rábízott munkát.

A rendezvényhez kapcsolt „Fotóművészek a zenéről" c. kiállítás megrendezésére Weszelits Jenő, a Savaria Filmstúdió vezetője kapott felkérést. E szépen sikerült kiállítás emelte a kétnapos ünnepély színvonalát, ami egyben a rendező nagy szakmai hozzáértését is bizonyította. Mindkét kiállítás a Művelődési és Sportház Galériáján nyert elhelyezést.

A dalostalálkozóra meghívást kapott Szegő István, az 1938-as találkozó egyik vezető karnagya, Szentgyörgyi Árpád az 1938-as dalostalálkozó főrendezője és Mészáros István az ugyancsak 1938-as találkozó egyik rendezője. Emellett meghívta a Rendezőbizottság városunk két kedves vendégét Balázs Árpád és Karai József zeneszerzőket. A meghívottak valamennyien részvételükkel tisztelték meg a város rendezvényét.

A közben készült kiadványok, propaganda anyagok, emléklapok, plakettek tartalmi és esztétikai szempontból egyaránt emelték rendezvényünk rangját.

A kórusok meghívása után kissé kényelmetlen helyzetbe hozta a Rendezőbizottságot az a levél, melyben a Népművelési Intézet az eredeti megállapodástól eltérően közli, hogy a találkozón a kórusok országos minősítésére nincsen mód, tekintettel arra, hogy a minősíté-

sek augusztusban lezárulnak. Ekkor a Rendezőbizottság április 29-én kelt levelében értesítette az érdekelt kórusokat, hogy a tavasz folyamán rendezett minősítő hangversenyek valamelyikén részt tudjanak venni.

„Sajnálattal kell közölnünk, hogy illetékes szervek közbeni döntése értelmében a kórusok országos minősítésének ideje 1968. augusztusában lezárul. Ezen időpont után minősítési lehetőséget nem biztosítanak. Így sajnos az általunk rendezendő Országos Dalostalálkozón – előző tájékoztatásunktól eltérően – a közbeni döntések miatt minősítésre nem lesz lehetőség."[57]

Lehetetlenné tette az eredeti elképzelések megvalósítását továbbá az a tény is, hogy a tervezett jutalom hangversenyen való szereplésre felkért kórusok a Rendezőbizottság meghívását nem fogadták el.

Így a Néphadsereg Művészegyüttese október 20-án az egész kórust foglalkoztató bemutatóra hivatkozva mondta le részvételét.

A Debreceni Kodály-kórus karnagya betegségére hivatkozott. A Munkásőrség Központi Férfikara az előre látható feladatokra hivatkozva nem tud a találkozón részt venni.

A Váci Vox Humana részvételét saját jubileumi hangversenye teszi lehetetlenné.

Egyedül a Magyar Rádió és Televízió Gyermekkórusa adott ismételt megkeresésre kedvezőnek látszó választ, ami nem realizálódhatott, mert az utaztatás és az itt tartózkodás teljes költsége a Rendezőbizottságot terhelte volna, amit nem vállaltunk.

Ezek a puszta tények tették indokolttá az ünnepi hangverseny olyan formában történő megrendezését, mint ahogy történt. Az előbbiekben elmondott ünnepi hangverseny műsorával kapcsolatos bírálat hangját – ami a tényeken sajnos nem tud változtatni – ezek kissé lágyabb hangneműre fogták, mivel a Rendezőség ekkor már kényszerhelyzetéből volt kénytelen cselekedni.

Az elmondottak után az ünnepi hangverseny sikeréért kizárólagosan az érdekelt kórusok karnagyainak jár köszönet. Az előkészítő munka millió kisebb-nagyobb megoldott és megoldásra váró feladatának közepette kialakult a végleges program.

Eszerint

koszorúzás
ünnepi hangverseny
szakmai bemutatók
kiállítások

filmbemutató
fogadás és
országos ankét szerepelt a most már három nap programján.

A Rendezőbizottság mindent elkövetett annak érdekében, hogy a dalostalálkozó vendégei e két nap ünnepi hangulatában valóban jól érezzék magukat. Figyelme apró figyelmességektől kezdve olyasmire is kiterjedt, hogy minden vendégkórus mellé egy pedagógus kísérőt osztott be, aki az itt eltöltött idő alatt házigazdája, idegenvezetője és a program kórusára vonatkozó alapos ismeretében elsőrendű tanácsadója, ugyanakkor a Rendezőbizottság legfőbb támasza volt.

Mindegyik előre tudta a saját kórusa pontos, időre beosztott programját, amit a dalostalálkozó forgatókönyve összegezve is tartalmazott. Ez természetszerűleg a kísérő pedagógusnak és a kórus vezetőjének is rendelkezésére állt.

Az országos Dalostalálkozó műsora

Október 19-én:
11.00 órakor: Üdvözlés, koszorúzás a Március 15. téren
14.00 órákor: Beéneklés (blokkonként)
14.30 órakor: Próba a Művelődési és Sportházban
17.00 órakor: Kiállítás megnyitása
20.00 órakor: ÜNNEPI HANGVERSENY
Október 20-án:
8.30–
9.30 óráig: Beéneklés a megjelelölt helyeken
9.30 órakor: BEMUTATÓ HANGVERSENYEK
14.30 órakor: Városnéző séta
15.00 órakor: Fogadás a kórusvezetőknek

Általános tudnivalók:

1. Az időpontok pontos betartása.
2. A Kőszegen lakó kórusok kísérőit külön kérjük, hogy a 19-i blokk-próbák időpontjait úgy tartassák be, hogy a próbák előtt ne menjenek ki a kórusok Kőszegre, illetve az Építők a próbára úgy érjenek vissza, hogy már az esti hangverseny előtt mégegyszer nem tudnak visszamenni Kőszegre.

3. Az autóbusszal érkező kórusokat a Művelődési és Sportház előtt fogadják kísérőik. A csomagok az autóbuszban maradnak. Az autóbuszok a Művelődési és Sportház oldalán lévő széles utcában parkolnak, mellettük állnak fel a kórusok és vonulnak a koszorúzáshoz akkor, amikor az állomásról jövő kórusok a térre érnek. E kórusok a téren a lépcsők előtt helyezkednek el.
4. Az állomásra érkező kórusokat várják a koszorúslányok és a kísérő pedagógusok. Fogadja őket a fúvószenekar. A különvonat Budapestről indul Kelenföldről: 6.45-kor, érkezik Szombathelyre: 11.05-kor. A kórusoknak táblát készíttetünk, amelyen a nevük áll. E táblák mögé sorakoznak fel a különvonattal érkező énekkarok. Élre áll a fúvószenekar és a Savaria úton keresztül – Bajcsy-Zsilinszky út, vonulnak a Március 15. térre.
5. Előre szerveztünk minden kórusból 2-2 embert, akik az állomáson maradnak és tehertaxival a kórus csomagjait szálláshelyükre szállítják. (Kőszegiek nem mennek ki.) A Budapesti Férfikar csomagjait a Művelődési és Sportháznál álló ÉPÍTŐK autóbuszához hozza a taxi.
6. A koszorúzás és fogadás programja:
   Megérkezés után a fúvószenekarral együtt: Himnusz ... Magyar Gyula beszéde.
   Koszorúzás: A kórusok 3-3 embert jelölnek ki, akik a mikrofonon keresztül szólítva elhelyezik a koszorúkat a Lenin-emlékműnél. A koszorúzás alatt a fúvószenekar a Lenin-dalt játssza. A koszorúzás után a kórusok közösen eléneklik a Fel vörösök proletárok kezdetű forradalmi dalt három versszakkal, fúvószenekari kísérettel.
   1. Fel vörösök proletárok ...
   2. Királyok, hercegek, grófok ...
   3. Világot megváltó szabadság ...
7. A kísérő vezetők kövessenek el mindent, hogy a vasárnap délelőtti bemutató hangversenyeken a kórusok egymást hallgassák meg.
8. Az Idegenforgalmi Hivatal szombaton este 6 óráig, vasárnap 8–12-ig és 13–18 óráig szolgálatot tart. Címe: Mártírok tere 1. Telefon: 12-348.
9. Vasárnap délután fél 3-tól a kórusok Szombathely nevezetességeivel ismerkednek, (Romkert, Iseum, barokk Szombathely,

Zeneiskola, ahol Szombathelyről készült filmeket vetítünk non stop-műsorként).

10. 3 órakor az ISIS Szállóban fogadáson részt vesznek a kórusok karnagyai és egy-egy vezetőségi tag. Belépés csak meghívóval, amit átadunk a meghívottaknak. (Név szerint.)
11. A különvonathoz 5 órától a helyi járatok igénybevételével jutnak ki a kórusok. A vonat indul 18.05-kor. Tehát 18 órára legkésőbb mindenki legyen a vonaton. Az állomáson a peronon a fúvószenekar indulókat játszik a vonat elindulásáig.
12. Az Országos Dalostalálkozó Rendezősége telefonügyeletet tart és a kórusok a következő számokon érdeklődhetnek: 11-138 (közvetlen 12-666); 12-667.

Minden kórus mellett a régi daloshagyományoknak megfelelően koszorúslány állt, aki szerepléseire elkísérte a kórust.

Minden kórus megkapta a találkozó összes propaganda anyagát, 1 db műsorfüzetet és 1 db jelvényt, ami azonos a találkozó minden anyagán szereplő emblémával.

Műsorfüzet

Plakett

A különvonattal érkező kórusokat a rendezőbizottság tagjai a Kelenföldi pályaudvaron várták, ahol a kórus tájékoztatását szolgáló dokumentumokból összeállított, műsorfüzettel kiegészített csomagot átadták a kórusok vezetőinek.

A különvonattal érkező kórusok

1. BUDAPESTI FÉRFIKAR
2. CSEPELI MUNKÁSOTTHON VEGYESKARA
3. ÉDOSZ FÉRFIKARA
4. KISPESTI „ERKEL FERENC" FÉRFIKAR
5. KŐBÁNYAI MUNKÁSKÓRUS
6. MSZBT KÖZPONTI FÉRFIKARA
7. OKISZ MŰVÉSZEGYÜTTES
8. PAPÍRIPARI VÁLLALAT FÉFIKARA
9. PESTERZSÉBETI MUNKÁSKÓRUS
10. PÉTI MUNKÁSKÓRUS
11. ÚJPESTI MUNKÁSOTTHON ÉNEKKARA
12. VASAS MŰVÉSZEGYÜTTES
13. VÁNDORKÓRUS BUDAPEST

Így érkezett el október 19-én 11.05 perc, amikor a dalosok különvonata berobogott a szombathelyi pályaudvarra. Az állomás a vendégvárók zajával keveredett városi fúvószenekar muzsikájától volt hangos. Innen a kórustagok csomagjait autók vitték a szálláshelyre, míg a kórusok fegyelmezett sorokban a zenekar által játszott indulók ütemére haladtak a koszorúzás színhelyére a Lenin-szoborhoz. Ott a Himnusz után Magyar Gyula, az MSZMP Vas megyei V. B. tagja, az SZMT Vas megyei Bizottságának vezető titkára köszöntötte a dalostalálkozóra városunkba érkezett kórusok tagságát, városunk vendégeit. Ezt követően a vendégek elhelyezték koszorúikat a Lenin-szobor talapzatánál, majd megszólalt a nagy kórus ajkán a Fel vörösök proletárok kezdetű forradalmi dal, amivel az első demonstratív megmozdulás be is fejeződött.

Ebéd után a közös számok próbáira került sor, majd 17 órakor Maróti Gyula a Népművelési Intézet osztályvezetője megnyitotta a kiállításokat. A megnyitó közreműködője volt a Budapesti Férfikar, Bánhegyi Sándor karnagy vezetésével.

Este 20 órára benépesült a Művelődési és Sportház nézőtere, színpada, énekkari dobogói és a ház környéke. A díszhangverseny rendezői igyekeztek a nagy tömegeket mozgató rendezvényt gördülékennyé

Magyar Gyula, az SZMT vezető titkára, a KÓTA Vas megyei Szervezetének elnöke köszönti a kórusokat. Háttérben a város vezetői.

tenni. Ezért kihasználták a szép, nagy terem adta lehetőségeket. Az egész műsor három nagy énekkari dobogón bonyolódott le. Így lehetett megoldani, hogy ez egyes műsorszámok között sok időt igénylő kórusok mozgatása időben a minimumra csökkent.

A mód a következő volt:

A zenekari árokban helyet foglalt a szombathelyi szimfonikus zenekar, amely a zenekari kíséreteket ellátta. Egy tömbkórus a színpadon, egy a színpad bal, egy pedig a jobb oldalán felállított énekkari dobogókon foglalt helyet. Így mozgatásra csak a hangverseny szünetében került sor, amikor a szünet után szereplő kórusok foglalták el az énekari emelvényeket.

Az ünnepi hangverseny lebonyolításához külön forgatókönyv készült, s a műsort Gál Ferusz József vezette.

Az ünnepi hangverseny műsora

1. Köszöntőt mond: Erdélyi Béla Vas megye Tanács V. B. elnökhelyettese

„Őszinte dalosbaráti szeretettel köszöntöm városunk kedves Vendégeit, akik jövetelükkel hódolnak az 1938-as munkásdalos találkozó eszméjének, s ezen keresztül megtisztelték városunkat. Köszöntésem szavait átfűti örömünk árja, hogy a 38-as dalos eszme ünnepén együtt örülhetünk az eszme kiteljesedésének, megvívott harcunk eredményének, népünk békéjének.

Az a harc, melyet 1938-ban kórusaink a művészet fegyverével vívtak, megteremtette számunkra a gondtalan, felszabadult éneklés boldog korszakát.

Megkülönböztetett szeretettel köszöntöm azon dalosbarátainkat, elvtársainkat, akik eme harcnak zászlóvivői voltak az 1938-as csatában és hű katonái napjainkban is. Kívánom, hogy békés életüket még hosszú éveken át aranyozza be a dal iránti forró szeretet. Mélyreható tisztelettel és örök megbecsüléssel hajtjuk meg a köszönet és az elismerés zászlaját azon barátaink emléke előtt, akik a célért folytatott küzdelemben életüket áldozták az eszme diadaláért. Legyen emlékük szétszakíthatatlan munkás dalosmozgalmunk eredményekben gazdag jelenétől és lobogó fáklyaként mutassa az utat boldog népünk felszabadult dalától kísért jövője felé. A hálával teli dalosszívek mélyéből fakadó fájdalommal adózzunk néma felállással dalkultúránk névtelen harcosainak (1 perc).

»Testvéri köszöntés Szombathelynek« írta a Munkások Dal- és Zeneközlönyének 1938. júniusi száma, amit mi e két napon így fogalmazunk:

Testvéri köszöntés mindazoknak, akiket mint dalkultúránk munkásait üdvözölhetjük városunkban. Köszönet azon elvtársainknak, akik rendezői voltak az 1938-as szombathelyi munkás dalostalálkozónak és jelenlétükkel megtisztelték ünnepünket.

Örömmel és szeretettel hívtuk és vártuk a magyar kórusmozgalom derékhadát. Baráti szeretettel köszöntjük a Tallini Tanítónők Kórusát, s bízunk abban, hogy a városunkban szerzett élmények dalosmúltjuk legkedvesebb emlékei között foglalnak helyet.

Egy-egy város életében vannak határkövek, melyek megállásra késztetik az embert. Megállásra, hogy számot vessen múltbéli munkájának eredményeivel, hiányosságaival. Úgy érzem, hogy szűkebb hazánk kórusmozgalmában ilyen határkő e két nap is.

Határkő, amikor az 1938-as találkozó békevágyának alapmotívuma teljes fényével ragyogja be városunk eme szép ünnepét. Az a hajtás, melynek sarjadó csemetéjét 1938 táján Bartók, Kodály és Bárdos a jó gazda gondosságával nevelgetett, terebélyes, életerős fává nőtt. A 38-as békehitvallás vágyai egy pusztító háború után valóra váltak, s ennek tartósságáért folytatott harc napjaink feladata is. Az a művészi útmutatás, melyet 38 jelentett kórusainknak, nem volt hiábavaló. Fémjelzik ezt a hazai sikerek mellett a nemzetközi versenyeken elért kiváló eredményeink, melyek jogos büszkeséggel töltenek el bennünk. Llangollenben írta be nevét a magyar kórusmozgalom a győzteseknek megjáró emlékkönyvbe. Azóta útja Debrecen, Arezzó érintésével szerte a világba vezet, s szerez megbecsülést hazánk kórusmozgalmának. Köszönet ezért azoknak, akik részesei eme munkának. Köszönet a Népművelési Intézetnek és mindazoknak, akik őrködtek és őrködnek ügyünk sikeréért folytatott harcunk ünnepnapjai mellett a dolgos hétköznapokon is. Elégedettek vagyunk, de nem megelégedettek, mert tudjuk, hogy sikereink fokozott kötelezettségeket jelentenek számunkra. Ez nem kelt bennünk nyomasztó érzéseket, mivel ügyünk igazába vetett hitünk rendíthetetlen. Biztosak vagyunk abban, hogy a 38-as nagy találkozó békemotívumát egyre erősödő crescendóval zengi a világ, hogy országunk kórusai egyre magasabbra emelik a munkásdalkultúra győzelmes zászlaját.

E találkozó hármas ünnepet jelent nekünk. Záróakkordja a Savaria 68. éves rendezvénysorozatának. Megemlékezés az 1938-as munkás dalostalálkozóról és köszöntése egy olyan hármas ünnepségsorozatnak, melyhez édes testvérként kapcsolódik a 30 évvel ezelőtti találkozó alapgondolata.

Az őszirózsás forradalom, a Kommunisták Magyarországi Pártjának megalakulása és a dicső Tanácsköztársaság mind-mind egy célt szolgált, amit 1938-ban így fogalmaztak:

Célunk, hogy »a népeknek megmutassuk azt az utat, mely a sötétségből a fény felé, a szenvedésből az öröm felé, a szolgaságból a szabadság felé vezet . . .«[58] Ez teremtette meg mai boldog életünk zavartalan lehetőségét!

Őrizze e találkozó emlékét eme szalag, amit jelképesen az 1938-as találkozót rendező szombathelyi kórus a MÉMOSZ zászlajára felkötünk (szalagkötés).

»Zúgjon dalunk . . .« (ének)

E gondolatok jegyében köszöntöm elvtársi, dalosbaráti szeretettel

kedves vendégeinket, akik jövetelükkel, művészetükkel hozzájárulnak ünnepünk sikeréhez.

Kívánom, hogy művészi énekük nyomán osztatlan elismerés részesei legyenek, s mint vendégek kedves emlékek birtokosai."[59]

2. Zászlószalagozás
   Közben: Zúgjon dalunk . . .
   Vezényel: Csongrády Kornél
3. Pákolitz István: Énekeljetek . . .
   Előadja: Fűzfai Imre
4. Kodály: Felszállott a páva . . .
   Karai: A harcban nem szabad megállni
   Előadják:
   12. AKÖV Bartók Béla Férfikara, Pécs, ÉDOSZ Központi Férfikara, Budapest
   Vezényel: Ligeti Andor
5. Vándor: Mondd, mit érlel . . .
   Bjelij: Varsavianka
   András B.: Lenin-dal . . .
   Előadják:
   Építők Központi Kórusa, Budapest, Vándor Kórus, Budapest
   Vezényel: Pallós Béla
6. Palestrina: Egy márványszoborhoz . . .
   Bartók: Huszárnóta
   Lehár: Fel vörösök . . .
   Előadják:
   Budapesti Férfikar,
   Papíripari Vállalat Központi Férfikara, Budapest
   Pesterzsébeti Vasas Férfikara, Budapest
   Budapesti Közlekedési Vállalat Férfikara
   Vezényel: Bánhegyi Sándor, Kárpáti József, Tóth Béla

Szünet

7. Balázs: Hajnali köszöntő
   Bárdos–Malachowsky: Kőszegi ének
   Békefi: Fürst ballada
   Előadják:
   Ady Művelődési Ház Madrigálkórusa
   Barátság Kórus, Kőszeg
   Cipőgyár Leánykara

Concordia Vegyeskar, Kőszeg
Dózsa György úti Általános Iskola Kórusa
Erkel Kórus
ÉDÁSZ Férfikara
Hámán Kató utcai Általános Iskola
Kodály Zoltán Kórusa
Ifjúság Háza Kamarakórusa
Kanizsai Dorottya Gimnázium Kórusa
Kámoni Általános Iskola Kórusa
KISZÖV Béke Kórusa
MÁV Haladás Férfikara
Savaria Gimnázium Kórusa
Szövetkezeti Bizottság Vegyeskara
Celldömölk
Tanítóképző Énekkara
Vezényel: Kulcsár Sándor, Németh István, Békefi Antal

8. A Tallini Tanítónők Kórusának (Szovjetunió) vendégfellépése

Talliniak műsora

1. Holminov: Lenin pártja
2. Lätté: Pacsirta
3. Härma: A költő gyermekkora
4. Ujbo: Tájkép
5. Verlin: Lakodalmas
6. Karai: Estéli nótázás
   Vezényel: Lembit Verlin

9. Sosztakovics: Felejthetetlen 1919
   Novikov: Szállj, te büszke ének
   Előadják:
   MSZBT Központi Férfikara, Budapest
   Kispesti Erkel Ferenc Férfikar
   Újpesti Munkásotthon Férfikara
   Vezényel: Anker Antal, Szekeres Ferenc
10. Liszt: Magyar ünnepi dal
    Ránki: Dal a népek egyetértéséről
    Karai: Barikádra

Előadják:
OKISZ Művészegyüttes Vegyeskara, Budapest
Bányász Művészegyüttes Vegyeskara, Tatabánya
Csepeli Munkásotthon Vegyeskara, Budapest
MIM Balassa Bálint Énekkara, Esztergom
Vasas Művészegyüttes Énekkara, Budapest
Vezényel: Fasang Árpád, Szabó Tibor, Ugrin Gábor

11. Lóránd: A párttal a néppel . . .
Összkar . . .
Vezényel: Révész László
Közreműködik: a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar
Karnagy: Petró János

A külsőségeiben is impozáns est Loránd: A párttal a néppel c. művének minden kórus által történő éneklése után az Internacionálé hangjaival ért véget.

Október 20-án vasárnap 1/2 10 órától a kórusok szakmai bemutató hangversenyeiben gyönyörködhetett az érdeklődő közönség. E bemutatók megrendezésével új utakra léptünk, s a tapasztalatok azt mutatták, hogy ez a jövőben a találkozók oldott hangulatát biztosítva, valóban ünneppé, dalosünneppé avatja a találkozókat. Nem nagy dologról volt szó, csupán arról, hogy a szakmai bemutatók helyén minden kórus számára biztosítottuk annak a lehetőségét, hogy a vele egy műsorban szereplők produkcióját meghallgassa. Továbbá minden kórus aktív részese is volt a műsornak azáltal, hogy a pódiumon elénekelt önálló műsorán kívül még legalább 3 esetben vett részt az összkari éneklésben. Konkrétan minden szakmai bemutató helyén (Művelődési és Sportház, Ady Művelődési Ház, KISZ Ifjúság Háza, Tanítóképző, Kőszeg Jurisich-vár) a műsor vezetője az előre bekért kórustörténet alapján röviden bemutatta a kórusokat, s a szöveg után minden kórus a helyén ülve mutathatta be, vagyis elénekelte jeligéjét, vagy a legkedvesebb dalát. Majd pedig a műsor elején, közepén és végén közösen énekelt az egész terem. Mindez csak úgy volt megoldható, hogy a kijelölt 3 közös szám a jelenlévő kórusok repertoárszáma volt, amit a Rendezőség még a bemutatók résztvevőinek beosztása előtt felmért, s a beosztás egyik döntő tényezőjének tartott. A közös számok vezénylésére a Rendezőbizottság azon karnagyokat kérte fel, akinek kórusa ugyanazon teremben énekelte el önálló műsorát.

Amennyiben a közös szám kíséretet igényelt, úgy a Rendezőség zongorista beállításáról is gondoskodott.

A szakmai bemutatók közönsége megható jeleneteknek lehetett tanúja, amikor nem egy esetben örömkönnyek hullatásának kíséretében vették át az ezen alkalomra készített kis diplomát azon kórustagok, akik már az 1938-as szombathelyi találkozón is részt vettek. E diplomák ízlésesen, névre szólóan kiállítva kerültek átadásra. Sajnos ennek a szép aktusnak is voltak olyan pillanatai, melyek tompították az öröm fényét. Pl. A kórusok vezetőségének hiányos adatszolgáltatása következtében nem kaptak diplomát olyan kórustagok, akik pedig részesei voltak az 1938-as találkozónak.

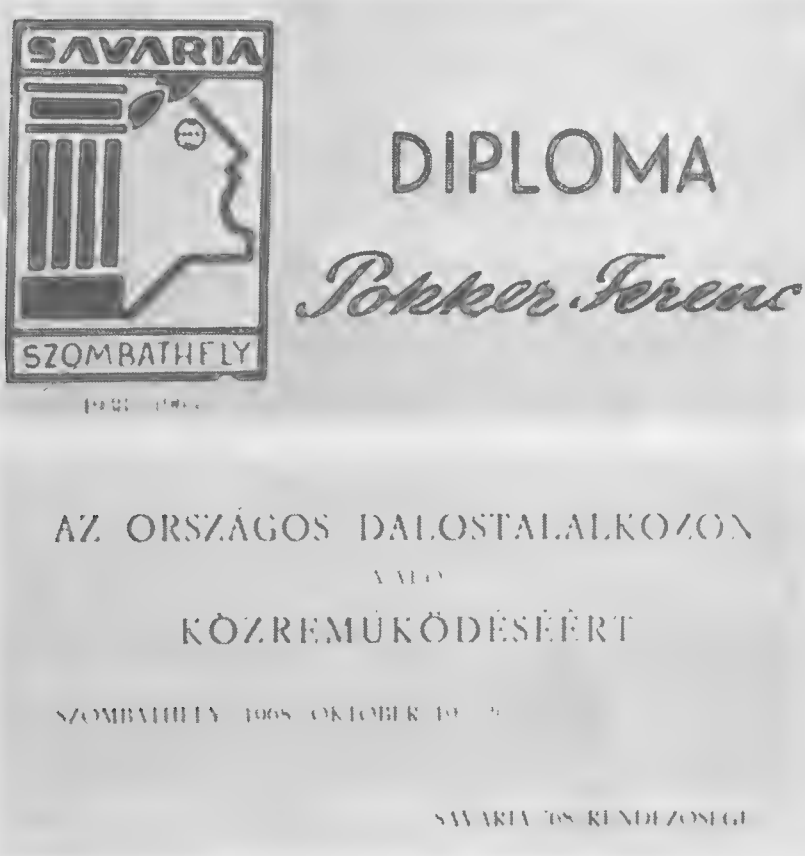

Úgy éreztük, hogy ezen szakmai bemutatók is valójában a dalosünnep arculatát öltötték. Jellemezte a vidám, felszabadult éneklés, egymás produkciójában való gyönyörködés, s az oldott családias hangulat.

A találkozó ünnepi hangversenyén 24, s a szakmai bemutatókon 157 mű hangzott el.

Ebből: mai magyar szerző műve 63,
munkásmozgalmi, tömegdal 20,
klasszikus, preklasszikus 57,
szomszéd népek dalai 17.

Összegezve a hangversenyek tapasztalatait szólni kell a vasi kórusok derekas helytállásáról. A szakmai bemutatók önálló műsorai mellett az ünnepi hangversenyen ők voltak az est legkellemesebb meglepetése. Impozáns látvány volt már küllemre is az egész színpadot betöltő éneklő tömeg, úttörőktől egészen a legkorosabb férfiakig. Az általuk nyújtott művészi teljesítményről olyan szakvélemények hangzottak el: „a vasiak megmutatták, hogy az összkari számokat miként kell előadni." Ez nagyon örvendetes még akkor is, ha tudjuk, hogy a jó produkció feltételei náluk voltak leginkább adottak, s talán

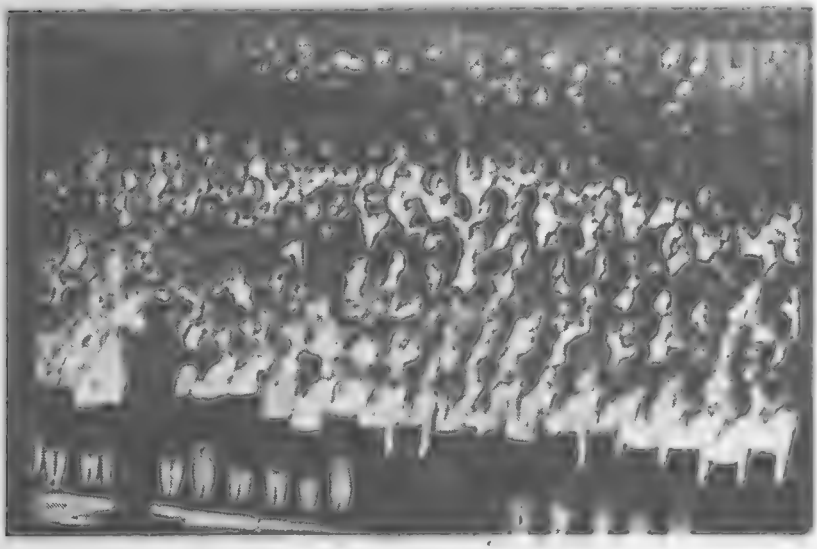

Színpadon a vasi összkar. Vezényel: Németh István

ők kezelték leglelkiismeretesebben a közös számok ügyét. Nem volt véletlen, hogy Bárdos Lajos: Kőszegi ének c. művét meg kellett ismételniök. (Vezényelt: Németh István.)

Minderről a Vas Népe okt. 22-i száma a következőket írta: „. . . .A forró hangulatú est kimagasló eseménye volt az egyesített Vas megyei kórus szereplése. Amikor szétnyílt a függöny és a hatalmas színpad teljes terét betöltő kórus impozáns látványa előtűnt (sokszáz dalos a fehérblúzos vörös nyakkendős úttörőktől az ősz hajú férfiakig), viharos taps csattant a nézőtéren. Balázs Árpád Hajnali köszöntőjét Bárdos–Malachowsky Kőszegi énekét és Békefi Antal Fürst-balladáját szólaltatta meg az énekkar oly művészi fokon és tökéletes biztonsággal, hogy megérdemelt kirobbanó sikert aratott. Akik tanúi lehettünk e szereplésnek, sokáig emlékszünk még rá, mint az idei dalostalálkozó egyik felejthetetlen élményére. Kórusmozgalmi, karvezetési, műsorválasztási szempontból egyaránt ritka értékes teljesítmény volt. . ."[60]

Az eredményesen zárult szakmai bemutatók után kiürültek a koncerttermek, elnéptelenedtek a dobogók, mert az énekkarok tagsága ismerkedett városunk nevezetességeivel, s a Filmstúdió által készített és vetített filmek megtekintésén keresztül egész Vas megyével.

Délután az Isis Szálló nagytermébe fogadásra hívta a megye és a város vezetősége a kórusok karnagyait és elnökeit. A fogadáson Kiss Alajos Szombathely Város Tanácsa V. B. elnökhelyettese mondott pohárköszöntőt, s megköszönte a kórusoknak a dallal valóban ünneppé avatott két napot.

Majd 18.05-kor elindult a vidám dalosokkal telt különvonat Budapest felé. Az állomáson a városi fúvószenekar muzsikája és a rendezőbizottság tagjai búcsúztak a város vendégeitől. A búcsúzás pillanataiban a zenét, az éneket gyakran törte meg egy-egy rövid mondat: „Öt év múlva találkozunk!" – reméljük igen.

Október 22-én a Dalostalálkozó Rendezősége levélben mondott köszönetet a résztvevőknek.

„Véget ért Szombathelyen háromezer dalos két napos felejthetetlen találkozása. Örökké emlékezetünkben fog élni a szombat esti ünnepi hangverseny szívet melengető élménye. Nem felejtjük el a vasárnap délelőtti bemutató hangversenyek önfeledt perceit. A különvonat utasainak vidám hangulata még most is ott cseng az állomás szürke sínei között. A munkás dalkultúra jövőjéért aggódó, szenvedélyes hétfői tanácskozás – talán a dalostalálkozók jövőjének mutatta meg az útját.

E nagyszerű élmények után szombathelyi rendezőségünk első szava a köszöneté.

Köszönjük az ország valamennyi dalosának, akik Szombathelyre jöttek – és névtelen énekesekként álltak a kórusokban, s szereztek mindnyájunknak feleljthetetlen perceket.

Köszönjük a kórusok vezetőségének az áldozatos munkát, amivel lehetővé tették, hogy énekkaruk Szombathelyre utazhasson.

Köszönjük a fenntartó szerveknek az anyagi áldozatot kórusaik Szombathelyre utaztatásáért.

Az öt év múlva ismét meghirdetésre kerülő Országos Munkásdalos Találkozót szeretnénk még jobban rendezni. Ezért kérjük a kórusok vezetőségeit – írják meg véleményüket a szombathelyi rendezvényről még most, amikor elevenek az élmények. Írják meg észrevételeiket – tárják fel hiányosságainkat és adjanak javaslatokat az 1973-as Országos Munkásdalos Találkozó jobb előkészítéséhez."[61]

Szombathely, 1968. október 22.

A találkozón részt vett kórusok hazaérkezésük után levélben keresték fel a Rendezőséget, hogy tapasztalataikat, köszönetüket elmondják. Nézzünk közülük néhányat:

„Megérkezésünkkor már a fogadtatásnál érezhető volt az ősi Savaria magyaros szeretete a munkás dalkultúra régi fellegvárában. Jóleső érzés fogott el bennünket, amikor Szombathely vendégszerető lakói barátokként vettek körül. Az a kedvesség, amit kaptunk, örök emlék marad a mi dalos szívünkben. Ennek igazolására hadd említsek meg egy kis epizódot a sok közül.

Mi, a XX. ker. Vasas (Csili) férfikara egy távolabb eső diákotthonban kaptunk szállást kifogástalanul tiszta, rendes szobákban. Az ellátás is nagyon jó volt. A felszolgáló személyzet rendkívül udvarias. Több esetben a város központjába kellett szereplésre menni s a villamost vettük igénybe. Amikor a megállónál nagyobb számú dalos állt, igen kedvesen szólt egy idősebb villamosvezető, hogy várjunk egy-két percet, visszatolat és kettős kocsit hoz ki a remizből, hogy egyszerre vigyen el valamennyiünket. Ez a rendkívüli figyelmesség többször megismétlődött, amiért külön köszönetünket fejezzük ki a szombathelyi villamosvasút valamennyi dolgozójának.

A koszorúzási ünnepség szép és emlékezetes marad a gyönyörű

Sportpalotában, bensőséges hangulatával és a munkás dalkultúra örökbecsű ápolásával. A magunk részéről szerettük volna, ha a Sportpalota nagyobb számú közönsége előtt mutathattuk volna be közel 70 éve kiforrott dalkultúránk dalait. Ezt szívesen tesszük mindig és büszkén hirdetjük a dalok szárnyán a munkásosztály dicsőségét.

Ebben a reményben szeretnénk újra viszontlátni az 1973-as munkás dalostalálkozón a dalkultúrát szerető ősi Savariát.

Ez a felejthetetlen dalostalálkozó és nagyszerű élmény újabb lendületet ad a következő 5 évi munkánkhoz, az 1973. évi 35 éves dalostalálkozónkhoz."[62]

A Pesterzsébeti Vasas Művelődési Ház Énekkara (volt Pesterzsébeti Általános Munkásdalkör) nevében

Krenn Ferenc titkár

„Szeretnénk kifejezni és átadni azon üzenetünket, hogy a szombathelyi találkozó nekünk rendkívüli nagy élményt jelentett és arra hosszú időn keresztül szívesen fogunk visszaemlékezni.

Szeretnénk kifejezni és átadni azon véleményünket is, hogy a találkozó s az egész ünnepségsorozat – beleértve az ellátást, szállást s a kedves alkalom minden mozzanatát – igen nagy gondossággal s olyan sikeresen volt megrendezve, lebonyolítva, amilyennel találkozókon még nem láttak el bennünket.

Kérjük, fogadják ezért dalostársi és baráti köszönetünket.

A rendezvényről, főleg a szombatesti műsorról azt tudnánk elmondani, hogy kár és sajnálatos, hogy annak televízió, rádió útján közvetlen adás formájában az illetékes felettes szervek nem biztosítottak országos nyilvánosságot – méltán megérdemelte volna.

Nekünk a szombathelyi találkozó külön kitüntetést is hozott – kórusunk a találkozót követően megkapta a „Kiváló Együttes" megtisztelő címet.

A Rendezőségnek gratulálunk és megköszönjük a gondosságot és fáradozását."[63]

A kórus nevében Berecz Bertalan titkár, Mezőkeresztes

„Énekkarunk vezetősége és tagjai nevében ezúton is köszönjük Önöknek a szervezőknek, Szombathely lakosságának, hogy részesei lehettünk a nagy hagyományokkal és tradícióval büszkélkedő Szombathelyi Országos Dalostalálkozónak.

Énekkarunk mely részese volt az 1938. évi találkozónak is csak pozitíven tudja értékelni a fejlődést, azt az országos méretekre kiterjedő összefogást, szervezést, mely szükséges propagandája volt az egyetemleges dalos mozgalomnak.

Mi a magunk részéről csak az elismerés hangján tudunk újra és újra szólni a két napos felejthetetlen élményről a háromezer dalos találkozójáról, hangversenyek művészi színvonaláról, a szervezésben részt vett elvtársak áldozatos munkájáról.

Következésképpen nem lehet baj a munkás dalkultúra jövőjét illetően Szombathelyen, ahol annyi és annyi híve van a dalnak, a dalosok összefogásának.

Sajnáljuk, hogy a Rádió és a Televízió nem biztosított nyilvánosságot e nagyszerű összefogásnak az országos méretű élménynek."[64]

Dalostársi üdvözlettel
Tóth János énekkar elnöke
Újpesti Munkásotthon Énekkara

„A Szentgotthárdi Liszt Ferenc vegyeskar vezetősége és dalosai nevében szeretnénk köszönetet mondani a Rendezőségnek, hogy lehetővé tette kórusunk számára a résztvételt az ez évi munkásdalostalálkozón.

A küldöttségnek örökké emlékezetes marad a szombatesti díszhangverseny. A kórus valamennyi tagja gazdag élményekkel és tapasztalatokkal távozott a vasárnap délelőtti bemutató hangversenyről.

A hallottakat további munkánkban felhasználjuk és reméljük, hogy az 1973. Országos Munkásdalos Találkozón is hasonló vagy mégjobb eredményekkel vehetünk részt, amennyiben ismét meghívást kapunk."[65]

Dalostársi üdvözlettel
Papp Gyuláné kórusvezető

„Nagy élményt jelentett az irányításunk alatt működő Budapesti Férfikar valamennyi tagja számára az Országos Dalostalálkozó. A Kórusmozgalom gazdag seregszemléje művészi impressziókhoz juttatta Együttesünket, a szíves – és minden részletre kiterjedő – vendéglátás pedig kellemessé tette a két napot.

Ezúton szeretnénk köszönetet mondani megtisztelő meghívásukért, a rendezésért, a szíves vendéglátásért. Kérjük, szíveskedjenek köszö-

netünket tolmácsolni – és e levél másolatát eljuttatni – az Együttes kísérőjéhez, Endrődi Attila elvtárshoz, aki megértve a Dalostalálkozó célkitűzéseit lelkes, odaadó, fáradságot nem kímélő magatartásával állt két napon keresztül a Budapesti Férfikar rendelkezésére."[66]

Elvtársi üdvözlettel
Drucker Tibor igazgató
Fővárosi Művelődési Ház

A találkozó sikerének hangulatában kezdődött meg október 21-én de. a megyei tanács kistermében a munkásdalos mozgalom hagyományainak érvényesülésével foglalkozó Népművelési Intézet által rendezett országos ankét. Erdélyi Béla vb. elnökhelyettes üdvözlő és megnyitó szavai után Maróti Gyula, a Népművelési Intézet osztályvezetője tartott előadást „A munkásdalos mozgalom hagyományainak érvényesülése mai kóruséletünkben" címmel.

„Már 5 évvel ezelőtt megkíséreltünk szembe nézni a téma kapcsán felmerülő problémákkal – de nem nagy eredménnyel. Egyetértettük a meglévő problémák megoldásának szükségességével, de nem volt elég erőnk ezek megvalósításához. Úgy véljük, hogy most minderre érettebb a helyzet, mivel e téma elemzése most kerül a Közművelődési Bizottság elé, másrészről pedig a közelgő Tanácsköztársasági, most a KMP, majd pedig az 1970-es Felszabadulási évfordulók a terület gyakorlati vetületének elvi rendezettségét kívánják és félreérthetetlen állásfoglalást tesznek szükségessé.

Öt évvel ezelőtt szóltunk a hagyományápolás részleteiről, melyekkel egyet is értettünk. A meglévő problémák megoldásához máig is eszköz és erő híján vagyunk, s egyetlen lehetőségünk marad a megoldásra: az előterjesztés.

A zenei lap megteremtésének kérdése, melyben szintén egyet értünk, meglehetősen előrehaladott stádiumban van" – mondja Maróti Gyula.

A Szövetség létrehozásának kérdése már 5 évvel ezelőtt is téma volt, s jelenleg számos kedvező nyilatkozat ad okot a reményre, noha ellenzője még bőven akad.

A továbbiakban szólt a kórusminősítések szükségességéről.

Egyetlen problémakör marad, amit különösen hangsúlyoznunk kell, s ez a kórusmozgalom nevelő és mozgósító szerepe. Ezt kell a gyakorlatra transzponálnunk. Nem lehetünk megelégedve azzal, ahogyan munkásmozgalmi hagyományainkkal sáfárkodunk. A félreérté-

sek elkerülése végett nem arról van szó, hogy minden kórus műsorában mindenfajta dalosrendezvényen helyet kell biztosítani a régi munkásdaloknak. Ugyanúgy nem tartjuk a munkás dalosmozgalom elpolgáriasodásának azt, hogy ha 60-70 éves harcos múltú énekkarok tagsága ismerkedik, magáévá avatja a klasszikusok, barokk mesterek muzsikáját, hanem ebben a Lenini elv törvényszerű megvalósulását látjuk – mondja Maróti Gyula – miszerint: „a munkásosztály, az elnyomottak, a kisemmizettek, megdöntik a burzsoázia kulturális monopóliumát és az egyetemes kultúra kincsestárát veszik birtokukba – s erre építik szocialista kultúrájukat." Ez nyilván sok éves lassú folyamat, s nem könnyű lecke. De nem helyes és nem lehet elfogadni, ha a harcos múltra fátylat borítunk s csupán az erre leghivatottabb üzemi, szakszervezeti, területi énekkaroktól várjuk el eme harcos múltú hagyományok ápolását, s nem használjuk fel történelmünk tanulságait a felnövekvő új generáció nevelésének szolgálatában. Furcsa adatokat és példákat tudnánk felhozni arra, hogy vannak, akik nov. 7. május 1. és ápr. 4-vel letudják ebbéli felelősségüket, kötelezettségüket önmagukkal és a közösséggel szemben. Ez így nem tartható gyakorlat! Ezen változtatni kell! – mondja az előadó. Persze megjegyzendő, hogy más a lehetősége és ezért a felelőssége is azoknak, akiknek nem most kell ezzel az örökséggel ismerkedniök, hanem évtizedes élményanyag van mögöttük.

Tennivaló tehát: meghatározni karnagy és vezetőség, irányító szerv és szakbizottság közvetlen feladatait, akiktől egy idő után számon lehet, sőt számon is kell kérni, hogy mit tettek ez ügy érdekében.

Majd Kodály szerepéről szólt, aki magyar népi anyanyelvű anyaggal ajándékozta meg a munkásénekkarokat. Megállapítja, hogy a jó zenéért folytatott kodályi küzdelem eredményeinek valóra válása könnyebbé teszi a munkásdalos hagyományok közti eligazodást, válogatást is. Jelenlegi problémáink nagyságát azon tény okozza, hogy 1948 után a fürdővízzel a gyereket is kiöntöttük.

Hangsúlyozza a kulturális kérdésekkel foglalkozó különböző társadalmi szervekkel való egyetértés szükségességét. (SZOT, KISZ, KISZÖV, MESZÖV, OKISZ stb.)

Előadása befejező részében szólt a kórusok vezetőségének továbbképzését is szolgáló központi lap indításának szükségességéről, ami egyben a vezetőség, a kórusvezetők, irányító és fenntartó szervek számára azonos tájékoztatást is ad a mozgalom eseményeiről.

Az előadás után vitát nyitottak a címben megjelölt témakörben. A

szenvedélyes hozzászólások azt bizonyították, hogy a közös gond munkásdalosmozgalmunk hagyományainak érvényesülése terén nem kicsi.

A hozzászólások sorát Marosán György nyitotta meg.

Feltette a kérdést: „Vagy megoldják a lap kérdését, vagy mi munkáskórusok leszünk kénytelenek fordulni a Párthoz. Itt többről van szó, mint hogy a munkáskórusok bajban vannak –mondja – mert jelentkezett még valami, ami bajban van, s ezt a kérdést ma már nem lehet napirendről levenni. Néhány héttel ezelőtt Váci Mihály írt egy cikket a Népszabadságban, melynek alapgondolata, hogy Vácit letaglózta egy külföldi csoporttal esett találkozás, mert a hazánkba jött külföldiek énekelték saját dalaikat, s a magyarok nem. Mi az oka? Nem akarják? Nem tudják? Nem szeretik? Másnap kiderült, hogy tudják. Van azonban Váci cikkének egy része, melyben idézi Bartókot. Idő: 1906. „A magyar népdal ma nincs a hangversenytermekben, de majd megjön ennek is az ideje. Mikor majd lesz magyar házimuzsika és magyar családok zenélése, nem érik be a legalacsonyabbrendű külföldi kuplékkal, amikor majd lesz magyar éneklés és nemcsak a ritkaság, számára." Nem ismerek a világon egyetlen országot sem – mondja, ahol az állam, úgy mint nálunk, a felszabadulás után annyit áldozott volna a népdal ügyéért és olyan vezetőgarnitúrával rendelkeznék, mint Magyarország, élén Kodály Zoltánnal. Iskolában kötelező tárgy, – káderekét neveltek, tanárokat képeztek. Olyan lehetőségeket teremtettek, melyek világraszólók. Idejöttek tanulni, kutatni, hogy hogyan csinálják a magyarok. 1968-at írtunk. Mit mond itt Váci? Bajban van a magyar népdal – és ezért itt most mi jogosan fogunk szorongni. Azt mondja Váci, hogy: „a népdal épp oly nemzeti vagyon, mint az urániumérc, vagy az alumínium. Azt is a munkások bányásszák ki." De Váci cikke nem beszél munkáskórusról. Majd idézi Breuer János: Hová lett a magyar népdal című cikkét. „Nem tudja mit tegyen az ember!" – mondja, nevessen, sírjon? Mit tettünk az elmúlt 20 évben? Karnagyokat képeztünk, káderokat neveltünk! Breuer az egyedüli, aki 5 sorban beszél a nálunk felgyűjtött és galvanizált munkásdalokról, melyek a fejlett ipari országokban garmadával kínálják magukat.

Nemcsak mi vagyunk bajban, hanem a népdal van bajban! A népdalkórusok vannak bajban! – mondja meglehetősen magas hőfokon.

De vannak, kik a magyar népdalért síkra szállnak. Az Élet és Irodalomban Kiss Rezső leírja, hogy: „néhányan írók, újságírók, költők, festők, leveleket írtunk, hogy jó lenne létrehozni a népdalklubot! Levelünkre igen biztató válaszokat kaptunk. Válaszolt Németh László, Juhász Ferenc, Veres Péter, Simon István, Váci Mihály is. Öröm, hogy ilyen gondolatok egyáltalán megszülettek. Kérdezem: ki fog ahhoz, hogy a munkásdal, a munkásdalkultúra ügyét szóvá tegye?

Én tartozom itt egy vallomással – mondta: „48-ban az egyesülés után egyike voltam azoknak a hóhéroknak, akik segítettek a Munkás Dalosszövetséget megszüntetni." Rákosival, Révaival hosszú vitáim voltak. Rákosi meggyőzött, hogy nem tudjuk a magyar Polgári Dalosszövetséget feloszlatni, de ha a Munkásdalos Szövetség feloszlik, akkor könnyű lesz azt mondani, hogy maguk is oszoljanak fel, s Révai javaslatára hozzuk létre a Bartók Béla Szövetséget. Ez a hiteles történet. Megírtam, meg fog jelenni. Megkérdeztem, mi lesz az egyházi kórusokkal? Azokat kapcsoljuk ki! – mondta Rákosi. Minden más kórus ott lehet a Bartók Béla Szövetségben. Még drasztikusabban, maguk kommunisták azért lesznek ott, hogy az elvtársak segítségével féken tartsák a karnagyuralmat. Ezért lett Kodály a díszelnöke én pedig az elnöke a Szövetségnek. 1951-ben széjjelverték, s azóta nincs semmi, csak a Népművelési Intézet nem sok munkatárssal.

Öt évvel ezelőtt azért nem jöttem le ide, mert nem akartam beleavatkozni teljesen tájékozatlanul az ügybe. Visszamentem a kórusba énekelni. Külföldön jártam, vidéket jártam.

Ne haragudjanak a Szegediek. A nyáron elmentünk Szegedre az Általános Munkáskórus 60 éves jubileumi ünnepségére. Régi harcos kórus, amely a 60 éves évfordulóján nem énekel munkáskórust. Ez fordul elő a Kőbányaiakkal, ez fordul elő a másikakkal. Félreértés ne essék, ha lejárt a munkáskórus ideje, azt meg kell mondani! De ez már nem lehet véletlen! A Népművészeti Intézet illetékeseit kérdezték meg: „Hogy állnak a kórusok?" Azt mondja – érdekesség – a férfikarok fölött eljárt az idő, újak már csak elvétve alakulnak. A jövő a vegyeskaroké.

Másik kérdés, amit a Pártnak tudomására kell hozni, hogy ipari tanulóintézetekben, szakközépiskolákban nincs énekoktatás, kórusmunka. Egyetemen megtanítják, gimnáziumban megtanítják, s véletlen lehet az, hogy az iparitanuló-iskolában nincs kórus, nincs zene tanítás? Hát akkor honnan vegyék a munkáskórusok az utánpótlást? – teszi fel a kérdést.

Nem tartom véletlennek, hogy Fock elvtárs a parlamenti beszédének a végén a következőket mondta: „Nemcsak a művészeket kérjük fel szocialista tartalmú művek alkotására, hanem az öntevékeny gárdákat is." – Tehát abba mi is beletartozunk! Majd egy minősítő hangverseny tapasztalataihoz kapcsolva elmondja, hogy vannak kórusaink, melyek műsorpolitikailag disszonáns hangon énekelnek," s nekünk nincs jogunk ezt a Párt előtt eltagadni, vagy megszépíteni."

... Ha baj van a népdallal, akkor a kórusokkal is baj van – mondja, pedig hajdanában kórusunkból alakult a szakszervezet. Így a 80 éves kórusban öregebbek vagyunk, mint a Szakszervezet maga.

A továbbiakban arról szólt, hogy sajnos nincs szocialista irodalmunk, művészetünk, vagy tán az állami ösztöndíjak, kitüntetések kevés erővel bírnak?

Tudjuk, hogy mi van a kórusok területén! Szűnjék meg a zsebek harca, mert mi nem leszünk sakktábla figura. Fokozott szerepet követel a kórusok vezetőségének.

Kérdezem, hogy vajon a szombathelyi Országos Dalostalálkozó kap-e annyi helyet a Népszabadságban, mint a Táncdalfesztivál? (Biztos hogy nem) – teszi fel a kérdést felszólalása befejező részében.

Most már a találkozó utáni tisztes távolból elmondhatjuk, hogy sem a rádió, sem a televízió, sem pedig a sajtó – ideértve a Népművelés-t is – említést sem tett e nem mindennapi találkozóról.

Ezután Révész László a Magyar Rádió zenei osztályának vezetője, a Vándorkórus karnagya kért szót. Elmondta, hogy a kórusok műsorának összeállításakor legtöbbször hiányzik a tervszerűség. Ez vonatkozik a „Kóruspódium" és a „Munkásénekkarok a mikrofon előtt" c. rádióadások műsorára is. Itt nem ellenállással kell megbirkózni, hanem segítséget kell nyújtani az igények kielégítéséhez. Hangsúlyozta a munkásmozgalom, klasszikus számai műsoron való tartásának szükségességét, de emellett új művekkel kell gazdagítani ezt a repertoárt. Felhívja a kórusvezetők figyelmét a művek gondosabb kiválogatására.

Külön hangsúlyt ad azon véleményének, hogy a munkásmozgalmi dalok igényes, művészi megszólaltatása legalább annyira fontos, mint a klasszikusoké.

A nagy összkari számok dirigenseinek kiválogatásával kapcsolatosan elmondja, hogy ez nem történhet a demokratizmus alapján. Csak azon kórusvezetőket szabad erre felkérni, akik képesek a nagy tömeg összefogására.

Nagyon egyetért a Szövetség létrehozásának gondolatával, s feladatát a kezdeményezésben és a tartalmi munka irányításában látja és tartja a leglényegesebbnek.

Maklári József, a Népművelési Intézet munkatársa hozzászólásában kitér az Intézet helyzetének ismertetésére. Elmondja, hogy egy segíteni akarással teli intézmény, amelynek se hatalma, se lehetőségei nincsenek a szükségesnek látott és tudott feladatok megoldásához. Jóindulatú, segítőkész tanácsait csak akkor fogadják el, ha éppen akarják. A továbbiakban szól az iskola, a tv zenei nevelés terén betöltött szerepéről. Mindkettőtől komoly eredményeket remélünk, noha a tv tánc és táncdalfesztiváli programja nem a legteljesebb mértékben szolgálja eme célkitűzéseink megvalósítását. Ugyanakkor e műsorokat és rendezvényeket a KISZ mint kiemelt művészeti ágat kezeli. Ezután felolvasta a Szövetség és a lap ügyében a Művelődésügyi Miniszterhez írt kérelmet, amit a tanácskozás résztvevői aláírtak.

A megjelentek úgy távoztak a tanácskozás színhelyéről, hogy az elhangzott témakörben nem kevés azon tennivaló, ami sürgős megoldásra vár, s mindenki bízott abban, hogy a következő, 1973-as találkozón még több eredményről és kevesebb megoldásra váró problémáról adhat számot a magyar kórusmozgalom.

Azok a dalostalálkozók, melyek az 1938-as nagy dalosünnep eszmei fényétől megvilágítva 1948 és 49-ben még szerényebb keretek között, de 1963 és 1968-ban akár nemzetközi találkozóhoz is méltó színvonalon kerültek megrendezésre, hirdetik a megváltozott élet tágra nyílt lehetőségeket teremtő szabad ország boldog fiainak győzelmes énekét.

Külsőségeiben hatalmas és impozáns, – szellemében és eszmeiségében igaz –, lehetőségeiben és körülményeiben megváltozott – így jellemezhető mindaz, ami városunkban 25 év alatt a munkás dalosmozgalom hagyományainak ápolására és a magyar énekkari mozgalom hasznára történt.

E találkozók ünnepet jelentettek megyénk és országunk kórusmozgalmának egyaránt. Szerénytelenség nélkül, de meg kell mondanunk, hogy 1945 adta lehetőségeinek birtokában a város és megye nem feledkezik meg azokról, akiknek művészi dalában megfogalmazódott az eszme diadala.

. . .„Énekeljetek,
hogy a múlt rozsdás avarja alól
lila andante-val kimosolyogjanak az ibolyák,
s a zúzós telet lebíró tavaszt,
hirdesse a megújuló világ.". . . (Pákolitz)

A HAGYOMÁNY KÖTELEZ . . .

Az 1938-ban Szombathelyen rendezett Munkásdalos Találkozó negyedszázados jubileuma alkalmával Vas megye Tanácsa Végrehajtó Bizottsága határozatot hozott, hogy 1945 után az évfordulón először, majd ezt követően 5 évenként a munkás dalkultúra ápolása érdekében megrendezzük Szombathelyen az Országos Munkásdalos Találkozót. Két alkalommal már városunkban üdvözölhettük a munkás dalosmozgalom derékhadát.

A következő találkozó tervezett időpontját 1973. június 2–3–4-ben jelölték meg, tekintettel arra, hogy a várható jó időn kívül pünkösd volt az 1938-as rendezvénynek is a napja. Erről tájékoztatta a találkozó szervezésével, rendezésével megbízott Savaria Intéző Bizottság a Népművelési Intézet Művészeti Osztályának vezetőjét Maróti Gyulát, s kérte, hogy az 1973-as országos rendezvényterv készítésekor ezt vegyék figyelembe. Ezzel kezdetét vette az előkészítő munka, melynek pontos ideje 1971. november 7. volt.

A találkozó előkészítésével kapcsolatos javaslatokat és feladatokat Batki Jenőnek – a Savaria Intéző Bizottság titkárának tervezete tartalmazta. A találkozó évéhez való közeledés során kialakultak az országos rendezvények helyei, alkalmai és ideje. Ezek figyelembe vételével szükségessé vált az időpont módosítása, miszerint nem június 2–3–4-én, hanem június 28–29–30 és július 1-én kerülhet sor a megrendezésre. Ezt a Vándor Sándor Szemle és Fesztivál, valamint a II. Vasas Dalosünnep rendezvényei indokolták. A módosítás nem jelentett gondot, hisz erre az időre a kollégiumi férőhelyek felszabadulása megkönnyítette a rendezők helyzetét.

A Szombathelyi Országos Munkásdalos Találkozó előkészítésével kapcsolatos javaslatok:

A találkozó pontos és használandó címe:

SZOMBATHELYI ORSZÁGOS
MUNKÁSDALOS TALÁLKOZÓ

A találkozó ideje: 1973. június 28, 29, 30. és július 1.

A meghívásra javasolt kórusok:

1. „Aranykalász" férfikar, Mezőkeresztes
2. „Bartók Béla" férfikar, Pécs
3. „Bányász-Béke" kórus, Várpalota
4. Bányász Művészegyüttes énekkara, Tatabánya
5. Csepeli Munkásotthon vegyeskara, Csepel
6. ÉDOSZ férfikar, Budapest
7. Építők Központi kórusa, Budapest
8. „Erkel Ferenc" énekkar, Kispest
9. Fővárosi Közlekedési Vállalat férfikara, Budapest
10. Kőbányai Általános Munkáskórus, Budapest
11. „Maróthy György" énekkar, Debrecen
12. MSZBT Központi Kórusa, Budapest
13. OKISZ Művészegyüttes vegyeskara, Budapest
14. Papíripari Vállalat Központi férfikara, Budapest
15. Pesterzsébeti Munkáskórus, Budapest
16. Péti Munkáskórus, Pét
17. Szolnoki Vasutas énekkar, Szolnok
18. Újpesti Munkásotthon énekkara, Budapest
19. Vándorkórus, Budapest
20. Városi vegyeskar Ajka,
21. Dunaújvárosi Vasmű Vegyeskara, Dunaújváros
22. Komlói Munkáskórus, Komló
23. „Mecsek" Együttes Vegyeskara, Pécs
24. Megyei Művelődési Ház Vegyeskara, Zalaegerszeg
25. Vagon és Gépgyár kórusa, Győr
26. Tokodaltárói Bányász Vegyeskar, Tokodaltáró
27. Budafoki Műv. Ház Munkásdalköre, Budapest

És kb. 10-15 megyei kórus.

A meghívásra javasolt kórusok mellett számolnunk kell még 2 vagy 3 külföldi kórus meghívásra is. Ezek 4 napos magyarországi tartózkodásának költségeit központi alapból a SZOT fedezi.

A meghívandó külföldi együttesek név és címjegyzékét a SZOT bocsátja rendelkezésünkre az országos szervezőbizottság felhívásával együtt, mely tartalmazza a találkozón való részvétel feltételeit. A végleges meghívás csak azután történhet, miután a külföldi fél visszajelentkezése a részvétel feltételeinek vállalása tárgyában rendelkezésünkre áll.

Programtervezet:

1973. június 28-án

Az országos Szemle záró és egyben a dalostalálkozó nyitóünnepsége alkalmából a Zeneakadémián rendezendő hangversenyen a pécsi és a szegedi ifjúmunkás kórussal közös produkcióban lépne fel a *szombathelyi MÜM 405-ös szakmunkásképző kórusa.* A kórus budapesti szereplésének költségei a dalostalálkozó költségvetésébe tervezendők. Még ezen a napon várható a külföldről meghívott énekkarok érkezése. A külföldi kórusok elhelyezése után városnéző programot és üzemlátogatást tervezünk.

1973. június 29-én (péntek)

A dalostalálkozó tulajdonképpeni megnyitása. Este 7.30-kor hangverseny a Művelődési és Sportházban. A hangverseny műsorában csak a külföldi kórusok kapnak helyet önálló számmal, s a műsorban a Vas megyei kórusok közös számai hangzanak el. 21 órától a televízió körkapcsolást tervez az egyidőben rendezett három hangversenyről. Budapest, Miskolc, Szombathely. Mindhárom nagy találkozó szervesen kapcsolódik egymáshoz, de mint rendezvény mindegyik önálló. E körkapcsolás alkalmával az esetleges közös kórusok mellett a terv szerint három helyen szereplő kórusok közös produkciójára is sor kerül. Egy időben, egy zenekarral három helyen hangzik fel két közös szám. Balázs: Dalol az ifjúság és Ránki: Dal a népek egyetértéséről c. műve. Ez egyben a televízió technikai és a kórusok minden tekintetben való vizsgája lesz.

1973. június 30-án (szombat)

A 29-én este városunkban szereplő külföldi kórusokat különvonat viszi Budapestre, ahol fellépnek az e napi hangversenyen. Ugyanezen a napon reggel indul a különvonat Budapestről – Szombathelyre, amellyel érkeznek a dalostalálkozónkra meghívott honi kórusok. Azok a kórusok, melyek nem Budapesten keresztül jutnak el hozzánk, ugyancsak e nap délelőttjén érkeznek. A résztvevő kórusok számától függően 2, 3 vagy 4 helyen rendezzük meg a találkozó szakmai bemutató hangversenyeit. Terveink szerint e hangversenyek műsorán csak egyéni produkciók hangzanak el, esetlegesen közös énekléssel fűszerezve.

1973. július 1. (vasárnap)

A vendégkórusok felvonulása az emlékműhöz, ami egyben a találkozó záróünnepélye is. A záróünnepély programjára, mint a találkozó többi szakmai vonatkozású teendőire a KOTA megyei szervezetének művészeti bizottsága megteszi javaslatát. A záróünnepély után szabadprogram. Elképzelhető valami szervezett műsor a Csónakázó tó környékén. A záróünnepély után fogadás a résztvevő kórusok vezetői és karnagyai részére, majd ebéd után vagy a délutáni órákban hazautazás.

Javaslatként megemlíteném, hogy a dalostalálkozó idejére célszerű lenne a dalosmozgalommal, vagy megyénk kórusmozgalmával foglalkozó kiállítás megrendezése. Esetlegesen a vendégkórusok megyénk területén történő szerepeltetésének gondolatát ismételten tegyük megfontolás tárgyává.

Fontosnak tartanám a *helyi szervezőbizottság mielőbbi* létrehozását, a feladatok elhatárolását és elosztását.

– a hazai kórusok mielőbbi meghívását

– a vasi kórusok vezetőinek mielőbbi összehívását és a felkészülés megkezdését

– a vasi kórusok közös számainak kiválasztását és a kottaanyag rendelkezésre bocsátását.

A meghívásra javasolt kórusok a meghívó levelet már a megalakult Országos Dalostalálkozó Rendező Bizottságától kapták 1972. december 10-én. A meghívó levélhez jelenkezési lapot mellékeltek, amely az előkészítő munkához a legszükségesebb adatokat tartalmazta. A jelentkezés idejét 1973. január 15-ben jelölték meg.

A meghívólevélben a kórusok tájékoztatást kaptak a következőkről: A tervezett időpontban több országos rendezvény lesz, ezért az országos egyeztetés során megállapodás történt abban, hogy a szombathelyi Országos Munkásdalos Találkozó szervesen kapcsolódik a Vándor Sándor Munkás Énekkari Szemle és Fesztivál budapesti, valamint a II. Vasas Dalosünnep miskolci rendezvényeihez. A részvételi költségek a találkozón résztvevő kórusokat terhelik. Útiköltség és 80,– Ft a személyenkénti szállás és étkezés díja.

Az előző találkozók gondolatébresztő élményei hatására Virágh Márta szombathelyi költő verset írt „Dalolj Savaria" címmel. Szombathely városa, és a Népművelési Intézet pályázat hirdetését tervezte kórusmű megírására.

A pályázat feltételei voltak:

1. Szombathely szeretné, ha a pályázók Virágh Márta versét zenésítenék meg.
2. A pályátatot kiíró szervek elfogadnak minden olyan vegyes, vagy egynemű karra írott munkásmozgalmi művet, amely még nem került bemutatásra.
3. Minden felkért pályázó több művel is pályázhat.
4. Minden olyan pályázónak, aki a kiírásban rögzített feltételeknek megfelelő pályaművet küld be – határidőre – ezer forint tiszteletdíjat ajánl fel az Intéző Bizottság.

Ezen kívül a Virágh Márta vers megzenésítéséért Szombathely város felajánl:

1 db 3000,– Ft-os I.díjat
1 db 2000,– Ft-os II.díjat
1 db 1000,– Ft-os III.díjat

A Népművelési Intézet a szabadon választott pályaművek jutalmazására ugyancsak felajánl:

1 db 3000,– Ft-os I.díjat
1 db 2000,– Ft-os II.díjat
1 db 1000,– Ft-os III. díjat

A pályázatok beküldésének határidejéül 1972. március 15-t jelölték meg.

Virágh Márta: Dalolj Savaria c. versére Szőnyi Erzsébet vegyeskari művet írt, amit a szombathelyi kórusok, – ugyan nem e találkozón – Párkai István vezényletével mutattak be.

A dalostalálkozó utaztatási, elszállásolási és étkeztetési feladatainak megoldására az IBUSZ Utazási Iroda, a jelvények és plakettek készítésére az Állami Pénzverde, a nyomdai anyag készítésére pedig a Vas megyei Nyomdaipari Vállalat kapott megbízást.

A találkozó rendezésében széles körű részvételnek lehettünk tanúi. Többek között a találkozókon hagyományos zászlószalagozáshoz a szalagokat a különböző Ipari Szövetkezetek készíttették és azt az ünnepi alkalommal az adományozó szövetkezet egy dolgozója kötötte fel egy-egy kórus zászlajára.

Így: A Kecskeméti Ipari Szövetkezetek Kodály kórusának a Sabaria Ruhaipari Szövetkezet
szalagozó: Matók Lívia

A Várpalotai „Jó szerencsét" Műv. Közp. énekkara részére a Cipőipari Szövetkezet
szalagozó: Szepesházi Éva
A Szombathelyi Szövetkezeti Bizottság „Béke" kórusa részére a Vegyesipari Szövetkezet
szalagozó: Lisztes Katalin
A Sárvári Szöv. Bizottság Ikervári Női kara részére a Bőrdíszmű és Papírfeldolgozó Szövetkezet
szalagozó: Kirner Erzsébet
A Sárisápi „Sziklai Sándor" Bányász Műv. Ház kórusa részére a Fodrász Szövetkezet
Szalagozó: Mayherr Gabriella
A Csepregi „Egyetértés" vegyeskar részére a Villamossági Szövetkezet
szalagozó: Mátyás Mária
A Zala megyei Műv. Központ kórusa részére a Műszeripari Javító Szövetkezet
szalagozó: Szatmári Ildikó
A BKV „Szabó Pál" Műv. Ház kórusa részére az Építőipari Szövetkezet
szalagozó: Tóth Ágnes
A 405-ös Ipari Szakmunkásképző Int. kórusa részére a Vas megyei Fényképész Szövetkezet
szalagozó: Varga Margit
A Tokodaltárói Bányász Kultúrotthon kórusa részére a Fémipari Szövetkezet
szalagozó: Hermán Éva

A találkozóra meghívást kapott 26 megyénken kívüli, 16 Vas megyei, valamint három külföldi kórus.

Közben a minden testület részéről elfogadott négy napos programhoz elkészült a részletes forgatókönyv, ezen belül a pontos szereplési rend és műsor.

A négy nap programja vázlatosan a következő volt:

Június 28. csütörtök

A külföldi kórusok érkezése
(Fogadásuk, programjuk a meghívó szervek intézkedése szerint)

Június 29. péntek

15.00 Vasi kórusok próbája a Művelődési és Sportházban.
17.30 Beéneklés a hangverseny színhelyén. (külföldi kórusok)
20.00 Díszhangverseny a Művelődési és Sportházban. A külföldi kórusok önálló műsorral, a vasi kórusok 2 blokkban és összkarként szerepelnek. (21 órától a televízió Budapest–Szombathely–Miskolc hangversenyeit körkapcsolással egyenes adásban közvetíti.)
22.15 A vendégkórusok szálláshelyre és a nem szombathelyi megyei kórusok hazaszállítása.

Június 30. szombat

10.00–10.30 A Budapest Déli pályaudvarról különvonattal érkezők fogadása az állomáson; az autóbusszal érkezőké a Március 15. téren.
11.00 A dalostalálkozó nyitó ünnepsége a Március 15. téren.
12.00 Szálláshelyek elfoglalása, ebéd, városnézés.
16.00–18.00 Beéneklés a szakmai bemutatók színhelyén.
18.00–19.30 Vacsora
20.00 Szakmai bemutatók az alábbi helyeken: Az Egészségügyi Szakiskola körterme, Nagy Lajos Gimnázium díszterme, MÁV Haladás Művelődési Otthon, MÁV Igazgatóság nagyterme, Megyei Művelődési Központ, Tanítóképző Intézet díszterme, Kőszeg, Jurisich Vár Műv. Közp.
A bemutatókat szakmai megbeszélés és szerenád követi.

Július 1. vasárnap

7.00– 7.30 Reggeli
8.30 A közös számok próbája a Berzsenyi téren.
9.00 A kórusok indulása a Berzsenyi térről a fúvószenekar vezetésével a felszabadulási emlékműhöz.
9.30 Záróünnepély a felszabadulási emlékműnél.
10.00–11.00 Szórakoztató matiné hangversenyek
(Csónakázó tó szigete, Tóvendéglő előtti tér, Termál fürdő területén)
11.00 Fogadás a kórusvezetők részére a KIOSZK-ban.
12.00–14.00 Ebéd
14.00–17.00 Szabad program
17.39– Hazautazás különvonattal

1973. március 20-án a KOTA értekezletre hívta a Televízió, Szombathely és Miskolc képviselőit a tervezett televíziós közvetítés részleteinek tisztázása céljából. E megbeszélésen részt vett a Magyar Televízió képviseletében Benczédi Ágnes és Vecsernyés János, Szombathelyt Hesztera Aladár; Miskolcot Böröcz József és Vass Lajos, a Kórusok Országos Tanácsát pedig Maróti Gyula főtitkár, Lénárt Elek, Dr. Pacsay Judit és Révész László képviselte.

Megállapodás történt abban, hogy a műsorok második felét a tv körkapcsolás miatt mindhárom helyen a televízió rendezi, a margitszigeti koncert főrendezőjének irányításával. E megállapodás után sor került a közvetítéshez készült műsorterv megbeszélésére. A műsor összeállítására Révész László kapott felkérést azzal, hogy azt Vecsernyés Jánosnak eljuttatja.

A körültekintő előkészítő munka után elérkezett a dalostalálkozó ideje. A megnyitó ünnepségre a Március 15. téren került sor, ahol megjelentek Vas megye és Szombathely város állami és társadalmi testületeinek vezetői. A Himnusz elhangzása után Magyar Gyula az MSZMP Vas megyei V. B. tagja, az SZMT vezető titkára, a KÓTA Vas megyei Szervezetének elnöke köszöntötte a vendégkórusokat.

Az üdvözlő szavak után utalt a kórusmozgalom osztályharcos múltjára és nemes hagyományaira. Köszöntötte a három külföldről érkezett kórust, akik találkozónkat nemzetközivé avatták. Eljöttek, hogy velünk énekeljenek, hogy együtt szárnyaljanak a régi és új munkásdalok a mi emberséges világunkért, a békéért. – mondotta.

Az ünnepi köszöntő után a kórusok elhelyezték koszorúikat a Lenin-szobornál, miközben felzengett a Fel vörösök, proletárok kezdetű mozgalmi dal. Az ünnepség az Internacionálé hangjaival ért véget, majd ezt követően minden a forgatókönyvben rögzített terv szerint történt.

A szakmai bemutatókra 30-án este 8 órakor hét helyen került sor, melyeken 42 kórus mutatta be önálló műsorát. A bemutatók után az előzetesen felkért szakemberek szakmai beszélgetésen mondták el tapasztalataikat a kórusok vezetőinek.

A rendezőség minden bemutató színhelyére felkérte megyénk vagy városunk egy-egy vezetőjét, aki a szereplés után a kórusoknak emlékplakettet adott át. A zökkenőmentes rendezés érdekében minden bemutató helyszínére műsorközlőt és felelős ügyelőt is biztosított.

A találkozó záró napjának reggelén ünnepi hangulatra ébredt a város. A kórusok a fúvószenekar kíséretében vonultak a Berzsenyi tér-

ről a Felszabadulási emlékműhöz, ahol Balázs Á: Dalol az Ifjúság c. műve szólalt meg összkarban Boros András karnagy vezényletével.

A vendégkórusoktól a város vezetői nevében Horváth Miklós az MSZMP Városi Bizottságának első titkára búcsúzott. „Különösen kedves vendégektől köszönünk el most – szólt – hiszen Szombathely azoknak a dalosegyesületeknek adott találkozási lehetőséget, amelyek mindig a munkásosztály öntudatos tömegeiből merítették utánpótlásukat. A munkáskórusok története része a magyar forradalmi munkásmozgalomnak. A munkás dalkultúra ápolására, gazdagítására egyaránt kötelez a történelmi örökség és szocialista társadalmunk igénye. Viszontlátásra 1978-ban!" – fejezte be beszédét.

Ezt követően Szombathely párt- és tanácsi vezetői, a kórusmozgalom és a kórusok képviselői koszorút helyeztek el az emlékműnél, aztán közel kétezer torokból, Németh István karnagy intésére felzengett Kodály–Berzsenyi csodálatos kánonja, a Forr a világ. Az ünnepség és egyben a találkozó rendezvényeinek sora az Internacionálé hangjaival ért véget.

A rendezvény sikere az értékelések tükrében nem felhőtlen.

„Kezdettől fogva nyilvánvaló volt, hogy Szombathely ezt a dalostalálkozót – elérkezvén periodikus ideje – mindenképpen megrendezi, külső segítség nélkül is. Ezt akkor is tudtuk már, amikor az idei Vándor Sándor munkás- és ifjúmunkás fesztiválról még szó sem volt. Épp ezért nem tartjuk szerencsésnek, hogy az időbeni egybeesés miatt egy erősen Budapest-centrikus hangversenysorozat részévé vált a mi sajátos ügyünk, sőt részben függvényévé egy meglehetősen balul sikerült tévéműsornak. A három helyszínre szélesztett munkáskórusok megközelítően sem demonstrálhatták úgy közös- és napjainkban eléggé perifériára szorult – ügyünket, mintha Szombathelyen, a hagyománynak és az eredeti elképzelésnek megfelelően, legjobbjaik találkozhattak volna egymással és – szerencsésebb módon kitervelt tévéműsor útján – az egész ország közönségével. Teljes mértékben meg vagyunk győződve a központi rendező szervek jó szándékáról, de fenntartjuk véleményünket, hogy eléggé át nem gondolt intézkedéseik több zavart okoztak, mint amennyit használtak."[67] – Írta Kulcsár János a Vas Népe 1973. július 8-i számában.

E találkozó megrendezése nagyban különbözött az eddigiektől, hisz az előző találkozók gazdája, szervezője, s házigazdája Vas megye, illetve városunk volt, míg e találkozó szervesen kapcsolódott a Vándor Sándor Országos Énekkari Szemléhez. E gyakorlat ilyen formában

nem hozott osztatlan egyetértést. Sajnos az aggodalmaskodók hitét erősítette a bekövetkezett balszerencse, hogy az ünnepi hangverseny budapesti bemutatóját elverte az eső, ezért a tervezett televíziós közvetítés egyáltalán nem emelte a mi rendezvényünk ünnepélyességét. Talán nem is túlzás, ha a televízió szerepét és jelenlétét az ünnepi hangversenyen csak mint zavaró tényezőt és a negatív hős szerepét betöltő együttest lehet értékelni. Ténykedésében egy kicsit mostohának éreztük a munkásdalosok nagy rendezvényét. Az eset természetesen tanulságul szolgál a rendezőknek is, hogy ilyen formában többé nem kerülhet sor demonstratív hangverseny rendezésére. Kicsit fájó számunkra az a tény, hogy minden országos dalostalálkozót annak a reményünknek jegyében szerveztünk nagy lelkesedéssel, hogy a találkozó ünnepélyessége, politikai és szakmai színvonala erőteljes lendületet ad megyénk kórusmozgalmának az elkövetkezendő időben. Sajnos jelenleg ez nagyon megkérdőjelezhető. Valahol súlyos hibát követtek el a tv illetékesei, mert a mozgalom dalosünnep voltát ízekre törték azáltal, hogy az előző megállapodástól eltérően a kórusok által közös előadásra szánt művek közvetítését elhagyták. Félő, hogy ezek után kórusaink elzárkóznak a közös művek tanulása elől. (Vas megyei summásdalok; Balázs: Napigéző)

A találkozó ilyen formában történt megrendezésének gondolata nagyon megszívlelendő a jövőre nézve is, hisz az alapgondolat a munkásdalosok nemcsak országos, de nemzetközi ünnepévé akarja avatni e rendezvényt. A megvalósítás módja és talán még az ideje is módosítást kíván. Célszerűbb lenne e három helyen rendezett találkozó mintájára továbbra is e gyakorlatot követni azzal a különbséggel, hogy mindezt időben szét kellene húzni. Megvalósíthatónak tartanánk, ha pl. május–júniusban, időben elosztva, mint egy nagy, egységes rendezvénysorozat egy rendezvénye kerülne szervezésre a szombathelyi, a miskolci vagy éppen más város találkozója. Ezt követően zárná a sort egy júliusban Budapesten rendezendő találkozó. Mindez történhetne országos irányítás mellett, egységes célkitűzéssel, de helyi rendezéssel. Tekintettel arra, hogy terveink szerint Szombathely ötévenként kívánja megrendezni e találkozót, még az is elképzelhető lenne, hogy a közbülső négy évben más-más város – ha nem is ilyen hatalmas keretekben – de fórumot biztosítana a munkáskórusok találkozásának.

A továbbiakban egy fogalom tisztázását tartanám nagyon időszerűnek. Történetesen: mi a munkáskórus? Szerény véleményem szerint

napjainkban és főleg társadalmunkban nagyon nehéz a határvonalat meghúzni a munkás és nem munkáskórus között, mivel szinte kivétel nélkül minden kórusban megtaláljuk a munkásdalosokat. Nem tartom feltétlenül helyesnek, hogy csak az üzemen belül létező kórus munkáskórus, míg kultúrotthonokban, tömegszervezeteknél vagy egyéb kulturális intézményeknél működő énekkar a működés helyét alapul véve neveztessék valamilyen kórusnak, de nem lehet munkáskórus. Még tovább mennék. Ha adva van – márpedig elég szép számmal – olyan ifjúsági kórusunk, melynek tagsága nagyobb részt munkásszülők gyermeke, de mivel társadalmunk nyújtotta lehetőségekkel élve nagyon komoly zenei felkészültséggel rendelkezik, mert zeneiskolai tanulmányokat folytat, vagy zenei tagozatú iskolában végezte tanulmányait, ezért magasabb fokon képes hirdetni, megszólaltatni a munkásság harcairól vagy jelen eredményeiről, gondtalan életéről írt műveket, nem jelentheti a munkáskórusok nagy családjáról való kizárásukat. Ugyanakkor e magasabb szinten történő éneklés nem jelentheti a körülményeiről, adottságairól, lehetőségeiről ismert, de nagyon derekasan és becsületesen dolgozó üzemi kórusaink teljesítményének lekicsinylését. Ugyancsak az előzőekben elmondottak alapján a munkáskórus elnevezés nem lehet egyenlő, – mert valójában nem az, – csak az alacsonyabb teljesítményekre képes együttesekkel. Szükséges lenne egy minősítésbeni differenciálás a két fajta kórus között, mert a helyesen egyre magasabbra tett mérce, nem minden esetben hat lendítő erőként a minden megbecsülést és elismerést megérdemlő üzemi kórusainkra. Valahol útját kellene állni annak a hamis forrásból táplálkozó hír terjesztésének, hogy e kórusaink megöregedtek, komoly teljesítményekre nem képesek, s majd kikísérik egymást a temetőbe. Sajnos elég sok felelős beosztásban dolgozó is behódol e nézetnek, s az abból következő erkölcsi és egyéb támogatás, amire beosztásánál fogva lehetősége van, arányban van véleményével. Az ilyen nem kellően meggondolt, mondhatnám a munkáskórusok ügyével szembeni felelőtlen és elhamarkodott vélemény hangoztatásával megsemmisítő erkölcsi csapást tudnak mérni egy-egy együttesre. Az, hogy kórusaink tagsága felett megy az idő, az a világ legtermészetesebb folyamata. Nem ok a vészharang kongatására, hanem észre kell venni, hogy a fiatalokból alakult jó kórusok elhivatottsággal igenis meg tudják énekelni a munkásélet szépségeit, hisz napjainkban inkább annak szépségéről, mint harcáról dalolunk egyre többet.

Valahol nagyobb hangot kellene adnunk annak az igazságnak, hogy munkás dalosmozgalmunkban nem az önálló (kórus és vezető személyére egyaránt vonatkozó) teljesítmények számolhatók kizárólagosan értéknek, hanem az ügyért, alkalmasint névtelenül dolgozó kórusok teljesítménye is, amelyek a közös számok lelkiismeretes megtanulásával teszik az ünnepet igazi ünneppé. Ha e nagy találkozó tanulságaiból várt haszonnal valamit le akarunk szűrni, akkor ez legyen az első! Sajnos meg kell mondanunk, hogy a találkozón részt vevő kórusok a szakmai bemutatókra alaposan felkészültek, de a közös számokat nem tanulták meg.

A találkozó lebonyolítása Szombathelyen a forgatókönyvben leírtak szerint történt.

A találkozón részt vett kórusok száma:	45	2164 fő
Ebből: Vas megyei:	16	650 fő
vendégkórus		
magyar:	26	1304 fő
külföldi:	3	210 fő
Összesen:	45	2164 fő

A találkozónkon három külföldi kórus vett részt:

1. a bulgáriai Razgrad (testvérmegye) kórusa,
2. a szovjet MARI Autonóm Köztársaság kórusa,
3. a Torinói Munkáskórus.

A találkozó hitelt érdemlő szakmai értékelésére nem vállalkozhatunk, mivel a 7 helyen egyidőben rendezett bemutatókról csak a jelenlevő szakemberek, – akik a bemutatót követő szakmai megbeszélést vezették – tudnának tájékoztatást adni. Dr. Baross Gábor, Párkai István, Kardos Pál, Lukin László, Kontra István, Békefi Antal, Békefi Gábor.

Kórusaink műsorát elemezve megállapítható, hogy abban tükröződik és kifejezésre jutott a találkozó célja.

A szakmai bemutatókon elhangzott 162 mű közül a munkásság harcaival, életével kapcsolatos művek száma: 78, ami közel a műsor 50 %-át teszi ki.

Az elhangzott művek:

1. Reneszánsz és barokk	22
2. Bécsi klasszicizmus	2

3. Romantika	19
4. Bartók–Kodály	27
5. Bartók–Kodály utáni generáció	78
6. XX. sz. nem magyar	14
összesen:	162
Ebből: Népdal, népdalfeldolgozás	34
Munkás témájú	78

A találkozó sikeres megrendezése után sor került annak rövid értékelésére, melyre a találkozó minden szervezője meghívást kapott. Az értékelésen részt vett, s a munkáért köszönetét fejezte ki valamennyi résztvevőnek Magyar Gyula a KÓTA Vas megyei szervezetének elnöke, Vámos József Vas megye Tanácsa elnökhelyettese, Maróti Gyula a KÓTA főtitkára és Kiss Alajos Szombathely város tanácsának elnökhelyettese.

A 40 ÉVES ÉVFORDULÓN . . .

A társadalom kultúrtörténetében vannak napok, melyek határkövek és megállásra késztetnek. Ilyen határkő a magyar munkásdalos mozgalomban 1938, melynek eseményei összeforrtak Szombathely városával. A háború fenyegető veszélyének küszöbén kórusaink a dal erejével tettek hitet békevágyuk mellett. Szinte kimondatlanul bizonyítva és akarva azt a zenében rejlő csodálatos erőt, melyet hazánk fia, a XX. század zenei életének géniusza így fogalmazott: „A zene láthatatlan aranyhíd, mely összeköti a föld minden népét!" Ennek a nagyszerű dalostalálkozónak állított emléket Szombathely az 5 évenként megrendezett kórustalálkozóval. Ezért került sor a 40. évfordulón is 1978. július 1–2–3-án az Országos Munkásdalos Találkozó rendezésére. A rendezés gondolatának támogatója volt minden olyan hivatal és szervezet, mely felelősséget érzett és érez énekkari mozgalmunk fejlődéséért és azért hajlandó cselekedni, s ha kell áldozni. Vas megye és Szombathely párt, szakszervezeti és állami vezetése maximális segítséget nyújtott a rendezőségnek a feltételek megteremtésében. A lelkesedéstől fűtött munkában a gondok megoldásához segítőként jelentkeztek a Minisztériumok, a SZOT, az OKISZ, a KISZÖV, a MESZÖV és a KISZ. A legfőbb szakmai tanácsadó és a munkában az első tervezet megírásától mindenben segítségünkre volt a Kórusok Országos Tanácsa, melyért munkatársait városunk lakói és a 2400 énekes nevében illeti köszönet.

A találkozó megrendezésével kettős célunk volt. Egyrészt hódolni 1938 emlékének, másrészt felmérni, hogy a munkás-énnekkari kultúra terén meddig jutottunk, s mi az, amire jövő terveinket építhetjük. E demonstratív felvonulása kórusmozgalmunk derékhadának biztató reményekre jogosít.

A rendezés belső teendői lényegében három fő esemény köré csoportosultak.

1. A demonstratív jellegű megmozdulásokra.
2. A kórusok szakmai eredményeit reprezentáló alkalmakra.
3. A Kórusok Országos Tanácsa által szervezett és rendezett országos munkás-énekkari konferenciára.

E felsorolás és e merev kategorizálás nem is teljesen helytálló, hisz a demonstratív jellegű alkalmak ünnepélyességét is a kórusok szakmai hitvallása tette felejthetetlenné. Pl. a Lenin-szobornál Kodály: Fölszállott a páva c. műve a férfikarok tolmácsolásában. Szárnyaló

emlékezés 1938-ra! Vagy éppen az ünnepi hangverseny nagy kórusblokkjainak csak ritkán hallható művészi szintű és magávalragadó csodálatos műáradata, ugyanakkor a következő nap szakmai bemutatói egyben kórusaink demonstratív felvonulását is jelentették. Közösen gyönyörködhettünk a nemzetközi versenyeken díjnyertes kórusaink műsorában, melynek révén a közös és jogos büszkeség ereje tett még elszántabbá bennünket a még komolyabb munkára.

Ha a találkozó jellemzőit keresem, akkor elsőként kell említenem, hogy az ének és az énekesek ünnepe volt! Sikerült kizárni minden olyan zavaró tényezőt, mely az örömtől táplált muzsikálás gátja lehetett volna.

A találkozón résztvevő kórusok száma:	46
ezek közül: ifjúmunkás kórus:	7
felnőttkórus:	39
A kórusok megoszlása kórusnemenként:	
női kar:	3
férfikar:	15
vegyeskar:	28

A találkozón résztvevő kórustagok száma: 2548 fő.

Július 1-re ünnepi küllemet öltött a város. A kórusok tekintélyes száma a Budapest Keleti pályaudvarról 6.05-kor induló különvonattal 9.53-kor érkezett Szombathelyre. Az állomáson a Művelődési és Sportház fúvószenekara fogadta a már ismerős vendégeket. A megérkezés után zárt rendben a Lenin-szoborhoz vonultak, ahol a Himnusz hangjai után Csonka György, Vas megye Tanácsának elnökhelyettese köszöntötte a felsorakozott énekkarokat. Ezután a 15 férfikar ajkán felhangzott Kodály: Fölszállott a páva című műve. A hatás lebilincselő volt! A koszorúzás után az ünnepség az Internacionálé hangjaival ért véget.

19 órakor ünnepi hangverseny kezdődött a Művelődési és Sportházban, ahol a fankárok megszólalása után 13 férfikar énekelte a találkozó mottójának is beillő Karai–Juhász: A munkásotthon homlokára című művét, a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar kíséretével. Molnár István, az MSZMP Városi Bizottsága titkárának megnyitó szavai után a közönség ünneplésétől kísérve került sor hagyománytörzően a zászlók szalagozására. Ezt követte az összkarok két órás művészi igénnyel megszólaltatott műsora. Valami le nem írható ün-

nepi hangulat töltötte be a hatalmas termet. Mindenki érezte, hogy a sok-sok énekes szíve egy ütemre dobban, s a muzsikában mindenki eggyé forrt. Felejthetetlen volt mint zenei élmény, ahol kórusaink megbecsülést szereztek a közös éneklésnek. Köszönet illeti mindezért a kórusok karnagyait, akik lelkiismeretesen felkészítették együtteseiket. Bízunk abban, hogy ez jelentős előrelépés volt a megálmodott „Éneklő Magyarország" felé! Az auditív élményekben gazdag est felejthetetlenné tételét még fokozta a pompás látvány. A szereplő nyolc összkar mellett önálló pódiumot csak a két külföldi vendégkórus kapott, amelyek saját népzenéjükből összeállított műsorukkal kellemes perceket szereztek az est közönségének. (A Mari Autonóm Szocialista Szovjet Köztársaság Női kara és a Murska-Sobotai „Stefan Kovács" kórus.)

Az ünnepi hangversenyt követő lampionos felvonulás újabb élményt ígért, de sajnos ebben némi zavart keltett az időjárás. Július 2-án 10 órakor a szakmai bemutatókkal folytatódott a találkozó. Ez lényegében azt jelentette, hogy minden kórus elénekelte a tervezett 15 perces önálló műsorát. E bemutatók egy időben hét különböző helyen kerültek sorra.

A Bartók Béla Hangversenyteremben, a Bartók Béla Zeneiskola nagytermében, a Tanárképző Főiskola dísztermében, a Nagy Lajos Gimnázium dísztermében, az Egészségügyi Szakiskola nagytermében, a Járműjavító Haladás Művelődési Otthon nagytermében és a Remix Vállalat nagytermében.

Új vonása volt e bemutatóknak, hogy a kórusok egymást is meghallgatták és a hangversenyek zárószámaként itt is 2-2 kórus által közösen megszólaltatott mű hangzott el. A bemutatók végén a karnagyok részére nagyon őszinte és baráti hangnemű szakmai értékelést tartottak a felkért szakemberek:

Kis István karnagy,

Lénárt Elek karnagy, a Népművelési Intézet munkatársa,

Párkai István, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola tanára,

Székely Miklós karnagy,

Tillai Aurél, a Pécsi Tanárképző Főiskola tanára,

Turcsányi Emil, a Zeneművészeti Főiskola Tanárképző tagozatának igazgatója,

Zámbó István, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola tanára.

Észrevételeiket, javaslataikat a kórusok vezetői köszönettel fogadták.

A szakmai bemutatókat a kórusok igényes műsorválasztása és a művek művészi szinten történt tolmácsolása jellemezte. Feltétlenül említést érdemel, hogy e műsorok kivétel nélkül megfeleltek a találkozó tartalmi céljainak. Karvezetőinket dicséri, hogy a választott művek nehézségi foka minden esetben összhangban volt a kórus teljesítőképességével.

A bemutatókon elhangzott művek 30%-a igényesebb, s a kórustól átlagon feletti teljesítményt kívánt. Csak a munkásdalos mozgalomban elért fejlődésnek tudható be, hogy a jelenlevő kórusok majdnem egyharmada vállalkozott ilyen művek megszólaltatására – sikerrel. Ez egyben annak is bizonyítéka, hogy kórusaink teljesítőképességének dolgában nincs különösebb aggodalomra okunk, noha elégedettségünk korántsem jelent megelégedettséget.

A szakmai bemutatók műsorából megállapítható, hogy kórusaink műsorarculata jó irányú. Példázza ezt a bemutatókon elhangzott művek százalékos megoszlása.

Régi muzsika	22%
Mai magyar	53%
Mai külföldi	15%
Kodály-mű	7%
Bartók-mű	3%

Itt is megjegyzendő, hogy e jó irány nem jelenti a megnyugvást abban, hogy minden rendben van, hisz vannak stíluskorszakok, melyek terméséből nem, vagy csak jelzésszerűen, elvétve találkoztunk egy-egy művel. E téren is szeretnénk remélni azt, hogy repertoárunk palettája tovább színesedik. Nagyon hasznosnak ítéljük a Kórusok Országos Tanácsa által a harmadik napon rendezett konferenciát, mely az elért eredmények ismeretében körvonalazta a közeljövő teendőit. A konferencia témája nagyon időszerű volt, amit Révész Lászlónak a KÓTA elnökhelyettesének előadása vezetett be: Korszerű hagyományápolás a munkásénekkarokban címmel. A konferenciát Maróti Gyula a KÓTA főtitkára vezette. A Munkásdalos Találkozóról alkotott kép az elmondottak tükrében nem lenne teljes, ha egy emberi és alkalmasint megható momentumról nem szólnék. A szakmai bemutatókon került sor 118 emléklap átadására. Ezen emléklapokat azon énekkari tagok – vagy volt tagok – kapták, akik részesei voltak az 1938-as szombathelyi dalostalálkozónak. Azt hiszem sokak véleményét fogalmazom, amikor azt mondom, hogy e kedves megemlékezés

példázza, hogy az énekkari mozgalom tiszteletreméltó tagjait akkor sem felejtjük el, amikor hangjuk már elhalkul a nagy kórusban.

A találkozó szakmai és demonstratív sikeréhez nagy mértékben hozzájárult a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar (karnagy: Petró János) és a Művelődési és Sportház fuvós zenekara. (Karnagy: Simon Géza), amiért köszönet illeti a két zenekar tagságát és azok vezetőit.

Az 1978-as találkozó rendezésének gondolata már az 1973-as dalostalálkozó értékelésének alkalmával megerősítést nyert. Ennek tudatában kezdődik meg 1977-ben a konkrét szervező munka.

A szervezés módja, a munka üteme az előző találkozók tapasztalatainak birtokában nyugodt légkörben folyt. A célok világossága és a közös tenniakarás csak fokozta mindnyájunkban a tettrekészséget.

A rendezvény célja változatlan maradt:

1. Tisztelgés 1938 emléke előtt.
2. A mai magyar munkáskórusok szakmai eredményeinek bemutatása.
3. A továbbfejlődés irányának megjelölése.

Formaiságában:

1. Demonstratív jellegű rendezvények.
2. Szakmai bemutató és elemző munka fóruma.
3. Elméleti konferencia.

Kapcsolt rendezvények:

1. Szakmai megbeszélés
2. Fáklyás felvonulás
3. Koszorúzás
4. Kiállítások
   - munkásmozgalmi (Forradalmi Múzeum)
   - munkásművelődés (Szakszervezet)
   - a munkásember a művészetben (képzőművészeti és fotó)

Az előző találkozókhoz viszonyítva eszmeiségében és tartalmában egyaránt gazdagodott e rendezvény. Körültekintőbb és megfontoltabb lett a szervező munka, hatékonyabb az együttműködés és érzelmekre hatóan kirajzolódott az egymás iránti tisztelet, megbecsülés. A művészi siker alapjainak lerakása időben és céltudatosan történt. Kezdődött ez az érdekelt karnagyok összehívásával, a kialakítandó műsor felelősségteljes megbeszélése érdekében. Ezt követte az összkarok kottaanyagának, partitúráinak időbeni rendelkezésre bocsájtása, szükség esetén azok hangszereltetése. A KÓTA sokoldalú segítsége mellett az 1938-as találkozón résztvevő munkásdalosok „felkutatá-

sa" és meghívása a találkozóra, s részükre emléklapok átadása. A KÓTA Munkásénekkari Bizottságának körlevele a kórusokhoz, amelyben méltatta a rendezvény jelentőségét, annak előzményeit és mai célkitűzéseit. Kiemelte az 1938-as szombathelyi dalostalálkozónak ama szerepét, amely a munkásénekkarok művészi megújulását jelezte, hivatkozva a korabeli kritikus megállapítására, hogy „a dalárdák közül az elavult „liedertafel" stílus helyett mind többen követik a modern kórusművészet irányát." Továbbá hangsúlyozta, hogy az 1938-ban rendezett dalostalálkozó a magyar munkásénekkari mozgalom nagybecsű hagyományai közé tartozik. Erre fogunk emlékezni mindazoknak a dalos-veteránoknak jelenlétében, akik negyven esztendővel ezelőtt is részesei voltak az emlékezetes eseménynek. Az emlékezés mellett hagyományaink szellemében számbavesszük mai feladatainkat is, – mondja a körlevél. A felkutatott 168 veterán közül 120 még ma is aktív dalos! (1978)

Egy másik körlevelet pedig a rendezőség juttatott el a kórusokhoz, melyben tájékoztatja őket, hogy Vas megye és Szombathely város lakossága képtárat épít széleskörű társadalmi összefogással. A képtár építésének támogatói az 1938-as Országos Munkás Dalostalálkozó szervezőihez és résztvevőihez hasonlóan a jövőre gondolnak. Tájékoztatást ad a téglajegyek vásárlásának lehetőségéről.

A három nap dalos eseményei a műsorfüzetben és a részleteket is tartalmazó forgatókönyvben leírt tervek szerint peregtek. A találkozót záró napon került sor a Kőszegen rendezett munkásénekkari konferenciára. A konferencián az énekkarok társadalmi vezetőségének titkárai, a fenntartó szervek képviselői és a karnagyok vettek részt, összesen 87-en. Révész László vitaindító előadásában a műsorpolitikát, az előadói arculatot, a fellépési területeket és az együttesek belső életét tette vizsgálat tárgyává. Előadását élénk vita követte, amelyben tizenkét hozzászólás hangzott el.

A háromnapos rendezvény befejeztével Magyar Gyula a KÓTA Vas megyei elnöke írásban mondott köszönetet a szervezésben résztvevő munkatársaknak, közreműködő karnagyoknak és a szakmai megbeszélések vezetésére felkért szakembereknek.

A rendezvényről a KÓTA Vas megyei titkára készített összefoglaló jelentést, mely tartalmazza a három nap minden eseményét, az előkészületi időszakban jelentkező feladatok sorát és a találkozóval kapcsolatos észrevételeket.

A Kórusok Országos Tanácsa is összegezte a szombathelyi Ország-

gos Munkásdalos Találkozó tanulságait. Megállapította többek között, hogy „a háromnapos rendezvény minden része – az ünnepélyes, demonstratív jellegű megemlékezések, a díszhangverseny, a szakmai bemutatók, valamint a konferencia – mind külsőségeiben, mind tartalmában a központi célkitűzés jegyében folyt. Külön kiemelést érdemel a díszhangverseny, mely művészi színvonalával, tartalmi töltetével, szervezettségével és mintaszerű rendezésével méltó módon juttatta kifejezésre e jubileumi rendezvény jelentőségét."

A szakmai tanácskozáson is hangot kapott a rendezvény iránti elismerés, amit egy karnagy így fogalmazott: „Köszönet ezért a nagyszerű politikai és zenei találkozóért, felemelő volt, alig várjuk, hogy ismét jöhessünk!"[68]

1980. JÚNIUS 21–22–23.

A KÓTA és Vas megye, valamint Szombathely város kóruséletét irányító testületeinek megállapodása értelmében a két nagy, országos rendezvény összehangoltsága okán 1980-ban ismét sorra kerül Szombathelyen az Országos Munkásdalos Találkozó rendezése. Célunk volt elkerülni az ütközést a Vándor S. Fesztivál rendezvényeivel. Az előkészületek az előző találkozók gyakorlatának megfelelően történtek. 1979. márciusában elkészült a rendezvény tervezete, mely lényegét tekintve változtatás nélkül, csupán kisebb formai módosításokkal valóra is vált. A tervezet feladatokat megjelölő részében a következők álltak: „A találkozó szakmai profiljának kialakítása ügyében még az év folyamán megbeszélést kell tartani a rendező szerveknek, majd ezt követően a meghívandó kórusok szakvezetőinek. A meghívandó kórusok számát illetően irányadó az 1978-as keretszám.

Külön figyelmet kell fordítani az ifjúmunkás kórusok SZOT és KÓTA által meghirdetett bemutatójára."[69]

Ez utóbbi új színfoltja volt a találkozónak, melyre a pályázaton részt vett ifjúmunkás kórusok első öt helyezettje kapott meghívást. Részvételi költségeiket a rendezőség fedezte.

Másik, eddigiektől eltérő pontja volt e rendezvénynek, hogy 22-én, a szakmai bemutatók 5 különböző helyen 9 és 11.30-kor kerültek megrendezésre. E bemutatók új vonása volt kórusmozgalmi szempontból, hogy a kórusok meghallgatták egymás műsorát, s a bemuta-

tót összkari számmal nyitották és zárták. A részletes előkészítő munka a rendezőelvek elfogadása után kezdődött.

A KÓTA Munkásénekkari Bizottsága felkérte Kis István, Révész László és Timár Imre karnagyokat, hogy dolgozzanak ki javaslatot a dalostalálkozó díszhangversenyének összkari számaira. A felkért karnagyok az 1979. május 31-i megbeszélésen a rendelkezésükre bocsátott 63 kompozícióból az alábbiakat választották ki:

Összkari nyitószám:
Balázs Árpád: Májusi fény

Összkari zárószám:
Juhász Frigyes: Kavarog a forradalom

Hangversenykórus kategóriájú vegyeskarok
Összkari száma:
Lendvay Kamilló: Téli reggel

Fesztivál díjas és Aranydiplomás vegyeskarok összkari száma:
Lisznyai Gábor: Emlékezés

Ifjúsági Énekkarok összkari száma:
Loránd István: Mindenütt a földön
Karai József: Áradj zene!

Ezt követően október 3-án sor került a meghívó levelek szétküldésére. A KÓTA a találkozóra meghívott kórusok karnagyai részére 1980. január 12-én megbeszélést tartott Budapesten, ahol szakmai kérdések kerültek tisztázásra. Itt az alábbi határozat született, mely az előző műsorajánlásban a következő módosításokat eszközölte, s ez most már változatlan formában került a dalostalálkozó díszhangversenyének műsorába. A meghívott kórusok tájékoztatójában a rendezőség kérte e módosítást véglegesnek tekinteni.

1. A nagy összkari számok
Balázs: Májusi fény és
Juhász: Kavarog a forradalom . . .
helyett:
Liszt: Magyar ünnepi dal és
Kodály: A Magyarokhoz

2. Egyesített vegyeskari blokk I. közös számai:
   Lendvay: Téli reggel
   Farkas: Hajdútánc
   Kodály: Mátrai képek
3. Egyesített vegyeskari blokk II. közös számai:
   Lisznyai: Emlékezés
   Bárdos: Láng és fény
   Bartók: Négy szlovák népdal
4. Egyesített férfikari blokk közös számai:
   Kodály: Jelige
   Gulyás: Vörös őrségen
   Bartók: Ne láttalak volna
   Leánycsúfoló
   Karai: A munkásotthon homlokára
5. Egyesített ifjúsági blokk közös számai:
   Balázs: Májusi fény
   Loránd: Mindenütt a földön
   Karai: Áradj zene

E körlevélben a rendezőség pontosan feltüntette az egyes blokkokban éneklő együtteseket. Az összkari számok kottáit az igény felmérése után a KÓTA megfelelő példányszámban minden énekkar számára térítés mentesen biztosította. A továbbiakban némi zavart csak az keltett, hogy néhány kórus az összkarban való szereplést sajnálatosan visszamondta.

Ilyen előzmények után került sor június 21-én Szombathelyen a Március 15. téren az Országos Munkásdalos Találkozó megnyitó ünnepségére, ahol Elek Tibor, a Városi Tanács elnökhelyettese köszöntötte az énekkarokat. Köszöntője után Kodály: Fölszállott a páva, majd pedig Loránd: A párttal a néppel ... összkari számok hangzottak el. A délutáni összkari próbák és az esti ünnepi hangverseny a forgatókönyvben tervezettek szerint szervezetten, rendben zajlott.

A díszhangversenyen Magyar Gyula a KÓTA Vas megyei elnöke üdvözölte a városunkba érkezett vendégeket. A kórusok mellett a díszhangverseny szereplője volt Hegyeshalmi László a Veszprémi Petőfi Színház művésze, aki Pákolitz: Énekeljetek és Illyés Gyula: Bartók című versét mondta el. A zenekari kíséretet a Soproni Szimfonikus Zenekar látta el.

A vasárnap délelőtti szakmai bemutatók is a tervezettnek megfelelően történtek, a várt művészi színvonalon.

A találkozó harmadik napján került sor Kőszegen a Jurisich Vár Lovagtermében a KÓTA által szervezett Országos Munkásénekkari Konferenciára. A konferencia témája volt: Elkötelezettség és műsorpolitika. Vitaindító előadást tartott dr. Baross Gábor. Előadásában magasszintű elemzést adott az elmélet és gyakorlat tükrében. Elméleti állításait nagy gondolkodók, írók és művészek citátumaival erősítette. Többek között szólt arról, hogy az irodalom művelői és értői az elmúlt másfél évtized egyre demokratikusabbá, s ami ezzel együtt jár, szenvedélyesen vitatkozóvá vált légkörében, előttünk, muzsikusok előtt járnak.

Szólt a művészet szerepéről, s hangsúlyozta, hogy a művész feladata nem a felszíni jelenségek feltárása, vizsgálata, hanem az összefüggések kutatása, a folyamatok ábrázolása és ennek alapján állásfoglalás a létrehozott művön keresztül. Idézett a Proletkult Nemzetközi Irodájának felhívásából: „A művészet, a proletárvers, regény, dal, zenemű, színdarab nagyerejű tömegmozgató eszköz. A művészet úgy formálja az érzelmeket, mint az eszmei propaganda a gondolatokat." Majd Lunacsarszkijt idézve mondta, hogy a szocialista realizmus, hűség a valósághoz. A filozófikus és esztétikai jellegű elméleti fejtegetések után többoldalú megvilágításban szólt a vokális zenéről. A zene és valóság kapcsolatában kiemelte, hogy: „szövegnek és a zenének ez az együttélése és időnként egymás tagadása, feszültséget okozhat. Ha a zenét, mely alapvetően érzelmi folyamatokat tükröz, természetesen adott társadalmi relációk és hatások, azaz valóság alapján kizárólag a szöveg kiszolgálójává tesszük, az egyensúly megborul . . ."

Ezt követően szólt Bartók és Kodály munkásságáról a téma vonatkozásában. Mindkettőnél közös vonás, a néphez való fordulás és a vele való együttélés. Bartók a világ gondjait vette vállára, Kodály pedig a mi kis magyar világunkét – mondotta. Szólt arról, hogy a zene az összes művészettel osztozik abban, hogy az emberi tartalom az elsődleges benne és hogy a forma a mindenkori tartalom kifejeződése. Ismét Lunacsarszkijt idézve: „Nyíltan kimondhatjuk, hogy a már elmúlt korok művészete, amely fontos emléket hagyott ránk, számunkra a múlt megismerésének forrása." Ehhez kapcsolódóan beszélt a vallásos tárgyú művek éneklésének kérdéséről, melyek a reneszánsz és barokk kórusművészet jelentős hányadát alkotják. Majd a találkozó műsorainak elemzése során ismét Lunacsarszkij gondolatait találja ma is helytállóan érvényesnek. Eszerint, az agitációs művészet az ideológiai célokat tartja alapvetően szem előtt, nem titkolja, hogy ta-

nítani akar, de tanulságait művészi formába öltözteti, mert így fokozza hatásukat. Előadásának befejező részében a jó műsorszerkesztésről szólt. Elmondta, hogy erre séma nincsen, de vannak olyan szempontok, melyek figyelembe vétele feltétlenül ajánlatos.

Az előadást mintegy két órás vita követte, melyek közül az alábbiak kívánkoznak kiemelésre: Marosán György hangot adott ama aggodalmának, miszerint veszélyben látja a munkás énekkari kúltúrát, s nem látja biztosítottnak a munkás énekkarok utánpótlását. Fájlalta, hogy nincs olyan munkáskórusunk, amelyet nemzetközi versenyre küldhetnénk. Hozzászólását azzal zárta, hogy az elkötelezettségről folyó vitát folytatni kell!

Vass Lajos a Vasas Művészegyüttes Énekkarának karnagya megállapította, hogy a szombathelyi program azt tanúsítja, hogy a karvezetők műsorválasztásában megnyilvánuló tendencia helyes. Igazolni látszik eme állítást, hogy a találkozón 62 XX. századi mű hangzott el. Javasolta, hogy a közös éneklés élménytnyújtó hatásának fokozását segítve a rendezőség adjon közre könnyű népdalcsokrokat, kánonokat és könnyen tanulható kis műveket tartalmazó füzetet, melyek alkalmasint a helyszínen megtanulhatók.

Juhász Frigyes így fogalmazott: „Elkötelezettség azt jelenti, hogy jót, s jól. Ez az üzenet ereje, s hitele." Fontos, hogy műsoraink ne a szakma számára készüljenek. Jusson bennük érvényre a pihentető és a szórakoztató funkció is. Kis István a szakmunkásképzők helyzetéről szólva mondta, hogy ebbe az intézménybe kellenek a jó erők, az elkötelezett pedagógusok.

Maróti Gyula megállapította, hogy e témában Baross Gábor előadása útmutató lehet mindazok számára, akik ebben eligazodni kívánnak. A továbbiakban hiányként említi, hogy: „milyen alkalomra, milyen közönségnek, mikor, mit adjon elő a kórus, azt nem tanítják a főiskolán egyenlőre. Meg kellene találni a módját annak, hogy tanítsák."

Elmondta, hogy a rendezvény 3000 dalosának mozgatását, a szervezést, az ellátást a dalostalálkozón mintaszerűnek találta, és ez név szerint Hesztera Aladárnak köszönhető. (Taps) Révész László sürgette az olyan művek kézbe adását karvezetőknek és kórusoknak, melyek szolgálják azokat a célkitűzéseket, amelyeket Baross Gábor kifejtett előadásában.

Vágó Ernő a Munkásénekkari Bizottság elnöke azzal zárta a konferenciát, hogy amiről itt szó volt, az nemcsak munkásénekkari téma, hanem az egész magyar énekkari kultúrát érintő kérdés.

A háromnapos rendezvényről a KÓTA Vas megyei titkára a következő tájékoztató jelentést adta:

Tájékoztató jelentés az Országos Munkásdalos Találkozóról
A találkozó helye: Szombathely
ideje: 1980. június 21–23.

A találkozó Szombathelyen történő rendezésével kapcsolatos határozat az 1978-as rendezvényt követő értékelő tanácskozáson vált véglegessé. Jelen voltak a Kórusok Országos Tanácsának, Vas megye és Szombathely város tanácsi és párt képviselői, a KÓTA megyei szervezetének vezetői, valamint a találkozók szervezői bizottságának tagjai. Az országos rendezvényekkel összehangoltan született azon határozat, hogy kórusmozgalmunk derékhadának 3 évenként rendezünk országos találkozót. Tekintettel a Vándor Sándor kultúrális szemlére és a szombathelyi 5 évenkénti jubileumi dalostalálkozóra, az ütközések elkerülése és az évfordulói rendezvények egybeesése szükségessé tette, hogy a századfordulóig két alkalommal két évenként kerüljön sor e találkozó megrendezésére. Ezt a javaslatot Vas megye és Szombathely város vezetői elfogadták. Így tervezetten legközelebb 1983-ban kerül sor ennek megrendezésére, amely egyben a szombathelyi találkozó 45 éves jubileuma is lesz. A találkozó célját e bizottság a következőkben határozta meg:

– Legyen fóruma kórusaink rendszeres találkozásának, művészetük bemutatásának.

– Járuljon hozzá a kóruséneklés népszerűsítéséhez, tömegesítéséhez.

– Reprezentálja eredményeinket és határozza meg feladatainkat.

– Legyen a kiváló eredményeket elért együtteseink bemutatásának alkalma, mely követendő példaként szolgálhat minden kórus számára.

– Legyen fóruma századunk kórusmuzsikájának bemutatására.

A találkozó Vas megye Tanácsa, Szombathely város és a Kórusok Országos Tanácsának közös rendezvénye volt. A gyakorlati munka végzésére a Művelődési és Sportház kapott megbízást, ahol a szervező munkát Hesztera Aladár, a szakmai kérdésekkel összefüggő tennivalókat pedig a KÓTA Vas megyei titkára végezte. A szervezők e munkához a rendező szervek képviselőitől minden segítséget megkaptak.

A találkozó tervét a KÓTA megyei titkára készítette és terjesztette Vas megye Tanácsa V. B. Művelődésügyi Osztályára 1979. március 8-án. A terv lényegében a rendezéshez szükséges felméréseket, a találkozó tervezett programját és a feladatok sorrendiségét tartalmazta. E tervezetet a megye vezető testületei elfogadták, s a találkozó rendezése ennek megfelelően történt.

Az előkészítő időszakban sor került a KÓTA által az érdekelt kórusok képviselőinek összehívására. Külön a kórusok fenntartói illetve társadalmi vezetőivel és egy másik alkalommal 1980. február 28-án a kórusok szakmai vezetőivel beszéltük meg a tervezett programot, ahol egyetértés után kialakítottuk a találkozó műsorának arculatát.

Kár, hogy e megbeszélés már a KÓTA Munkásénekkari Bizottsága által tett műsorjavaslat – sőt kottaanyag – kórusoknak történt megküldése után került sorra, mivel a program itt teljesen megváltozott. Okul azon érvek szolgáltak, melyek a kórusok karnagyai részéről a kijelölt művek összkari megszólaltatásával kapcsolatosan elhangzottak.

Szolgáljon továbbá tanulságul a jövőre nézve, hogy a közös számok megküldendő kottaanyagát a szétküldés előtt át kell nézni, hogy a megküldött anyagban sajtóhibák ne forduljanak elő, vagy ne maradjanak javítás nélkül, mert ez minden esetben a színvonal romlását, s a szervezőmunka megnehezítését jelenti. Talán még ennél is veszedelmesebb, hogy bizalmatlanságot táplál a rendezvény komolysága iránt. Köszönet illeti Vas megye Tanácsa Művelődésügyi Osztályát a kottaanyag megvételéhez szükséges pénzügyi fedezet biztosításáért.

Az előkészítő időszakban rendezőségünk sok segítséget kapott a Kórusok Országos Tanácsától, ami az elviek mellett a szervezés operatív részére is kiterjedt.

A jövő rendezvényeit illetően érdemes elgondolkodnunk azon, hogy a nagy összkari számoknál mi lehet a felső határ.

A kiírt illetve módosított közös számok esetében a rendezőségnek kész tényekkel kellett számolnia. (Liszt: Magyar ünnepi dal; Kodály: A magyarokhoz) A kiírás úgy hangzott, hogy a műveket minden résztvevő kórus énekli. A problémát az okozta, hogy a tervezettnél több kórus fogadása vált lehetségessé, így a létszám majdnem a kétszeresére nőtt.

A tervezett 40 kórus helyett 65 kórust tudtunk fogadni. Hogy a meghívott kórusok a kiírásnak megfelelően énekelhessék is e műveket, született az a döntés, hogy a szakmai bemutatókat a Liszt művel kezdjük és a Kodály kánonnal zárjuk. E megoldás jónak bizonyult.

A meghívott 65 kórus mellett sajnos még voltak olyanok, akiket lehetőségeink kimerülése folytán nem tudtunk fogadni. Ugyanakkor kissé fájlaljuk, hogy legkítűnőbb vegyeskaraink közül többen nem tudtak felkérésünknek eleget tenni. Meg kell jegyezni, hogy a szervező munkát nagy mértékben nehezítette több kórusunk vezetőségének pontatlan, esetenként hiányzó adatszolgáltatása. Sajnos ki kell mondanunk, hogy hasonló nagy létszámot mozgató rendezvények nem tűrik meg az utolsó időszak improvizatív elemekkel való megtűzdelését. Ennek mindig a rendezvény vallja kárát. A felületes ügyintézést tanúsító kórusokat meg kell fosztani a részvétel lehetőségétől. A rendezőség e mulasztások miatt több tucat levelet, több száz telefont és táviratot volt kénytelen küldeni. Ennek ellenére voltak kórusok, amelyek műsorukat mindezek ellenére sem küldték meg. Komoly nehézséget jelentett a résztvevők létszámának pontatlan és késedelmes jelzése.

A találkozón részt vett 65 énekkar. Ebből Vas megyei 13.

vegyeskar:	28
férfikar:	20
női kar:	2
ifjúsági:	14
külföldi vendégkórus (Szófiai Kaval)	1

A találkozón résztvevők száma: 3162 fő
ebből vendég: 2381 fő
Vas megyei: 781 fő

A találkozón elhangzott művek száma: 272 + a Kaval kórus műsora

ebből Kodály-mű: 37
Bartók: 14
Liszt: 12
Bárdos: 39
Karai: 28
Balázs: 8

+28 mai magyar szerző műve: 59 alkalommal szólalt meg.

Összegezve: a 37-szer Kodály és a 14-szer Bartók-mű megszólaltatása mellett 134 alkalommal hangzott el mai magyar szerző műve. E számbeni eredménnyel elégedettek lehetünk.

A díszhangversenyen szerepelt 39 kórus. A színvonal nem volt kielégítő. Az előző találkozón megnyugtatóbb volt a helyzet.

A szakmai bemutatók – kérésnek megfelelően – két időpontban kerültek megrendezésre, 9 és fél 12 órakor.

A bemutatók helye: Járműjavító Haladás Műv. Otthon (2)
Műv. és Ifj. Központ (2)
Nagy Lajos Gimnázium (2)
REMIX Vállalat (2)
KISZÖV (1)
Összesen: 9 hangverseny

A szakmai bemutatók színvonala kielégítőnek mondható. A bemutatók utáni szakmai megbeszélések is hasznosnak bizonyultak.

A szakmai megbeszélések vezetésére felkértek száma: 11 fő

A zongorakíséretek ellátására felkértek száma: 8 fő (közös számok)

A közös számok vezénylésére felkért karnagyok száma: 24 fő

A találkozón közreműködött a Soproni Szimfonikus Zenekar és a Művelődési és Sportház Fúvószenekara.

A találkozó idején a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar külföldön volt, ahol koncertkötelezettségének tett eleget.

Hasznos a találkozó harmadik rendezvénye, a KÓTA által szervezett országos konferencia, melyről sajnos a bejelentkezettek közül is meglehetősen sokan távolmaradtak. Ez felesleges pénzkiadást jelentett.

Pártolandó a KÓTA azon kezdeményezése, hogy e találkozóra zeneszerzők is kapjanak meghívást.

Kissé elgondolkodtató, hogy a Vas Népe helyi napilapon és a Televízió jelenlétén kívül a magyar sajtó ismét nagyokat hallgatott.

Szombathely, 1980. augusztus 25.

Németh István
a KÓTA Vas megyei titkára

A találkozó díszhangversenyének és szakmai bemutatóinak vendége volt Bárdos Lajos, Lisznyay Gábor, Loránd István, Fasang Árpád, Balázs Árpád és Karai József zeneszerzők. A kórusoknak adományozott kerámia emléktáblát Molnár Sándor komlói kerámikusművész készítette.

Az 1980. június 21–23-i Szombathelyi Munkásdalos Találkozó után Vágó Ernő a Munkásénekkari Bizottság elnöke és Tóth Mihály

a KÓTA megbízott főtitkára az alábbi névre szóló levélben mondott köszönetet a rendezvényért:

„Közös rendezvényünk, az 1980. évi, immár hagyományos Szombathelyi Országos Munkásdalos Találkozó lezajlása után engedje meg, hogy a Kórusok Országos Tanácsa elnöksége nevében szívből gratuláljunk a találkozó sikeréhez.

Vas megye párt-, állami és társadalmi vezetőinek országos viszonylatban szinte egyedülálló ügyszeretete, a munkásénekkari mozgalom maximális támogatása tette lehetővé, hogy a Dalostalálkozó ezúttal is betöltötte szerepét: szakmai fóruma lett a munkáskórusoknak; demonstrálta a mozgalom helyzetét és célkitűzéseit, s helyet adott az utánpótlást jelentő ifjúmunkás kórusok csatlakoztatásának is.

Munkásénekkari Bizottságunk a szombathelyi rendezőszervek bevonásával értékelni és összegezni fogja a találkozó tapasztalatait . . .

Kérjük továbbítsa köszönetünket mindazoknak, akik az előkészítés és lebonyolítás munkájában tevékenyen részt vettek, vagy segítségére voltak, s fogadja szívből jövő jókívánságainkat további munkájához."[70]

1983. MÁJUS 20–21–22.

A KÓTA Munkásénekkari Bizottsága 1981. március 30-i ülésén értékelte az 1980. évi és megbeszélte a soronkövetkező 1983-as Szombathelyi Munkásdalos Találkozó tervét. Rendezői alapállásként elfogadta, hogy a fesztivál eredeti koncepciója a továbbiakban is megfelelően jusson érvényre.

A rendezvény tervezett időpontjául 1983. május 20–21–22-ét jelölték meg. Ezen időponttal az értekezlet résztvevői közül többen nem értettek egyet, mivel az iskolai szorgalmi idő és a kollégiumok szabaddá csak nehezen tehető volta nagy mértékben nehezítené a rendezés munkáját. Egységes vélemény alakult ki abban, hogy a három nap rendezvényeinek sorában kapjon helyet a díszhangverseny, szakmai bemutatók, szakmai értékelés és munkásénekkari konferencia, melynek javasolt témája: „A karéneklés szerepe és jelentősége a munkásság művelődésében; vagy a munkásosztály zenei hagyományai", melynek előadójaként dr. Maróthy János zenetudós felkérését javasolták. Továbbá:

– az 1983-ban tartandó szombathelyi rendezvény legyen az Országos Munkásdalos Találkozó és a Vándor Fesztivál ötvözete.

Az ötvözés módja:

– A meghívandók köre a Vándor Fesztiválra bejutott munkáskórusok legrangosabbjaiból tevődjék össze.
– A Fesztivált megnyitó ünnepi beszédben kapjon kellő súlyt a szombathelyi találkozók hagyományainak méltatása.
– A díszhangverseny összkari számai a Vándor Fesztiválra előkészített összkari művek legyenek.
– Amennyiben Szombathely vállalja a fesztiválváros szerepét, ez jelentős mértékben csökkentené a megyére háruló költségeket.

A Magyar Zeneművészek Szövetségének egyetértésével hat zeneszerző kapott felkérést, hogy hat kiválasztott munkásénekkar számára, kifejezetten erre az alkalomra kórusművet komponáljon.

A felkérések megtörténtek, a művek elkészültek, s bemutatójuk Szombathelyen a találkozó rendezvényeinek sorába, mint új művek bemutatója került.

A találkozó tartalmi kérdéseiben, a 3 nap programjában minden illetékes fórumon való egyetértés után 1983. január 18-án a Művelődési és Sportház – mint a találkozó szervezésével megbízott intézmény – elküldte a meghívó leveleket. A meghívó levélben tájékoztatta az érdekelteket arról, hogy a találkozó egyben a Vándor Sándor Énekkari Szemle Országos záró Fesztiváljának is rendezvénye lesz. Az addigi gyakorlathoz híven a találkozóhoz kapcsolódik egy országos konferencia, mely tervezetten kóruséletünk aktuális társadalmi és művészeti kérdéseivel foglalkozik.

A találkozóra a KÓTA javaslatának megfelelően 45 hazai kórus kapott meghívást. Külföldi vendége volt a városnak a Murska-Sobota-i „Stefan Kovács" énekkar. A résztvevő énekkarok részére az emléktárgyat (kerámia tál) Geszler Mária szombathelyi kerámikus művész készítette.

A találkozók eddigi szokásrendje annyiban változott, hogy az országos konferenciával nem befejeződött, hanem azzal kezdődött a rendezvények sora.

A konferencia színhelye a Városháza Tanácsterme volt, ahol Rácz János az MSZMP Vas megyei Bizottságának titkára köszöntötte a résztvevőket. Köszöntőjében méltatta az alkalom szerepét és a konferencia témájának fontosságát. Ezt követően dr. Kormos Sándor a Művelődési Minisztérium Közművelődési Főosztályának vezetője

tartott tájékoztató előadást kóruséletünk aktuális kérdéseiről. „Hogyan tovább az amatőr zenei mozgalomban" címmel. Vázolva a jelenlegi helyzetet hangsúlyozta a fenntartók felé a kórusmozgalom fokozott támogatásának szükségességét. Előadását dr. Tóthpál József, KÓTA főtitkár és dr. Erőss Zoltánnak, a SZOT munkatársának korreferátuma követte. Mindkét előadó működési területének sajátos helyzetéből adódó konkrétumokkal egészítette ki a szóbanforgó témakört.

Délután 14 órakor került sor a Művelődési és Sportházban a Kórusklub rendezésére, amely új gyakorlatként jelentkezett a szombathelyi találkozók sorában. Lényegében nem akart ez több lenni egy nyilvános próbánál, amelyiken a Magyar Televízió is jelen volt. A kórusklubon az összkari nyilvános próbát Vass Lajos és Szabó Tibor karnagyok vezették. A próba anyaga Kodály–Bodrogh: Sirató ének és Bárdos–Radnóti: Himnusz a békéről című művek voltak. Erről a Televízió felvételt készített és e felvételből 22-én 15.05-kor a Budapesti Fesztiválhangverseny közvetítése előtt részleteket sugárzott. Sor került két interjú készítésére is, a két rendezvény szakmai irányítójával. Révész László a Vándor Sándor Szemle és Fesztivál céljáról és rendezéséről, Németh István pedig a szombathelyi dalostalálkozók rendezésének jelentőségéről nyilatkozott. 17.30-kor került sor a Március 15. téren a Himnusz megszólalásával az énekkarok köszöntésére, amit Nagy Lajos a Szakszervezetek Vas megyei Tanácsának vezető titkára mondott. Köszöntőjében idézte az 1938-as találkozó emlékét, s hangsúlyozta, hogy elődeink példája kötelez bennünk e hagyomány ápolására. A koszorúzás befejeztével összkarban csendült fel az 1938-ban is elhangzott Kodály–Ady: Fölszállott a páva című mű, Kalmár Márton karnagy vezényletével. 20 órakor a Március 15. térről indulva fáklyás menetben vonultak a kórusok a Felszabadulási Emlékműhöz, a következő útvonalon: Március 15. tér–Bajcsy-Zsilinszky utca–Köztársaság tér–Széchenyi utca–Hollán Ernő utca–Magyar utca–Gagarin út–Felszabadulási Emlékmű.

Az emlékműnél Vágó Ernő a KÓTA Munkásénekkari Bizottságának elnöke köszöntötte a Munkásdalosokat és méltatta az alkalom jelentőségét. A rendezők és a kórusok képviselői koszorút helyeztek el az emlékmű talapzatán, majd felcsendült a sok torokból Kodály–Berzsenyi: A magyarokhoz című nagy kánonja Vass Lajos karnagy vezényletével. Az ünnepség befejeztével a szerenádok hangjától lett hangos a város.

21-én 9 órakor az összkari számok próbái kezdődtek a következő helyeken:

1-es blokk a Művelődési és Ifjúsági Központban,
2-es blokk a Zeneművészeti Szakközépiskolában,
5-ös blokk a Tanárképző Főiskolán,
7-es blokk a Bartók Béla Hangversenyteremben,
8-as blokk a Nagy Lajos Gimnáziumban,
9-es blokk a Bartók Béla Zeneiskolában,
10-es blokk a KISZ-székházban.
Vasi kórusok a Művelődési és Sportházban.

15 órakor a Bartók Béla Hangversenyteremben került sor az új művek bemutató hangversenyére, melynek műsora és szereplői a következők voltak:

1. Jeney Zoltán–Kálnoky László: Lángok árnyékában
   Énekelte: A Komlói Munkáskórus
   Vezényelt: Tóth Ferenc
2. Sáry László: Kánon
   Énekelte: A Pécsi Volán 12. Vállalat „Bartók" Férfikara
   Vezényelt: Lakner Tamás
3. Szokolay: Madrigale (Petrarca CLIX Sonetto)
   Énekelte: A Székesfehérvári Volán 14. sz. Vállalat ÉK.
   Vezényelt: Hartyányi Judit
4. Patachich Iván: Canti Stravaganti (Ch. Morgenstern verseire)
   Énekelte: A Pesterzsébeti „Csili" Kamarakórus
   Vezényelt: Zakariás Anikó
5. Vajda János: „Mese"
   Énekelte: Az Esztergomi Labor MIM „Balassi Bálint" Énekkara
   Vezényelt: Szabó Tibor
6. Orbán György–Nagy László: Adjon az Isten szerencsét
   Énekelte: A Veszprémi SZMT „Liszt Ferenc" Vegyeskara
   Vezényelt: Kollár Kálmán

A bemutatót nagy érdeklődés kísérte, de az általános vélemény a hallott művekről egyöntetűen az volt, hogy nehézségük miatt nem sok remény van elterjedésükre.

Este 20 órakor a Művelődési és Sportházban felhangzott a szignál és kezdetét vette a Fesztiválhangverseny. A rézfúvósokra átírt szignál

Kodály: Jelige című kórusművének a befejező része volt. Elhangzott Pákolitz: Énekeljetek című verse, amit Sövény László mondott el. Ezt követően Elek Tibor Szombathely város tanácselnök-helyettese köszöntötte a megjelenteket. A zászlószalagozás ünnepélyes pillanatai után a terem lépcsőzetesen emelt részén elhelyezkedő kórusblokkok egymást követve szólaltatták meg a megkomponált műsor 18 számát. A zárószámot az összkar énekelte Vass Lajos karnagy vezényletével. Kodály–Berzsenyi: A magyarokhoz. A felemelő érzést árasztó muzsikától örömittas énekes-közönség ismétlést követelt!

Május 22-én vasárnap 9 órától hét helyszín volt hangos a szakmai bemutató hangversenyeken résztvevő kórusok énekétől, ahol a kórusok önálló műsorának bemutatása mellett a jónak bizonyult gyakorlatot követve ismét megszólaltak összkari számok. Az egymás jobb megismerését segítette elő a szereplő kórus munkájának, eredményeinek ismertetése, amit a rendezőség az előkészítő időszakban írásban kért a résztvevőktől.

A délutáni órákban búcsút vettek a vendégkórusok Szombathelytől, hangot adva ama reményüknek, hogy 1985-ben ismét találkozunk.

1985. MÁJUS 11–12

A találkozó időpontjának ismeretében a szervező munka megindításához szükséges tervezet 1984. október 15-én elkészült, ami Vas megye és Szombathely város vezető testületeinek egyetértésével találkozott. Ezt követően a Kórusok Országos Tanácsa is mint szakmai és kórusmozgalmi országos irányító szerv a tervet elfogadta és mindenben támogatásáról biztosította a szombathelyi találkozó rendezőit. E dalostalálkozót a Művelődési Minisztérium a „Szocialista Országok III. Amatőr Fesztiváljának" nyilvánította.

A kórusok meghívása 1984. november 8-án megtörtént, s a jelentkezés határidejét december 1-ben jelölte meg Szombathely városa. A jelentkezések megtörténte után a KÓTA 1985. február 15-re karnagyi értekezletre hívta a jelentkezett kórusok vezetőit. Itt sor került a műsor és a vele kapcsolatos szakmai kérdések tisztázására.

A két nap programjában az eddigi találkozók jónak ítélt rendezvényei kaptak helyet. A harmadik nap hiánya az országos konferencia rendezéséről való lemondást jelentette.

A szombathelyi dalostalálkozók eddigi sikerei, vonzalma és élményei arra indították városunk volt diákját, Pődör Béla Liszt-díjas, SZOT-díjas Érdemes művészt, hogy kórusművet írjon és ajánljon hajdani diákvárosának a dalostalálkozót rendező Szombathelynek. A mű a Vas megyei kórusok és az ÉDOSZ férfikar előadásában az új művek bemutatóján hangzott el szép sikerrel. Vezényelt a szerző.

A dalostalálkozó ünnepélyes megnyitójára május 11-én 10 órakor került sor a Március 15. téren, ahol a Himnusz elhangzása után Horváth Lajos az MSZMP Szombathely Városi Bizottságának első titkára köszöntötte a vendégeket. Az összkar elénekelte Kodály–Ady: Fölszállott a páva című művét Pődör Béla vezényletével. Ezután a kórusok nevében a küldöttek koszorút helyeztek el a Művelődési és Sportház előcsarnokában lévő Kodály emléktáblánál. A megnyitó Horváth Rezső karnagy által vezényelt Loránd: A párttal, a néppel című mű összkari éneklésével ért véget.

14 órakor a Bartók teremben gyülekeztek a kórusok és az érdeklődők az új művek bemutatójára. A bemutatón szereplő kórusok az új mű mellett még egy számot énekelhettek, mivel a rendelkezésre álló idő ezt lehetővé tette.

Az új művek bemutatójának műsora:

1. Petrovics–Ady: Hervadáskor (bemutató)
   Énekelte: Dél-Budai ÁFÉSZ Budafoki Kamarakórusa
   Vezényelt: Biller István
2. Mohay Miklós–F. G. Lorca: Éjszakai villanás (bemutató)
   Petrovics–Németh T.: Játszik a szél
   Énekelte: Az Építők „Szalmás Piroska" Énekkara
   Vezényelt: Pallos Béla
3. Sugár–Tóth Á.: Láng (bemutató)
   Sugár–Juhász Gy.: Kórus a Naphoz
   Énekelte: Az Ipari Szövetkezetek „Erkel Ferenc" Művészegyüttesének Vegyeskara
   Vezényelt: Maklári József
4. Farkas–Ady: A nyári délutánok (bemutató)
   Farkas: Göcseji madrigál
   Énekelte: A Vasas Kórus
   Vezényelt: Vass Lajos
5. Lendvay: Ragtime (bemutató)
   H. Eisler–I. Arendt: Zsákhordók balladája

Tankosok dala
Előadta: a Volán 17. sz. Vállalat SZB és a Művelődési és Sportház „Erkel" Kórusa
Közreműködött: a Művelődési és Sportház Savaria Big Band zenekara tagjaiból alakult együttes
Vezényelt: Horváth Rezső

6. Pődör Béla: Sors Bona, avagy Tündér szerencsénk (bemutató)
Berzsenyi D. és Faludi F. verssoraira Zrínyi Miklós mottójával (Szombathely Város Tanácsának ajánlott mű)
Énekelték: a Hámán K. Ált. Isk. „Kodály Zoltán" Kórusa,
Concordia–Barátság Kórus Kőszeg, „Fürst Sándor" Pedagógus Kórus,
a Volán 17. sz. Vállalat SZB és a Művelődési és Sportház „Erkel" Kórusa,
Haladás Férfikar,
az SZMT Szombathelyi Madrigál Kórusa,
az ÉDOSZ Központi Énekkara Budapest
Vezényelt: Pődör Béla

A Fesztiválhangverseny 20 órakor kezdődött a Művelődési és Sportházban. A Himnusz összkari és Bartók László által elmondott Pákolitz: Énekeljetek! című verse elhangzása után Elek Tibor Szombathely Város Tanácsának általános elnökhelyettese mondott ünnepi köszöntőt. Ezt követte az összkarok változatos műsora. Az est során csak az NDK-ból jött vendég a GROSSENHAIN-i Vegyeskar kapott lehetőséget önálló műsorának bemutatására.

A hangverseny befejeztével a kórusok fáklyás menetben vonultak a Felszabadulási Emlékműhöz, ahol elhelyezték koszorúikat és összkarban énekelték Kodály-Jankovich: Jelige című művét Lakner Tamás karnagy vezényletével. A koszorúzás alatt a Művelődési és Sportház Fúvószenekara játszott, melynek vezetője Rózsa Ferenc karnagy. A koszorúzás az Internacionálé hangjaival ért véget.

Május 12-én 9 órától hét helyen lehetett tanúja minden érdeklődő a kórusok művészi teljesítményének. A baráti hangulatú szakmai megbeszélést követően a délutáni órákban a város dalos vendégei elköszöntek a jubileumi évben való találkozás reményében.

A SZÁMOK TÜKRÉBEN

A szombathelyi dalostalálkozón résztvevő kórusok.

1938-ban	33 kórus	1500 kórustaggal
1963-ban	66 kórus	3000 kórustaggal
1968-ban	26 kórus	1650 kórustaggal
1973-ban	45 kórus	2164 kórustaggal
1978-ban	46 kórus	2548 kórustaggal
1980-ban	65 kórus	3162 kórustaggal
1983-ban	47 kórus	2230 kórustaggal
1985-ben	37 kórus	cca. 2000 kórustaggal

1963-1985-ig a szombathelyi dalostalálkozón résztvevő

kórusok száma összesen:	332
ebből külföldi:	7
Vas megyei:	116
énekkari tagok száma:	15 754

A szombathelyi dalostalálkozókon résztvevő Vas megyei kórusok száma a találkozók szerinti megoszlásban.

1938-ban	1 kórus (MÉMOSZ)
1963-ban	29 kórus
1968-ban	20 kórus
1973-ban	15 kórus
1978-ban	16 kórus
1980-ban	14 kórus
1983-ban	13 kórus
1985-ben	9 kórus

Szombathelyen 1938–1985-ig az Országos Munkásdalos Találkozón szereplő kórusok száma: 365

A találkozókon elhangzott művek száma

1938-ban	74 mű
1963-ban	215 mű
1968-ban	181 mű
1973-ban	162 mű
1978-ban	180 mű
1980-ban	272 mű
1983-ban	226 mű
1985-ben	153 mű

1963–1985-ig a találkozókon elhangzott művek száma: 1389
Ebből: a XX. század zenéje megszólalt 579-szer,
Bartók, Kodály mű elhangzott 182-szer.

A legkevesebb énekelt mű a klasszicizmus idejéből (24) és a romantika korából hangzott el (74).
Több ezen alkalomra írott mű, ősbemutatóként hangzott a találkozókon.

A Szombathelyi Munkásdalos Találkozók a számok tükrében a következő tanulságok levonására szolgálnak:

Szombathely eredményesen végezte azt a munkát, amit a találkozók rendezéseivel célul tűzött ki. Méltóan ápolta és ápolja azokat a kórusmozgalmi hagyományokat, amelyeket az 1938-as találkozó ráhagyott. Eszmeiségében, szervezettségében, tömegméreteiben és művészi színvonalában egyaránt méltó az örökségre.

Fórumot biztosított a munkáskórusok rendszeres találkozására. Ez kórusmozgalmi szempontból azt jelentette, hogy az 1938-ban résztvevő 33 Szombathelyen fellépő énekkart 1985-ig 332 követte.

A szakmai szempontból oly kívánatos tapasztalatok kicseréléséhez, a művészi vonatkozásban elért eredményeknek és a kórusirodalomnak új alkotásainak megismertetéséhez is hozzájárult. Legyen erre példa az elhangzott 1389 mű.

Segítette Vas megye kórusmozgalmának fejlődését. Ez számszerűségében ugyan tükrözi az országos helyzetet, – miszerint csökkenő tendenciát mutat – de megtörtént egyfajta minőségi kiválasztódás, melynek eredményeként több kórusunk országosan is figyelemre méltó művészi szintet ért el. Nem hagyható figyelmen kívül az a tény sem, hogy az épülő, szépülő, intézményeiben gazdagodó város megismerésére évek során 1963-tól – csak a találkozókat nézve – 15 754 embernek nyílt lehetősége.

Az 50 éves jubileum alkalmával rendezendő találkozón valóra válik az a terv, amit a megye és a város vezetése a 25 éves évfordulón a megjelölt célok között így fogalmazott: Legyen ez a rendezvény a munkáskórusok nemzetközi találkozójának fóruma. Így kerülhetett sor több külföldi munkáskórus meghívására.

A MÉMOSZ Kórus elődjének az Összmunkás Dalárdának alapító tagjai 1920-ban

A MÉMOSZ jubileumi közgyűlése 1925-ben

Nyilatkozat.

Alulirott ezennel becsületszavamra kijelentem és fogadom, hogy a szombathelyi Mémosz Dalkar rendes, működő tagjai sorába belépek, magamat mindenben alávetem a tagértekezlet többsége által hozott határozatoknak, a Vezetőség utasitásait, rendelkezéseit betartom illetve azoknak engedelmeskedem, minden igyekezetemmel és törekvésemmel azon munkálkodom, hogy a Dalkar régi fegyelmét és jóhirnevét ujból helyreállitsam. A dalárákon pontosan megjelenek s minden egyes távolmaradásomat a Vezetőségnek bejelenteni illetve igazolni fogom.

Már most tudomásul veszem, hogy három izbeni igazolatlan távolmaradás után a dalárda tagjai sorából töröltetni fogok.

Szombathely, 1931. évi szeptember hó

Kovács Mihály

/névaláirás./

Ezen nyilatkozat aláirandó a a Dalkar Vezetőségének átadandó !

Nyilatkozat

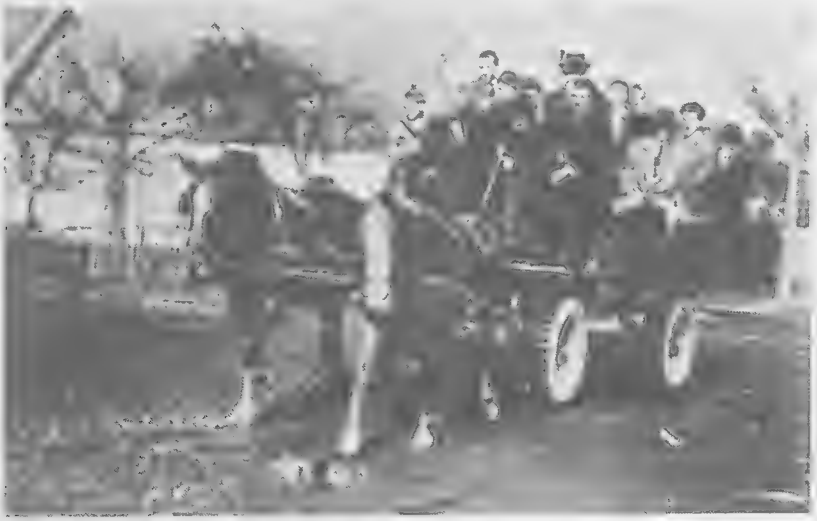

Falujáráson a MÉMOSZ Dalárda 1945 után (Halogy)

A Villamos és HÉV Vasúti Alkalmazottak Dalköre (1938) Karnagy: Kralovetz Nándor (A bal szélen guggol Kossa István; a 2. sorban áll Maróti Gyula, aki később a Népművelési Intézet Zenei Osztályának vezetője, majd a KÓTA főtitkára)

A szabadtéri összkari számok főpróbája a Szily János utcai iskola udvarán (1938). Vezényelt: dr. Ujj József

Élelmezési Munkások Országos Szövetsége Dalkara (ÉMOSZ), Szombathely, 1938. Mai jogutód: Központi Férfikar

Soroksári Általános Munkás Dalkör (1938). Mai jogutód: Délpesti ÁFÉSZ Férfikara

Énekkari zászló az 1938-as szalaggal

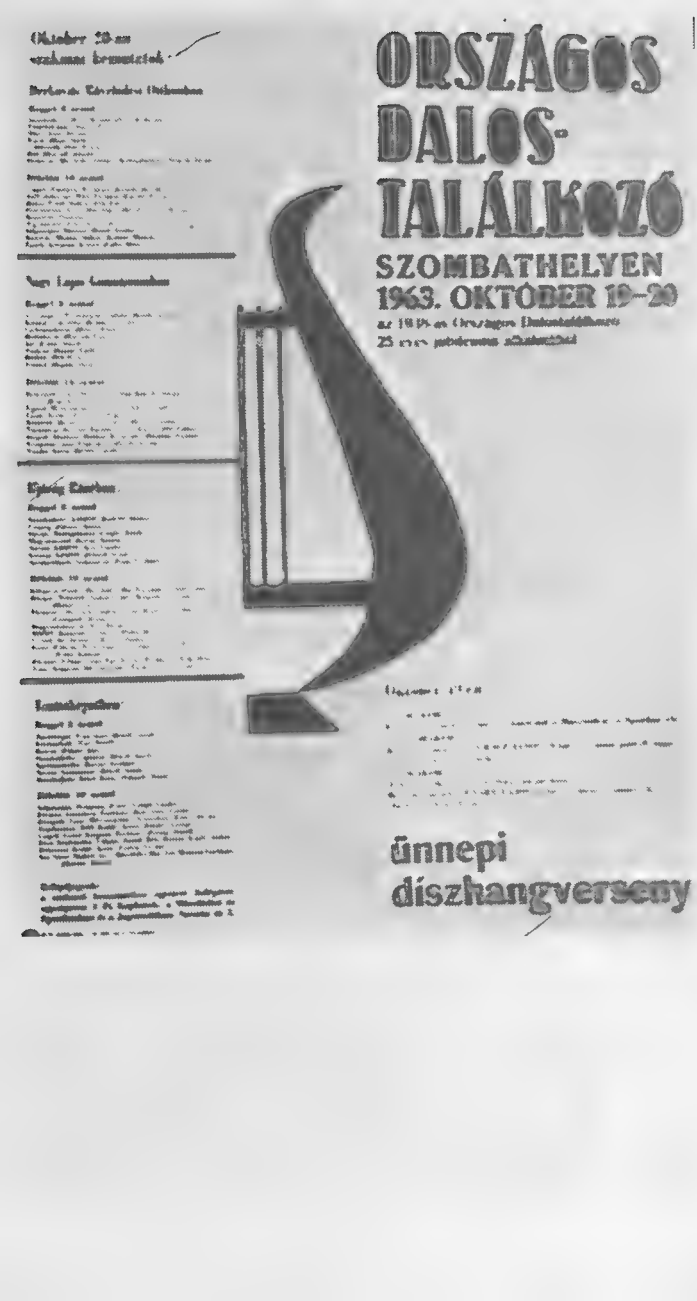
ORSZÁGOS
DALOS-
TALÁLKOZÓ
SZOMBATHELYEN
1963. OKTÓBER 19–20
ünnepi
díszhangverseny

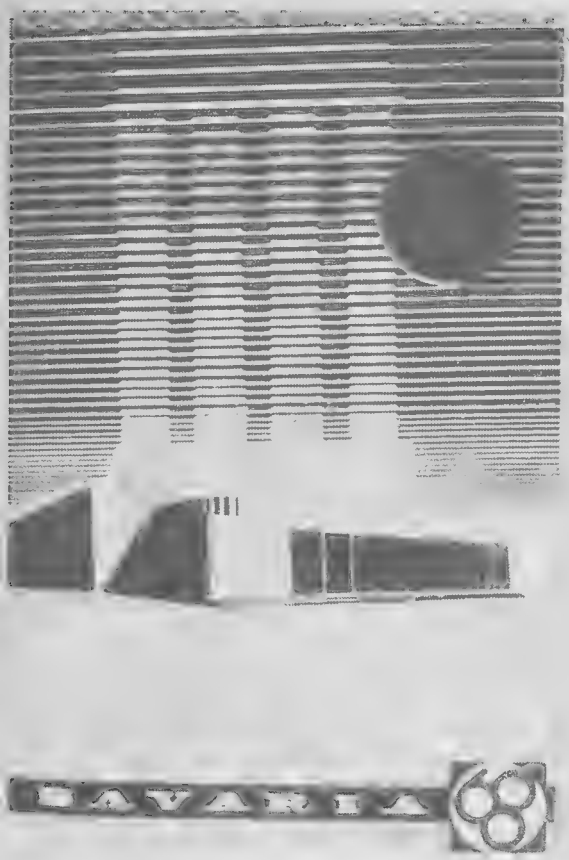

SAVARIA '68 RENDEZŐSÉGE TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT AZ 1938-AS ORSZÁGOS MUNKÁSDALOSTALÁLKOZÓ 30. ÉVFORDULÓJA TISZTELETÉRE RENDEZETT

ORSZÁGOS DALOSTALÁLKOZÓRA

SZOMBATHELYRE 1968. OKTÓBER 19—20-RA

A kórusok érkezése. (1978)

Felvonulás az állomásról a Március 15. térre. (1978

A megnyitón Kodály–Ady: Fölszállott a páva c. művét éneklik a férfikarok (1978). Vezényelt: Pődör Béla karnagy

Díszhangverseny a Művelődési és Sportházban (1978)

Emléklap az 1938-as elődöknek (1978)

A „dalosvonat" érkezése a szombathelyi állomásra (1980). Az első sorban Kopeczky Alajos karnagy

A kórusok a Himnuszt éneklik a megnyitón. (1980.)

A találkozó műsorfüzete (1980).

A vendégek érkezése a Március 15. térre (1985)

Az összkar a Himnuszt énekli (1985)
Vezényel: Tóth Ferenc karnagy

A kórusok vonulása az állomásról a Március 15. térre. Elöl a Művelődési és Sportház fúvós zenekara, karnagy: Rózsa Ferenc (1985)

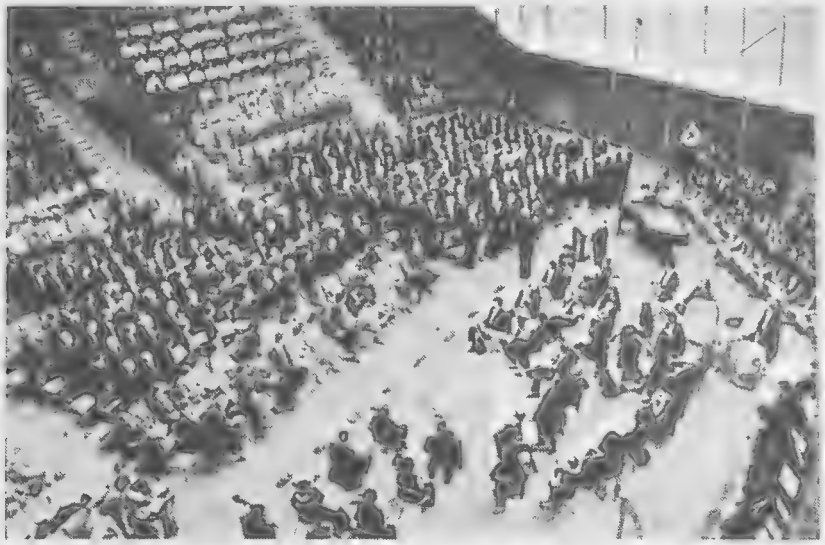

Ünnepi hangverseny a Művelődési és Sportházban (1985)

UTÓSZÓ

A Szombathelyen rendezett Országos Munkásdalos Találkozók sorát 1938-tól napjainkig egy eszme, egy vágy, egy akarat köti egybe: a Béke!

A találkozók rendezésének körülményei változtak, de céljaik változatlanok maradtak. Az 1938-ban ültetett csemete sarjadó hajtásai terebélyes fává izmosodtak. Munkáskórusaink tagjai az életet megszépítő dalolás mellett a kórusok ajkán felcsendült dalokban az alkotó munka végzéséhez szükséges nyugodt életet biztosító béke akaratot zengték a Mindenségbe. E hang az idők múlásával sem lett halkabb vagy erőtlenebb.

A találkozók minden esetben a dal és a dalosok ünnepét jelentették. Erősítették a dal erejébe vetett hitet, ápolták az örökségül hagyott emlékeket, örömet osztottak a jól végzett munka gyümölcséből és erőt, hitet adtak a jövő feladataihoz. Tették mindezt a művészet eszközeivel.

A Szombathelyen rendezett Országos Munkásdalos Találkozók kórusaink nagy seregszemléje volt, ahol mód nyílott annak felmérésére, hogy a kórusművészet terén meddig jutottunk. Felismerhetővé tette, hogy mire építhetjük jövő terveinket, munkánkat. Megismertette a nemzetközi sikerekben is gazdag énekkarainkat, melyeknek munkája és eredményei vonzó példák lehetnek. Lehetőséget kínált az új kórusművek bemutatására. Örömet, lelkesedést és reményt adott az összkarban megszólaló művek csodálatos varázsával, mely előlegezte annak érzését, amikor a népek soknyelvű éneke egy harmóniába cseng össze.

Ezeknek a minden ember boldogulását szolgáló céloknak a láncolata érlelte meg a Nemzetközi Munkásdalos Találkozó rendezésének gyümölcsét. Eddig jutottunk 1988-ig, a jubileumi találkozó idejéig. A megtett út élményekben, sikerekben gazdag, de tanulságokkal szolgáló kudarcoktól sem volt mentes.

Bízunk abban, hogy ha találkozóink sora hozzájárul a kóruséneklés nemes munkájának ápolásához, ha múltunk tisztelete kötelességre ébreszt, ha növeli a kórusbarátok táborát, ha erősíti az együvé tartozás érzését és tiszta harmóniában zengi a béke himnuszát, akkor mind közelebb jut a világ a reményekből táplálkozó békéhez.

FORRÁSMUNKÁK JEGYZÉKE

1. Maróti–Révész: Öt évszázad a magyar énekkari kultúra történetéből 16. old.
2. Maróti–Révész: Öt évszázad a magyar énekkari kultúra történetéből 59. old.
3. Maróti–Révész: Öt évszázad a magyar énekkari kultúra történetéből 59. old.
4. Maróti–Révész: Öt évszázad a magyar énekkari kultúra történetéből 37. old.
5. Maróti–Révész: Öt évszázad a magyar énekkari kultúra történetéből 37. old.
6. Maróti–Révész: Öt évszázad a magyar énekkari kultúra történetéből 82. old.
7. A magyarországi dalosmozgalom 100 éve X–XI. old.
8. A magyarországi dalosmozgalom 100 éve XVIII. old.
9. Maróti–Révész: Öt évszázad a magyar énekkari kultúra történetéből 137. old.
10. Maróti–Révész: Öt évszázad a magyar énekkari kultúra történetéből 137. old.
11. Maróti–Révész: Öt évszázad a magyar énekkari kultúra történetéből 94. old.
12. Vas megyei levéltár (Polgármesteri irattár)
13. Vas megyei levéltár (Szombathely Város Közgyűléseinek jegyzőkönyve 1937. 79. sz. 4030/3/1937. véghatározat)
14. Vas megyei levéltár (Szombathely Város Közgyűléseinek jegyzőkönyve 1937. 79. sz. 4030/3/1937. véghatározat)
15. Dal- és Zeneközlöny 38. 58. old.
16. Munkások Dal- és Zeneközlönye XVI. évf. 6.
17. Munkások Dal- és Zeneközlönye XVI. évf. 6.
18. Népszava 1938. június 8.
19. Dr. Horváth Ferenc: Dalostalálkozó 8. old.
20. Az Országos Dalostalálkozó műsorfüzete
21. Vasvármegye 1938. június 8.
22. Az Országos Dalostalálkozó műsorfüzete.
23. Népszava 1938. június 8.
24. Az Országos Dalostalálkozó műsorfüzete.
25. Népszava 1938. június 8.
26. Vasvármegye 1938. június 8.
27. Az Országos Dalostalálkozó műsorfüzete
28. Vasvármegye 1938. június 8.
29. Dr. Horváth Ferenc: Dalostalálkozó 12. old.
30. Vasvármegye 1938. június 8.
31. Vasvármegye 1938. június 8.
32. Hír 1938. június 8.
33. Hír 1938. június 10.
34. Vasvármegye 1938. június 8.
35. Vasvármegye 1938. június 8.
36. Vasvármegye 1938. június 11.
37. Nyugatmagyarország 1938. június 7.
38. Nyugatmagyarország 1938. június 7.

39. Népszava 1938. június 6.
40. Népszava 1938. június 8.
41. Népszava 1938. június 9.
42. Sabaria 1938. I. szám.
43. Sabaria 1938. I. szám
44. Sabaria 1938. I. szám.
45. Sabaria 1938. I. szám.
46. Vasvármegye 1938. június 9.
47. Maróti–Révész: Öt évszázad a magyar énekkari kultúra történetéből 143. old.
48. Maróti–Révész: Öt évszázad a magyar énekkari kultúra történetéből 147. old.
49. Maróti–Révész: Öt évszázad a magyar énekkari kultúra történetéből 147. old.
50. Maróti–Révész: Öt évszázad a magyar énekkari kultúra történetéből 144. old.
51. Vasmegye 1949. június 8.
52. Vasmegye 1949. június 8.
53. Magyar Dal 1942. március 1.
54. Fehér József pedagógus levele. Dalostalálkozó iratanyaga.
55. Népművelés 1963.
56. Vas Népe 1968. október 11.
57. Vas megye Tanácsa irattára
58. Népszava 1938. június 8.
59. Az Országos Dalostalálkozó iratanyaga
60. Vas Népe 1968. október 22.
61. Az Országos Dalostalálkozó iratanyaga 1968.
62. Az Országos Dalostalálkozó iratanyaga 1968.
63. Az Országos Dalostalálkozó iratanyaga 1968.
64. Az Országos Dalostalálkozó iratanyaga 1968.
64. Az Országos Dalostalálkozó iratanyaga 1968.
64. Az Országos Dalostalálkozó iratanyaga 1968.
65. Az Országos Dalostalálkozó iratanyaga 1968.
66. Az Országos Dalostalálkozó iratanyaga 1968.
67. Vas Népe 1973. július 8.
68. Az Országos Dalostalálkozó iratanyaga 1978.
69. Az Országos Dalostalálkozó iratanyaga 1980.
70. Az Országos Dalostalálkozó iratanyaga 1980.

IRODALOMJEGYZÉK

Vasvármegye c. helyi lap
Hír című helyi lap
Sabaria (Társadalmi szemle)
Esti Újság
Nyugatmagyarország c. lap
Munkások Dal- és Zeneközlönye
Népszava
Vas megyei Levéltár anyaga
Polgármesteri irattár anyaga
Forradalmi Múzeum anyaga
Szegő István kéziratai
Dr. Horváth Ferenc: Dalostalálkozó
Vas megye Tanácsa V. B. Művelődésügyi Osztályának iratanyaga
A dalostalálkozók iratanyaga
A KÓTA Vas megyei titkárának iratanyaga
Maróti Gyula–Révész László: Öt évszázad a magyar énekkari kultúra történetéből
A magyarországi dalosmozgalom száz éve
Németh István: Dalolj Savaria (pályázati anyag)
Maróti Gyula anyaga
Népművelési Intézet archívumának anyaga
Feljegyzések, dokumentumok, emlékek
Polgár Imre dalosemlékeinek anyaga (MÉMOSZ)
Vasmegye c. helyi lap
Magyar Dal
Népművelés (folyóirat)
Vas Népe c. helyi lap
KÓTA titkársági és Munkásénekkari Bizottság anyaga